

Marcali Kistérségi Többcélú Társulás

Környezetvédelmi Programja

Készítette:

ÖKOTENDER Bt.

e-mail: okotender@gmail.com,

tel:30-3756-112

Felelős tervezők:

Petrovics Zsolt okl. hulladékgazdálkodási szakértő

Nádasdiné Horváth Kinga környezetvédelmi szakmérnök

2013

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések	5
1.1. Társadalmi hajtóerők	5
1.1.2. Népeségi adatok bemutatása, változása	12
1.1.3. Szabályozási és intézményrendszer	15
1.2. A térség strukturális szintjének bemutatása (gazdasági, turisztikai és infrastrukturális adottságai)	16
1.2.1. Ipar	16
1.2.2. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás	17
1.2.3. Vízgazdálkodás	18
1.2.4. Közlekedés, szállítás, (települések elhelyezkedése, megközelíthetősége)	21
1.2.5. Turizmus	25
1.2.6. Energia-, anyagfelhasználás	27
1.2.7. Területhasználat	30
1.2.8. Településszerkezet	32
1.2.9. Kistérség környezetvédelmi fejlesztései (NFÜ 2007-2013 között)	34
2. Környezeti helyzetértékelés	37
2.1. A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések	38
2.1.1. Levegőminőség	38
2.1.2. Felszíni és felszín alatti víz, talaj	44
2.1.2.1. Felszíni vizek állapota	44
2.1.2.2. Felszín alatti vizek állapota	50
2.1.2.3. Talaj	57
2.1.2.3. Termőföld védelme	58
2.1.3. Biológiai sokféleség természet- és tájvédelem	60
2.1.4. Hulladékgazdálkodás,	64
2.1.5. Zajterhelés	75
3. Marcali Kistérségi Társulás környezetvédelmi szempontú SWOT értékelése	85
4. A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok, valamint környezeti célállapotok	88
4.1 A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése	89
4.2. Éghajlatváltozás	90
4.3. Környezet és egészség	91
4.4. Települési környezetminőség	92
4.5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem	96
4.6. Vizeink védelme és fenntartható használata	97
4.7. Hulladékgazdálkodás	99
4.8. Környezetbiztonság	100
4.9. Az előző, 2005 évi kistérségi környezetvédelmi programban előírt, s végre nem hajtott feladatok	100
4.10. Települések jövőképe	100
5. A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések	103
6. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei	109
6.1. A Program finanszírozási eszközei	109
6.2. A Környezetvédelmi Program felülvizsgálata, beszámolók készítése	115

Bevezetés

Marcali Kistérségi Többcélú Társulás települései a korábbi gyakorlatnak megfelelően 2013 évben pályázatot hirdettek közös Kistérségi környezetvédelmi program elkészítésére. A program készítését az előző 2005 évben elkészült közös környezetvédelmi program kidolgozását követő jogszabályi változások, illetve új társadalmi igények tették szükségessé.

A települések környezetvédelmi feladatait a 1995 évi LIII. törvény a Környezet védelméről (Kt) IV. fejezete taglalja részletesen.

A törvény 46. § (1) b) pontja értelmében a helyi önkormányzat önálló települési környezetvédelmi programot dolgoz ki a 48/E. §-ban foglaltak szerint, amelyet képviselő-testülete (közgyűlése) hagy jóvá. A települési önkormányzatoknak lehetőségük van a Kt 48/E § (5) szerint - az önálló települési környezetvédelmi program mellett vagy helyett - közös települési környezetvédelmi program készítésére.

A környezetvédelmi programok –átfogó környezetvédelmi tervek: regionális, megyei és települési programok- konkrét felépítésére, illetve tartalmára a 48/B §, a települési programok kidolgozására a 48/E § tartalmaz szabályozást. A települési környezetvédelmi programnak átfogó célkitűzései tekintetében ugyanakkor igazodnia kell a Nemzeti Környezetvédelmi Programhoz (NKP) is.

A települési –kistérségi- környezetvédelmi programnak a település – kistérség- adottságaival, sajátosságaival és gazdasági lehetőségeivel összhangban a Kt 48/E. § (1) szerint tartalmaznia kell: a) a légszennyezettség-csökkentési intézkedési programmal, valamint a légszennyezéssel, b) a zaj és rezgés elleni védelemmel, c) a zöldfelület-gazdálkodással, d) a települési környezet és a közterületek tisztaságával, e) az ivóvízellátással, f) a települési csapadékvíz-gazdálkodással, g) a kommunális szennyvízkezeléssel, h) a települési hulladékgazdálkodással, i) az energiagazdálkodással, j) a közlekedés- és szállításszervezéssel, k) a feltételezhető rendkívüli környezetveszélyeztetés elhárításával és a környezetkárosodás csökkentésével kapcsolatos feladatokat és előírásokat.

Környezetvédelmi Program feladata az öt éves időtartamra szóló - állapottrögzítésen felméréseken és értékelésen alapuló - stratégiai célkitűzések, az ehhez kapcsolódó programok meghatározása a problémák megfelelő kezelésére.

Környezetvédelmi programunk tartalmazza Marcali Többcélú Kistérségi Társulás 2005 évben készült előző környezetvédelmi programja felülvizsgálatát is, a települések számára előírt feladatok megvalósulásának értékelésével, a települések jelenlegi környezeti állapotát, valamint az új 2014-2019 közötti időszakra meghatározott célkitűzéseit, a környezeti állapot javulását eredményező javasolt intézkedések tervét.

Az önkormányzati rendeleteknek is számos környezeti vonatkozása van (pl. beépítettség alakulása, zöldfelületek igénybevétele, települési levegőminőségre gyakorolt hatások). A helyi fejlesztési prioritások azonban sokszor „felülírják” a környezetvédelmi szempontokat.

A jogi szabályozás hatékonyságát a jogkövetés mértéke is jelzi. A gyakorlat egyes területeken azt mutatja, hogy a jogszabályokban foglalt környezetügyi célok megvalósítása, a környezetvédelmi jogérvényesítés nem mindig történik meg teljes mértékben.

Készítette: ÖKOTENDER Bt.

3/115

A környezetvédelmi program készítésekor kiválasztott módszerünk a térség településeinek környezeti, természeti, gazdasági-társadalmi, kulturális állapotfelmérése, a környezetvédelmi jogkövetés mértékének vizsgálata, majd SWOT analízissel történő értékelése után a NKP-III.-hoz, illetve ahol szükségesnek tartottuk az időközben történt jogi s egyéb változások miatt a már véleményeztetési stádiumban levő 2014-2019 időszakra készülő NKP-IV. tervezet célkitűzéseire igazodó célállapot rögzítése, s ehhez kapcsolódó intézkedési program javaslatok elkészítésével történt. A NKP-IV publikus tervezete célkitűzései sok hasonlóságot mutatnak az NKP-III. céljaival, ezért ítéltük úgy, hogy a kistérség környezetvédelmi programjának céljait hozzá igazíthatjuk.

Az állapotfelmérés a rendelkezésre álló statisztikai adatok, tanulmányok, térségi környezetvédelmi és egyéb koncepciók, programok elemzésén túl a kistérség települései számára elkészített komplex kérdőívek megküldésével és a visszaérkezett kérdőívek értékelésével, helyszíni bejárásokon tapasztaltak feldolgozásával, elemzésével történt. A kérdőívekben az előző környezetvédelmi programban a települések számára javasolt intézkedési programok feladatainak megvalósulására is rákérdeztünk.

1. A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések

1.1. Társadalmi hajtóerők

A Marcali kistérség a dél-dunántúli régióban, Somogy megye észak-nyugati részén található. A Somogyi-dombság erdős lejtői az ország egyik legérzékenyebb, természeti kincsekben bővelkedő területét adják. A kistérség 38 települést foglal magában, melyek rövid történetével kezdjük a környezetvédelmi programunkat.

1.1. 1. A települések településtörténete

Balatonberény, mintegy 4 km-re a Zala torkolatától, Balatonszentgyörgy és Balatonkeresztúr között található. Vonattal elérhető a Budapest–Székesfehérvár–Nagykanizsa vonalon. Balatonberény több évszázados történelmi múltjával – adottságainak köszönhetően – a fürdő- és borkultúra is szervesen összenőtt. Szőlőművelői joggal büszkék fáradságos munkájuk eredményére, községük valamennyi lakosa pedig arra, hogy a naturizmus balatoni fővárosában élhet.

Balatonkeresztúr a Balaton déli partján, annak is a nyugati végén található éppen ott, ahol 7-es főút Nagykanizsának tartva délre kanyarodik. Utak és vasutak kereszteződésében fekszik a település, egyes feltételezések szerint e sajátosságra utalhat a neve is, bár az eredetről számos elképzelés él. Egy biztos, a falu a somogyi oldal békésebb, védettebb helyei közé tartozik. Keresztúr fejlődésének fontos szakasza Festetics Kristóf nevéhez fűződik.

Balatonmárfürdő a XIX. század végén még Festetics hitbizományi birtok, amely Festetics Tasziló idején a filoxéra károsultjai számára lett parcellázva. Mai nevét és községi rangját 1927-ben vette fel. A Dél-Balaton egyik legkedveltebb üdülőterületén, ma már nincsenek szőlőültetvények. Budapestről gyorsan, az M7 autópályán közelíthető meg. A település egyre népszerűbb a gyermekes családok körében a sekély vizű strandok miatt. Községen átvezet a balatoni biciklikörút is.

Balatonszentgyörgy a Balaton délnyugati csücskénél fekszik, a Zala folyó és a 7. sz. főközlekedési út között, a Kis-Balaton Természetvédelmi Terület határában. Nem tartozik közvetlenül a Balaton parti községek közé. A község a déli Balaton-part és Somogy megye kapuja. Aki a Budapest-nagykanizsai főút felől érkezik hozzánk gépkocsival, a Somosi dombtető gyönyörű panorámája fogadja. Jó közlekedési lehetőségei miatt a déli part nagyon fontos vasúti, postai, ipari középontja.

Balatonújlak Balatonkeresztúrtól két és fél kilométerre fekszik, a takaros falu azonban már csak nevében idézi a magyar tengert, hiszen nem a tóparton fekszik, hanem 3 kilométerre tőle. Nyaranta többen foglalkoznak itt üdültetéssel, hiszen a partközeli településekkel szembeni kedvező árak miatt keresettek a kiadó szobák. A Balatonújlaki övcsatorna a hatvanas évek óta kedvelt horgász helynek számít a térségben. A Balatonból kifolyó vízben gazdag zsákmány várja az évente idelátogató több ezer horgászt.

Böhönye Somogy megye nyugati felének közepén a Belső-Somogyi dombság peremén fekszik. A község fejlődésére jellemző, hogy Böhönye volt az országban a második község, ahol Budapestet is megelőzően, községi tulajdont képező takarékpénztár létesült 1957-ben, amely azóta is jelen van. A Marcali kistérségen belül Böhönye 10 egységből álló mikro térségi központ. A településen keresztezik egymást a 61-es, és a 68-as főútvonalak. Böhönye az ipartelepítés szempontjából jó adottságokkal rendelkezik.

Csákány a Marcali-hát lábához már "nem fért oda", így kicsit nyugatabbra, sík területre szorult. Csákány jó levegője, nyugodt környezete a pihenés szigetét jelenti. A település a Kis-Balaton régió tagja, ezért természetet kedvelő turisták újabb csoportjait is vonzza a környékre. A történelmi időkben az idegenek betolakodása jelentette a veszélyt, ma azonban éppen a külföldiek ingatlanvásárlása kelti életre a települést, s változtatja a faluképet. Csákány mintapéldája az ilyen jellegű megújulásnak: ma már a házak egyharmada német és osztrák családok tulajdona.

Csömend Marcalitól keletre található 343 lelket számláló kisközség. Címerében a nyíllal átlőtt fácán a település apróvadban gazdag voltát jelzi. A terület földművelésre kevésbé alkalmas a mocsaras és a kisebb homokhátak rossz minőségű termőföldje miatt. A 20. század elejéig a Balaton mocsaras nyúlványa a Nagy-berek a falu határáig nyúlt. A határában folyó Koroknai-vízfolyás mellett több vízimalom üzemelt az 1960-as évekig. Ezeket mára mind lebontották. Több mint 400 millió forintból állítják helyre Belső-Somogy vizes élőhelyeit. A Somogy Természetvédelmi Szervezet 2015. májusáig megvalósuló programját az Új Széchenyi Terv keretében teljes egészében az Európai Unió támogatja.

Főnyed a Kis-Balaton keleti oldalán, a Balatonszentgyörgy-Nagykanizsa közötti vasútvonal mentén elhelyezkedő kisközség. A 7-es út biztosítja a legkényelmesebb megközelíthetőséget, a mindössze 3 kilométeres leágazással. A legközelebbi város Marcali, 20 kilométer után érhető el, így az urbanizáció hatása nem jelentős. A címerének képei a település határát részben elfoglaló Kis-Balaton állat- és növényvilágát mint legfőbb természeti értékét szimbolizálják. Főnyed turisztikai jelentősége a Kis-Balaton, melynek szépségét és élővilágát a madármegfigyelőből csodálhatjuk meg.

Gadány a Marcali-hát dombjaira-völgyeire simuló falucska békességét, csendjét nem zavarja az átmenő forgalom. Egyetlen műútját csak az veszi igénybe, akit Gadányba vezet a célja. Címerében a jelképek a településre jellemző mezőgazdasági termelést szimbolizálják. A község határának nagyobb része szántóföld, és kedvezőek a növénytermesztés feltételei. A környéken a Tapsony és Vidéke Petőfi Vadásztársaságé a vadászati jog, 10.000 hektáros területén évente 150 vaddisznót, 50 szarvast lőnek ki. Könnyű és közepes sétákat, kerékpáros vagy lovastúrákat kínáló földutakon több szomszédos település látnivalóival ismerkedhetünk.

Hollád nevét 1496-ban említette először oklevél, Holládtikos néven, Szenyér várának tartozékai között. 1726-ban Festetics Kristóf birtoka volt. Hollád jelenleg 278 lakosú település Somogy megye Észak nyugati részén a Balatontól 10 kilométernyire. Marcali és Keszthely között félúton fekszik. A 7-es főközlekedési út mellett, kb. 1 km-re az M7-es autópályától, festői környezetben található. A balatoni üdülőkörzet háttértelepülésének számít. Lakó- és üdülőtellek, valamint szőlőhegyi birtokok találhatók, a szőlőgazdálkodásnak régi hagyományai vannak. Ez a vidék a környezeti ártalmaktól lényegében mentes, a növény és állatvilág egyed- és faj gazdag, a táj változatos.

Hosszúvíz az aprócska erdőszéli falu a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet részeként éli mindennapjait. Egyetlen utcáját kicsinyke iramodással magunk mögött tudhatjuk. A falu keleti oldalán folyik a Boronka- patak. Északi határában a faluból földúton megközelíthető Gyótai-erdő háromhektáros rengetege vár bennünket, mely - II. világháborús aknazárnak köszönhetően - öreg fákat őriz. Az őserdőmaradványban 170 éves tölgy és 80 év fölötti kőris is akad, ezt jelzi a címerben látható fa. A táj állatvilága változatos, gyakori a róka, a nagyvadak közül pedig az őz, a szarvas és a vaddisznó. A környék a Gyótai Vadásztársaság területe.

Kelevíz község neve a legrégebb források szerint „Kelevéz” (dárdahegy) volt. A címer erre az ősi elnevezésre utal. **Kelevíz** község Somogy megyében, a Balatontól 20 km-nyi távolságra, Marcali város közvetlen szomszédságában található. A 68-as főközlekedési út, észak-dél irányban szeli ketté. A falut teljes hosszában a Sári csatorna kanyargós patakvíze kíséri, a Balatont tápláló övcsatornába sietve. A környékbeli erdőkben védett növények (tőzike, gyöngyvirág, ciklámen) a vízfolyás mentén mesterségesen létesített halastó, gazdag madárvilág és nagy vadállomány található.

Kéthely község egykori urának, a gróf Hunyady családnak ősi címermotívuma, a gyűrűt tartó holló látható a település címerében. Belső-Somogyban levő Marcali-hát keleti szélén fekszik. A falut átszeli a 68-as főút. Az M7-es autópálya közelsége révén Budapest csaknem másfél óra alatt elérhető. A település kedvező elhelyezkedése, infrastrukturális ellátottsága, intézményhálózata többféle vállalkozás sikeres működéséhez biztosíthat kiváló lehetőséget. A település és környéke turista látványosságokban gazdag. A címerében is megjelenő kéthelyi Baglas-hegyen termelt szőlő és bor kellemesebbé, és élvezetesebbé teheti az ide látogatók élményeit. A hegyről páratlan kilátás nyílik az alig hét kilométerre fekvő Balatonra.

Libickozma Somogyfajsz felől 3 km-es bekötőúton közelíthetjük meg. A falu mindössze 45 állandó lakost számlál, ezzel megszerezve Somogy megye legkisebb lélekszámú községének címét. Az 1980-as évektől egyre több külföldi (főleg német), illetve városbeli vásárol telket Libickozmán a nyugalom és a gyönyörű természeti környezet miatt, és beruházásaikkal javítják az infrastruktúrát. 10 éve van már a faluban tenispálya, az utóbbi években pedig – a falusi turizmust elősegítendő – halastavat alakítottak ki a kertek alján, és egy erdei panzió is épült.

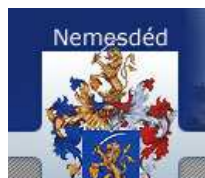
Marcali: jó infrastruktúrával, kitűnő földrajzi helyzettel rendelkező kisváros 13 ezer ember otthona; a Balaton üdülőkörzetének, a közel 40 ezer lelket számláló kistérség községeinek legfőbb gazdasági, egészségügyi és kulturális szervező központja. Gondozott parkok, a műalkotások, a barátságos szőlőhegyi présházak nagyszerű borai és kiváló vadászterületek várják a látogatókat. 2003-ban sikerült megvalósítani a város közösségének régi vágyát, felépült a város gyógyfürdője és szabadidő központja.

Mésztegyő Somogy megye északnyugati részén, a Balatontól huszonhárom kilométerre fekszik, pazar természeti környezetben - itt van többek között a megye egyik leggazdagabb növénytakaságát és állatvilágát tömörítő Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet. Mésztegyő és a környék megtekintésre, illetve kipróbálásra feltétlenül érdemes üde színfoltja az erdei vasút, amely pazar természeti környezetben fuvarozza a látogatókat. Minden évben, augusztus 20-án, az államalapítás és az új kenyér ünnepén rendezik Mésztegyőn a parkerdei programot, egy halastavakkal övezett, szép erdőben.

Nagyszakácsi: A közúti közlekedés megfelelő, az autóbusz közlekedés jónak mondható a szomszédos településekkel. A középkor uralkodóitól szakácsok kaptak földeket a mai Nagyszakácsiban és környékén. A Királyi Szakácsok Versenyét 1993 óta mindig augusztus első hétvégéjén rendezik meg. A megmérettetésen az ország és Európa legjobb szakácsai mérkőznek egymással, szigorú feltételek mellett. A fő attrakciónak számító főzőversenyt középkori zene, maskarások, gólyalábasok kisbíró és reneszánsz hangulat teszi színesebbé.

Nemesdéd: kedvező elhelyezkedés turisztikai szempontból, szép környezet, jelentős területet elfoglaló erdők, jó mezőgazdasági és természeti adottságok (sok a gyümölcsös). A környék vadban gazdag, de sétakocsikázásra, horgászatra is van lehetőség. Hagyományteremtő módon "Gyümölcsfesztivált" szerveznek szeptember hónapban. Ahol nem csak az országos hírű körtét lehet megkóstolni, hanem a hagyományos módon készített lekvárokat, a kemencében aszalt finomságokat, és a belőlük készült különböző ételeket és süteményeket.

Nemeskislalud: A települést a XVIII. század elején nemes jogállásúak lakták. Ezt kívánja jelképezni a korona. A pelikán utal a címerben a Madarász családra, amely a XIX. században a település legnagyobb birtokosa volt. Böhönyétől északra, a 68-as út mentén fekszik Nemeskislalud minden időben valamely körjegyzőséghez tartozott, jelenleg a böhönyei körjegyzőség látja el az igazgatási feladatokat. A településen sok a régi, százéves kort is meghaladott épület.

Nemesvid: A szomszédos Nagyszakácséhoz hasonlóan a középkorban királyi szakácsok lakták, akik szolgálataikért birtokot és bizonyos kiváltságokat (pl. adókedvezményt) kaptak. A falu 1827-ben vásártartási jogot kapott. Néhány kisnemesi kúria ma is látható, ilyen épület a községháza is. A község késő barokk római katolikus temploma 1797-98-ban épült, előtte egy 1818-ból való Szentháromság-szobor áll. Címerében a bástya, és az azt támogató két oroszlán a török elleni harcokra emlékeztet, míg a korona és a bagoly az egykor itt lakó nemes jogállású lakosságra utal.

Nikla: Somogy szelíd lankái közt megbúvó kistelepülésen nincsenek várromok, sziklaszirtek, barlangok és vízesések, de minden irányból körülvesz bennünket a csodálatos somogyi táj. Címerében az aranylizinke a község határának természeti szépségét szimbolizálja, míg a vörös mezőben lévő, babérkoszorúval övezett lant a település egykori hírességére, klasszikus költőnkre és gazdálkodóra, Berzsenyi Dánielre utal. A falu sok-sok érdekességet és látnivalót tartogat az ide látogató kedves vendégek számára. A település utcáin sétálva lépten-nyomon találkozhatunk a költő emlékével. Egykori lakóháza ma múzeum, kertje védett természeti érték.

Pusztakovácsi: Marcalitól 12 km-re található. A község történetéről kevés adat maradt fenn. Szólnak emlékek a közeli Őskohó Múzeum révén az Árpád-korról, IV. Béla királyunk állítólag itt pihent meg a tatárok elől menekülve. Írásos emlék azonban csak 1703-ból van. Somogy megye egyik leghosszabb, mintegy hét kilométer hosszú faluja. A falu határában két horgásztó található, melyek kielégítik a verseny és sporthorgászat minden elvárásait. Az egykori Márfy - kastély felújítva várja a pihenni vágyókat.

Sávolc: A faluval párhuzamosan haladó, forgalmas 7-es főútra járművel két helyen kanyarodhatunk rá. A községnek saját vasútállomása van. A közeli Balaton sok turistát vonz, sőt a külföldiek előszeretettel vásárolnak itt ingatlanokat is. A természetet kedvelő turisták az elkészült kerékpárúton Sávolc is érintve körbeciklizhetik a Kis-Balatont. Érintett a környék a vadászturizmusban is. Címerében az ezüst daru kettős jelentésű, részben a Kis-Balaton gazdag madárvilágát jeleníti meg a címerben, de egyben hajdani földesurára, a gróf Festetics családra is utal.

Somogyfajsz: A Belső-Somogy keleti szélére települt kisközség házait félkörbe fogja az erdő. Természetes élővilága nagyon gazdag. Mivel a Boronka - melléki Tájvédelmi Körzet határán fekszik, ritka növényeket és állatokat is megfigyelhetünk a környéken. Somogyfajsz a Somogy Természetvédelmi Szervezet székhelye. Fő tevékenységük a természet-, és környezetvédelme, de különböző turisztikai látnivalók bemutatásában is szerepet játszanak. (természetjárás, lovas turizmus). A község határában horgásztó üzemel.

Somogysámson, Marcalitól (11 km) nyugatra található. A kedvező természeti adottságok - jó termőföld, lankás domboldalak, mély fekvésű legelők - jó lehetőséget nyújtanak mind a növénytermesztéshez, mind az állattenyésztéshez. A község lakói mindig földművelésből és állattenyésztésből éltek. A kedvező földrajzi fekvés, a Balaton, Zalakaros, Hévíz közelsége, a községhez tartozó szőlőhegy idillje, a szép falusi környezet kedvez a turizmus fejlődésében. A községben több fontos, a környezet védelmét szolgáló fejlesztés történt: a víz vastartalmának csökkentése, a higiénikus szemétszállítás, a vezetékes gáz bevezetése 1998-ban. 2004-ben teljes felújításra került az 1958-ban épült óvodaépület. A falu alatt húzódó természeti kincs, a termál-, illetve gyógyvíz hasznosítását szeretnék, amely 1850 méter mélységben vár arra, hogy felszínre kerülve új lehetőséget nyújtson a község és környéke lakóinak, mely egyelőre még nem valósult meg.

Somogysimonyi: Marcalitól délnyugatra, a Zala megyei határnál található a 84 lelkes aprófalú. Nemesvidtől a Gödör-berki erdő választja el, melynek jellemző fája a tölgy. A sűrű erdőben tavasszal gyöngyvirágmezők vannak. Itt nyílik a hegyvidékre jellemző ciklámen is. Az erdő nagyvadjai a dímvad, szarvas, őz és a vaddisznó – erre utal a címer is -, de van róka, görény és menyét is. A vendégek vadászházban kaphatnak szállást.

Somogyszentpál: A Balatontól délre, a Nagyberék nyugati határán áll a község, amely 1929-ben Tótszentpál és Varjaskér falvak egyesítéséből jött létre. A Nagyberék csatornázása után az övcsatornákon belül fekvő mélyebb területeken igazi ösláp maradt. Ezt a területet nevezik a Nagyberék – Fehérvizi - láp természetvédelmi területnek. A településen vendégház, ifjúsági szálló működik. Balatonfenyvel keskeny nyomtávú Gazdasági Vasút köti össze.

Somogyzsitfa: 1950-ben jött létre az addig önálló Felsőzsitfa és Somogyfejéregyház községek egyesítésével. A címerben a pajzs kék mezejében látható arany oroszlán a település történetében jelentős szerepet játszó, a XIX. század végétől kezdve birtokos Véssey család címeréből származik. A Véssey család volt a környék legnagyobb földesura. Ők építették 1891-ben azt az eklektikus stílusú kastélyt, amely egy 17 hektáros, természeti védelem alatt álló parkban áll Szöcsénypusztá település részen. Ma szakiskolának és kollégiumnak otthont nyújtó komplexum. A park csodálatos élményt nyújt.

Szegerdő: Szegerdő a Kis-Balaton mai területének keleti oldalán helyezkedik el. A Kis-Balaton állatvilágának jellemző védett madara -a község címerében is található- rétisas. A zöld levelű fatönk a megújulást, élni akarást, a kereszt a lakosság vallásos hitét jelképezi a címerben. Hazánk legfiatalabb települése, 1924-ben települt egy erdőirtáson. 14 házat külföldiek vásároltak meg, elsősorban nyári pihenés, kikapcsolódás céljából. A teljes közmű ellátottság, a csend, a szép táj, a barátságos környezet vonzza a pihenni szándékozókát. A Szegerdőt Főnyeddel összekötő aszfaltos út a kis-Balatonhoz vezet. Pár perc alatt elérhető a madármegfigyelő házikó, ahonnan a kis-Balaton látványában és madaraiban gyönyörködhet az utazó.

Szenyér a 68-as úton Böhönyéről Marcali felé haladva egy mély völgyben meghúzódva találjuk a falut: házsorai a Marcali-hát oldalához simulnak közrefogva a völgyben osonó Sári-csatornát. Hajdani várának helyét erdő borítja, de a külső és belső vár földsánca a bástyák helye jól kivehető, a várkút is meg van még. Csendes, a forgalom zajától távolabb eső kis falu, amely szeretettel várja a látogatókat.

Szőkedencs: A község a Kis-Balaton szomszédságában, a Kis-Balatontól a Drávaig húzódó erdőségbe ékelődő un. zsák település. Mindössze 3 km-re található bivalyrezervátum, a település felől kerékpárral, illetve gyalogosan megközelíthető, ideális kirándulási úti cél lehet a pihenni vágyóknak. A szőkedencsi hárs az ország nevezetes fáinak egyike, kb 700 éves. 2012 májusa óta minden szombaton östermelői piacot tartanak. A címeralakok a település mezőgazdasági jellegére -

mint fő foglalkozási ágra - utalnak, benne a hajdan nevezetes állattenyésztést, kiemelkedően pedig a lótenyésztést jelenítik meg.

Tapsony legkönnyebben a 68-as főútról lehet megközelíteni egy három kilométeres bekötőúton. A falutól kb. 1 km-re fekszik a halastó és emelkedik a szőlőhegy. Itt a falubelieknek vannak kis prэшházaik és hétvégi telkeik. A megtermelt bor általában a pincszereken és a baráti társaságokban fogy el. A Tapsony határában húzódó szántókon főként a helyi vállalkozások búzát, kukoricát és repcét termesztenek.

Táská Szilárd burkolatú közúton Fonyódról Lengyeltótin és Buzsákon át, illetve Marcali irányából, Nikla érintésével lehet megközelíteni. 1677-ben feltehetően tűzvész pusztítja el. A terület új tulajdonosa, Széchenyi György kalocsai érsek horvát telepésekkel népesíti be az újjáépülő falut. Mai leszármazottaik azonban már elfelejtették ükapáik nyelvét, de az asszonykórus még ma is igyekszik őrizni népdalaikat és ünnepi viseletüket.

Tikos története az 1300-as évekre nyúlik vissza, első írásos említések Tykos alakban szerepel. Napjainkban 142 fő él itt. A község a Balaton közelsége miatt (8 km) ideális lehetőséget biztosít a csendet és nyugalmat igénylő, pihenni vágyó turisták számára. Balaton, Zalakaros és Hévíz gyógyfürdőinek közelsége jó alapokat teremthet a turizmusba befektetni kívánók számára.

Varásló kistelepülés a Zala megyei határ közelében van, a 61-es útról vései elágazással érhető el. Természeti környezete (erdők, halastavak), a falu csendje, tiszta levegője alkalmas arra, hogy pihenést nyújtson az odaérkezőknek. A község nevezetessége a Boronkay-kúria, illetve a működőképes műemlék vízimalom volt, állítólag összedőlt, / lebontották /. A terület magántulajdonban van, zárt, részben szépen parkosított, halastóval. A vízimalomból gyakorlatilag csak az alapfalak maradtak meg.

Vése a múlt században nagy kovácshagyománnyal bírt, a környékhez képest itt többszörös volt a kovácsok száma, így kézenfekvőnek tűnt, hogy e nagy múlttal rendelkező mesterséget éppen itt mutassák be, az Országos Kovácstalálkozó keretében. Vésén és környékén jelentős vadászterület helyezkedik el. A vidék uralkodó nagyvadja a gímszarvas. Ugyancsak nagy számban fordul elő az őz és a vaddisznó. De található fácán, fogoly és nyúl is.

Vörs Árpád-kori település. Nevét 1293-1364 között említették először az oklevelek, mint a Hahót nemzetség Buzád ágának birtokát. 1496-ban a Csányi családnak volt itt földesúri joga. Az 1536 évi adólajstromban Wers néven említették 1703 körül pedig már Festetics Pál birtokában találjuk. Avar-magyar temetőjét, amelyet az avar-magyar kontinuitás egyik bizonyítékaként tartják számon, Költő László régész tárta fel. Európa szerte nincs párja a somogyi falu, Vörs különleges templomi Betlehemének, amelyet ötven négyzetméteres területen építenek fel.

1.1.2. Néességi adatok bemutatása, változása

Demográfiai trendek Somogy megyében

A társadalmi, gazdasági és szociális problémák súlyát jól jelzi a hátrányos helyzetű kistérségek népességének megyén belüli aránya. A legkedvezőtlenebb helyzetű Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, ahol a népesség több mint 70%-a él hátrányos helyzetű kistérségekben.

Somogy megye népesedési viszonyai az országos átlagnál kedvezőtlenebbül alakulnak, melyben alapvető szerep jut a térség aprófalvas településszerkezetének. Az ország Európai Unió csatlakozása óta is folyamatosan csökken a megye lakóinak száma, mely 2004 és 2012 között 18 215 fővel csökkent. A megyében az élve születők számának csökkenése az elmúlt tíz évben folyamatos. A népességfogyást tovább erősíti a lakosság elvándorlása, mely 2003 óta folyamatosan negatív belföldi vándorlási különbözetet mutat. Mindezek eredményeképpen a népességfogyás az országos átlagot meghaladó.

Somogy megyében az élve születések száma évtizedek óta tartó csökkenő trendet mutat. Az előzetes adatok szerint 2012 év márciusának végéig 300 fiú és 302 lány, azaz 602 csecsemő született, 2,6%-kal kevesebb, mint az előző év azonos időszakában. (Országosan ugyanekkor 3,6%-kal emelkedett az élve születések száma.) Somogyban folytatódott a halandóság ingadozása is az országos átlaghoz képest 2%-al nagyobb mértékben. Tekintve, hogy változatlanul jóval többen haltak meg, mint amennyien születtek, a természetes népmozgalomban is veszteség mutatkozik. Mivel a halálozások számában bekövetkező csökkenés nagyobb mértékű volt, mint az élve születések esetében, így a természetes fogyás mérséklődött az egy évvel korábbihoz képest. Míg 2011 első negyedévében a fogyás 651 főt, addig idén 627 főt tett ki, azaz 3,7%-kal (az ország egészében 2,5%-kal) lett kisebb

1.sz. táblázat: Népesség, népmozgalom, 2012-ben a térségben (forrás:KSH)

Kistérség	Lakónépesség az év végén		Városok népesség e	Települések átlagos népessége	Élve-szület és	Halálo zás	Belföldi vándorlási különbözet	Természetes szaporodás/ fogyaszt (+/-)	Belföldi vándorlási különbözet	A 60 éves és idősebb népesség aránya az állandó népességből az év végén, %
	fő	változása a 2001. év végéhez, %	az év végén, fő	ezer lakosra	2000–2012. évi átlaga ezer lakosra					
Marcali	35 301	-6,9	11 733	929	8,4	15,5	-0,1	-7,0	-4,2	25,4
Somogy megye összesen	316 901	-5,9	165 229	1 293	8,1	14,3	-1,8	-5,4	-1,7	24,5

Marcali kistérség népessége a megyéhez hasonlóan erősen elöregedő. A vizsgált terület településeinek a populáció több mint negyede betöltötte a 60. életévét, míg a 14 éven aluliak a lakosság körülbelül hetedét teszik ki. A jelenség különösen markánsan jelenik meg az elnéptelenedő aprófalvakban, zsáktelepüléseken. Például Nemeskisfaludon 49% (igaz, itt egy idősök otthona is működik), Somogysimonyiban 40%, Varászlón 29% az idősök aránya. Marcali kistérség egészének átlagát tekintve a népesség 25%-a 60 évesnél idősebb volt 2012 évben (1.sz. táblázat).

Demográfiai helyzet Marcali kistérségben

A kistérség egyetlen városi ranggal rendelkező települése Marcali, amelynek lakossága a kistérségi populáció több mint egyharmadát teszi ki.

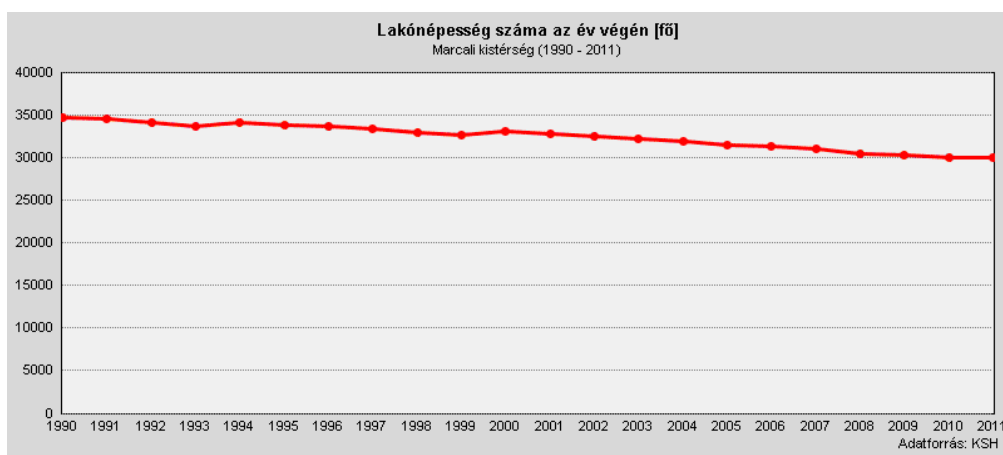
Marcali kistérségben a települések lakónépességének változását a 2.sz. táblázat szemlélteti:

sorszám	Település neve	Lakónépesség alakulása			Lakásállomány			
		1990. (fő)	2008. (fő)	2011. (fő)	A település területe 2011 (km ²)	Összes lakásszám 2011. (db)	100 lakásra jutó lakos (fő)	Népsűrűség (fő/km ²) 2011.
1	Balatonberény	1142,	1155,	1156,	26	677,	170,8	44,31
2	Balatonkeresztúr	1609,	1486,	1450,	21	700,	207,1	68,85
3	Balatonmáriafürdő	633,	646,	657,	27	410,	160,2	24,54
4	Balatonszentgyörgy	1674,	1610,	1564,	24	698,	224,1	66,05
5	Balatonújlak	691,	507,	521,	11	261,	199,6	48,20
6	Böhönye	2543,	2383,	2353,	64	949,	247,9	36,67
7	Csákány	383,	279,	275,	16	192,	143,2	17,09
8	Csömend	357,	302,	286,	9	132,	216,7	33,03
9	Főnyed	108,	74,	76,	6	53,	143,4	13,26
10	Gadány	377,	387,	367,	20	160,	229,4	18,63
11	Hollád	367,	235,	231,	8	163,	141,7	28,17
12	Hosszúvíz	60,	43,	44,	7	35,	125,7	6,20
13	Kelevíz	335,	340,	316,	5	129,	245,0	64,36
14	Kéthely	2452,	2370,	2297,	49	875,	262,5	46,82
15	Libickozma	79,	39,	43,	23	50,	86,0	1,87
16	Marcali	12798,	11838,	11567,	104	4990,	231,8	110,80
17	Mesztegyő	1415,	1406,	1360,	45	558,	243,7	30,42
18	Nagyszakácsi	639,	472,	472,	21	286,	165,0	22,09
19	Nemesdéd	804,	718,	705,	27	325,	216,9	26,49
20	Nemeskisfalud	85,	103,	145,	3	46,	315,2	51,42
21	Nemesvid	973,	724,	705,	18	333,	211,7	38,36
22	Nikla	828,	709,	737,	23	323,	228,2	31,56
23	Pusztakovácsi	940,	875,	842,	43	349,	241,3	19,41
24	Sávoly	674,	513,	505,	27	228,	221,5	18,82
25	Somogyfajsz		533,	565,	18	221,	255,7	30,94
26	Somogysámson	874,	776,	752,	22	283,	265,7	34,54
27	Somogysimonyi	103,	88,	97,	16	38,	255,3	6,13
28	Somogyszentpál	936,	757,	761,	29	374,	203,5	26,28
29	Somogyzitfa	938,	637,	587,	27	312,	188,1	21,57
30	Szegerdő	301,	226,	215,	5	107,	200,9	39,38
31	Szenyér	358,	311,	320,	20	147,	217,7	15,85
32	Szőkedencs	465,	288,	263,	19	185,	142,2	14,07
33	Tapsony	1019,	697,	693,	32	400,	173,3	21,92
34	Táska	530,	410,	391,	26	193,	202,6	15,05
35	Tikos	148,	127,	127,	3	55,	230,9	37,91
36	Varászló	205,	146,	143,	13	80,	178,8	11,21
37	Vése	897,	778,	747,	43	336,	222,3	17,40
38	Vörs	525,	450,	464,	23	278,	166,9	20,49
Marcali kistérség* összesen		34207,	30541,	29972,				
Marcali kistérség (2008-tól) összesen			35438	34799,				

* Balatonberény, Balatonkeresztúr, Balatonmáriafürdő, Balatonszentgyörgy települések nélkül. A négy Balaton parti település 2008-ban csatlakozott a kistérség településeihez.

Jelentősebb (2300 főt megközelítő) lakosságszámmal bír még Kéthely, valamint a mikrotérségi központként működő Böhönye, amely azonban városi rangra még nem emelkedhetett. Ezzel együtt mindössze hét település (a települések ötöde) lakosságszáma haladja meg az ezer főt. A maradék 31 település jellemzően néhány száz fős kisközség, illetve négy falu (Főnyed, Hosszúvíz, Libickozma, Somogysimonyi), lakosságszáma még a száz főt sem éri el.

1. ábra Lakónépesség alakulása Marcali kistérségben (1990.-2011.)

A kistérségek fejlettsége mérőszámaként alkalmaznak egy ún. *komplex mutatót*. Hátrányos helyzetű kistérségnek kell minősíteni azokat a kistérségeket, amelyek komplex mutatója kisebb, mint az összes kistérség komplex mutatójának átlaga. Ez az átlag szám 2,90. E szerint Marcali kistérség **hátrányos helyzetű**, mert a komplex mutatója: 2,72, az átlag alatt van.

Marcali kistérség települései a népességnövekedés mértékét tekintve pedig, a stagnáló, kismértékben fogyó tendenciát mutató települések közé tartoznak. Az utóbbi 20 évben a csökkenés mértéke a kistérség egészét tekintve évi 0,62% volt, összesen 12,4 % ami az elvándorlásából és a kismértékű, de természetes fogyásból is adódik. Jól szemlélteti a népesség elvándorlását, fogyását a 3.sz. táblázat, mely a 2012 évi lakásállományra, épített lakásokra vonatkozó adatokat tartalmazza Marcali kistérségre, valamint Somogy megyére.

3.sz. táblázat

Kistérség	Lakás-állomány 2012 év végén	Száz lakásra jutó lakos	Az épített lakások 2012 évben				Száz épített lakásra jutó megszűnt lakás	2000–2012 között épült lakások a 2012. évi lakásállomány százalékában
			száma összesen	ebből	átlagos alapterülete, m ²	tízezer lakosra		
				4 és több szobás				
				aránya, %				
Marcali	15 977	221	7	85,7	135,4	2	86	4,8
Somogy megye összesen	140 955	225	339	34,5	92,1	11	14	8,2

Forrás=KSH

1.1.3. Szabályozási és intézményrendszer

Marcali kistérség előző környezetvédelmi programja elkészítése óta eltelt időszakban egyrészt elkészült számos, a környezet, a természet hatékonyabb védelmét szolgáló stratégiai dokumentum, másrészt folytatódott a hatályos szakpolitikai programok ütemezett (de forráshiány miatt esetenként a tervezettnél lassabb) végrehajtása. A Kormány többek között elfogadta Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási tervét, a Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégiát, a Kisméretű Szálló Por (PM10) Csökkentés Ágazatközi Intézkedési Programját, Magyarország II. Nemzeti Energiahatékonysági Cselekvési Tervét. Elkészült továbbá a hazai Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv, valamint a Nemzeti Vízstratégia.

Jogalkotás, információkhoz való hozzáférés

A kistérség előző környezetvédelmi programjának készítése óta (2005) eltelt időszakban mind az Alkotmányos rendszerben, mind a törvényi szabályozásban jelentős változások történtek a környezetvédelmet érintően.

A 2011. április 25-én kihirdetett és 2012. január 1-jén hatályba lépett Alaptörvény – amely felváltotta az 1949- ben megalkotott és a rendszerváltáskor átfogóan módosított Alkotmányt –, a környezetvédelem tekintetében számos garanciális szabályt épített be rendelkezései közé. Az Alkotmány az egészséges környezethez való alapjogot rögzítette, az Alkotmánybíróság ezen alapjogból levezetett, alapvető környezetvédelmi garanciákat biztosító határozatokat alkotott.

Ezzel szemben az Alaptörvény teljességében a környezetvédelemmel, a fenntartható fejlődéssel és a jövő generációkért érzett felelősséggel kapcsolatos alapelveket tartalmaz. A Nemzeti Hitvallás 8. felhívásában rögzíti azt a vállalást, hogy a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk, továbbá felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.

E felhívás célja annak rögzítése, hogy Magyarország állami, gazdasági és társadalmi rendszerét a fenntartható fejlődés elve mentén kell alakítani és működtetni.

Az Alaptörvény az Alapvetés P. cikkében pedig kimondja, hogy a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. Az Alaptörvény e szabálya tehát elvárásként rögzíti a természeti erőforrások védelmét, amely állami és egyben egyéni felelősségen is nyugszik.

Egyes környezeti elemekre, rendszerekre, illetve folyamatokra vonatkozó szabályozások jelentősen módosultak. A jogszabályi változások önkormányzatokra vonatkozó részeit a környezeti helyzet értékelés egyes környezeti elemeinél részletezzük.

Megújult a környezetvédelmi termékdíj szabályozás is. A környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXV. törvény célja a hulladékhasznosítás mértékének jelentős növelése, a többször felhasználható termékek szélesebb körű elterjedésének előmozdítása. Az új rendszerrel szemben támasztott legfőbb elvárás, hogy a termékdíj-köteles termékekből képződött hulladékokkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási ipar átlátható, a társadalom érdekeit lényegesen kedvezőbb feltételekkel szolgáló módon alakuljon át és fejlődjék tovább.

A hazai jogrendszer egészét tekintve azonban továbbra is problémát jelent, hogy a szabályozás elsősorban a kibocsátások csökkentésére irányul, a kibocsátásokat meghatározó természeti erőforrás-, illetve térfelhasználás alakulásának mértékére, okszerűségére gyakorolt hatása viszont elmarad a szükségéstől. (Forrás.NKP-IV tervezet)

1.2. A térség strukturális szintjének bemutatása (gazdasági, turisztikai és infrastrukturális adottságai)

Marcali Kistérségen belül a vállalkozások számát tekintve koncentráció figyelhető meg, ugyanis a működő vállalkozások döntő része: 48%-a Marcaliban található. A Marcalitól jóval kisebb, de kistérségi vonatkozásban relatíve jelentősnek mondható gazdasági központnak tekinthető Böhönye (vállalkozások 5,8%-a) és Kéthely (4,8%), az utóbbi időben csatlakozott hozzá Balatonmárfiafürdő (4,7%) és Balatonkeresztúr (6,8%) is. Legfrissebb adatok szerint a kistérség 6 településén nincs bejegyzett, működő gazdasági társulás.

4.sz. táblázat: Működő vállalkozások száma településenként Marcali kistérségben (2014.január)

település	Vállalkozások száma	település	Vállalkozások száma	település	Vállalkozások száma
Balatonberény	29	Kéthely	35	Somogysimonyi	3
Balatonkeresztúr	49	Libickozma	4	Somogysszentpál	18
Balatonmárfiafürdő	34	Marcali	345	Somogysszítfa	2
Balatonszentgyörgy	30	Mesztegyő	13	Szegerdő	0
Balatonújlak	1	Nagyszakácsi	5	Szenyér	1
Böhönye	42	Nemesdéd	7	Szőkedencs	2
Csákány	5	Nemeskisfalud	0	Tapsony	7
Csömend	0	Nemesvid	0	Táska	10
Főnyed	0	Nikla	7	Tikos	0
Gadány	2	Pusztakovácsi	12	Varásló	2
Hollád	4	Sávoly	16	Vése	14
Hosszúvíz	3	Somogyfajsz	7	Vörs	7
Kelevíz	0	Somogysámson	4	Összesen:	720

Forrás: cegfurkesz.hu

A cégek túlnyomó többsége kereskedelmi, vagy vendéglátással foglalkozó kisvállalkozás, de működnek nagyobb építőipari, gépjavító, fémmegmunkáló, faipari cégek, valamint több mezőgazdasági részvénytársaság is rendelkezik a térségben takarmánykészítő, állattartó, mezőgazdasági gépjavító stb. telephellyel. Marcaliban a működő vállalkozások 17%-a kis,- vagy nagykereskedelemmel, 3,7% vendéglátással foglalkozik, 3,7%-a javító szolgáltató cég, 3% faipari, épületasztalos tevékenységet folytat, 1,5%-a fémmegmunkálással (5 cég), 0,8% (3 cég) útépítéssel foglalkozik.

1.2.1. Ipar

Az egyéni vállalkozások aránya az összes vállalkozáson belül 75 %, ami jóval felülmúlja az országos átlagot (58%). Ez azért nem előnyös, mert a gazdasági potenciál meghatározó keretét a jogi személyiségű gazdasági szervezetek adják, és a viszonylag jelentősebb tőke és a fejlettebb forma miatt ezekhez köthet térségi növekedési és foglalkoztatási várakozás.

Építőipari vállalkozások működnek: Kéthelyen, Balatonszentgyörgyön, Libickozmán. Kéthelyen több faipari vállalkozás is működik, míg Balatonkeresztúron asztalos műhely és fatelep is van.

Készítette: ÖKOTENDER Bt.

16/115

Fakitermelő, fafeldolgozó működött az elmúlt időszakban Libickozmán, jelenleg megszűnt ez a vállalkozás. Tapsonyban, Balatonszentgyörgyön fémfeldolgozó, fémmegmunkálással foglalkozó cégek, Szökedencsen elektronikai, Nemesdédén pedig gépjavító vállalkozás működik. Böhönyén Ferrokov Kft. fémszerkezetgyártó üze (Terebezdpuszta, hrsz: 0181/32), és a Halm Elektrotechnikai Bt. villamosgépkatrész-gyártó üze működik.

1.2.2. Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás

A térség mezőgazdasági jellege napjainkig erősen meghatározó. A rendszerváltás idején a lakosság közel harmada dolgozott az ágazatban, mely arány a falvakban még magasabb volt (www.marcalikisterseg.hu). A majdnem minden falusi portán fellelhető háztáji vetemény fontos kiegészítője a családok gazdálkodásának.

Nemesdédén vadgazdálkodással foglalkozó gazdasági társaság működik, Kéthelyen két borászati cég, két szőlőtermeléssel foglalkozó Kft., agrárszolgáltató, Tapsonyban, Böhönyén mezőgazdasági társaság: Állattenyésztéssel foglalkozó cég a Böhönyi Szabadság Mg. Zrt., mely Tehenészeti telepet üzemeltet. Terebezd-pusztán található még nagy létszámú állattartásra alkalmas telep (sertéstelep), mely jelenleg nem üzemel, átalakulás alatt áll, de feltehetően az új tulajdonos is üzemeltetni kívánja majd – az engedélyek megszerzését követően – az állattartó telepet, Növénytermesztéssel foglalkozó cég a településen Feketesár Zrt., mely terményszárítással foglalkozik. Libickozmán erdő birtokossági társulás működik.

Balatonszentgyörgyön gabonaértékesítő cég, és a településhez tartozó Battyánpusztán a Dél-Balaton Mezőgazdasági Részvénytársaság nagy kiterjedésű telepe (képeken) található gabona silókkal, mezőgazdasági gépekkel.

1.2.3. Vízgazdálkodás

Az előző környezetvédelmi program készítése óta eltelt időszakban sok jogszabályi változás lépett életbe, megújult pl. a vízi közmű szolgáltatásra vonatkozó szabályozás, mely a víziközmű tulajdonosi jogokat és az ellátási felelősséget az önkormányzatokhoz és az államhoz telepíti.

Az 5.sz. táblázat tartalmazza Marcali kistérség és Somogy megye a közüzeti vízellátásának és szennyvízgyűjtő-hálózatának összesített adatait. Az ivóvíz vezetékek hálózatba bekapcsolt lakások aránya magasabb, mint a megyében, a közüzeti szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások aránya viszont elmarad a megyei arányhoz képest. Így a közműháló is szélesebbre nyílik a kistérségben, mint Somogy megyében.

5.sz. táblázat: Közüzeti vízellátás, szennyvízgyűjtés összesítés, 2012

Kistérség	Közütemi ivóvízvezeték- hálózatba	Közütemi szennyvízgyűjtő- hálózatba	Egy lakosra jutó évi víz- fogyasztás, m ³	Egy km közütemi ivó- vízvezeték-hálózatra jutó közütemi szennyvíz-gyűjtő hálózat (m)	A közütemi ivóvízvezeték-hálózatba és a közütemi szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége, százalékpont
	bekapcsolt lakás, %				
Marcali	95,5	60,5	28,5	501	35,0
Somogy megye	93,2	63,7	31,4	536	29,5

Forrás=KSH

A vízellátás és a csatornázottság részletes, településenkénti adatait tartalmazzák 1990-2008-2011 években a 6.sz., és 7.sz táblázatok.

6.sz. táblázat Vízellátás adatai Marcali kistérség településein

sorszám	Település	Vízellátás adatai					
		Vízellátásb a bekötött lakások száma (db) 1990.	Vízellátásb a bekötött lakások száma (db) 2008.	Vízellátásb a bekötött lakások száma (db) 2011.	Vízellátás kiépítettség e (km) 1990.	Vízellátás kiépítettség e (km) 2008.	Vízellátás kiépítettség e (km) 2011.
1	Balatonberény	480,	663,	662,	32,	35,	42,4
2	Balatonkeresztúr	627,	688,	700,	32,	43,	61,
3	Balatonmáriafürdő	303,	385,	388,	55,	55,	67,1
4	Balatonszentgyörgy	494,	674,	667,	20,	20,	29,2
5	Balatonújlak	246,	261,	261,	6,	6,	12,8
6	Böhönye	792,	877,	874,	23,	24,	24,8
7	Csákány	172,	189,	188,	5,	7,	7,7
8	Csömend	120,	131,	131,	4,	8,	8,8
9	Főnyed	50,	53,	53,	5,	5,	5,6
10	Gadány	156,	144,	144,	5,	6,	8,2
11	Hollád	92,	117,	115,	3,	6,	6,
12	Hosszúvíz	6,	35,	35,	0,	1,	1,4
13	Kelevíz	97,	114,	114,	7,	7,	7,4
14	Kéthely	847,	873,	871,	17,	17,	17,4
15	Libickozma	4,	37,	38,	,	,	1,1
16	Marcali	4637,	4975,	4982,	71,	91,	100,6
17	Mesztegyő	358,	530,	530,	19,	19,	22,2
18	Nagyszakácsi	258,	270,	270,	10,	10,	10,7
19	Nemesdéd	270,	295,	294,	8,	10,	10,3
20	Nemeskisfalud	0,	46,	46,	0,	3,	3,6
21	Nemesvid	359,	335,	333,	15,	15,	15,3
22	Nikla	130,	244,	243,	6,	12,	14,5
23	Pusztakovácsi	185,	275,	263,	14,	14,	9,5
24	Sávoly	205,	229,	228,	8,	8,	8,8
25	Somogyfajsz	73,	152,	219,	1,	7,	5,6
26	Somogysámsón	153,	242,	242,	7,	9,	12,4
27	Somogysimonyi	48,	37,	37,	1,	1,	1,6
28	Somogyszentpál	228,	364,	365,	5,	7,	10,2
29	Somogyzsitfa	152,	287,	286,	10,	10,	10,5
30	Szegerdő	100,	106,	106,	6,	6,	6,4
31	Szenyér	0,	103,	109,	0,	2,	2,8
32	Szőkedencs	190,	185,	185,	5,	6,	6,7
33	Tapsony	277,	401,	399,	11,	11,	13,1
34	Táska	4,	191,	193,	1,	4,	4,6
35	Tikos	20,	50,	49,	2,	2,	2,1
36	Varásló	100,	80,	80,	3,	5,	5,5
37	Vése	360,	337,	336,	9,	9,	10,6
38	Vörs	164,	261,	254,	5,	14,	14,6

Forrás=KSH

2011 évben még 18 településen nem volt csatorna-hálózat kiépítve, azóta Sávolyon 100%-ban kiépült a közcsonna Aquazala Kft. Zalaszentgrót üzemeltetésében.

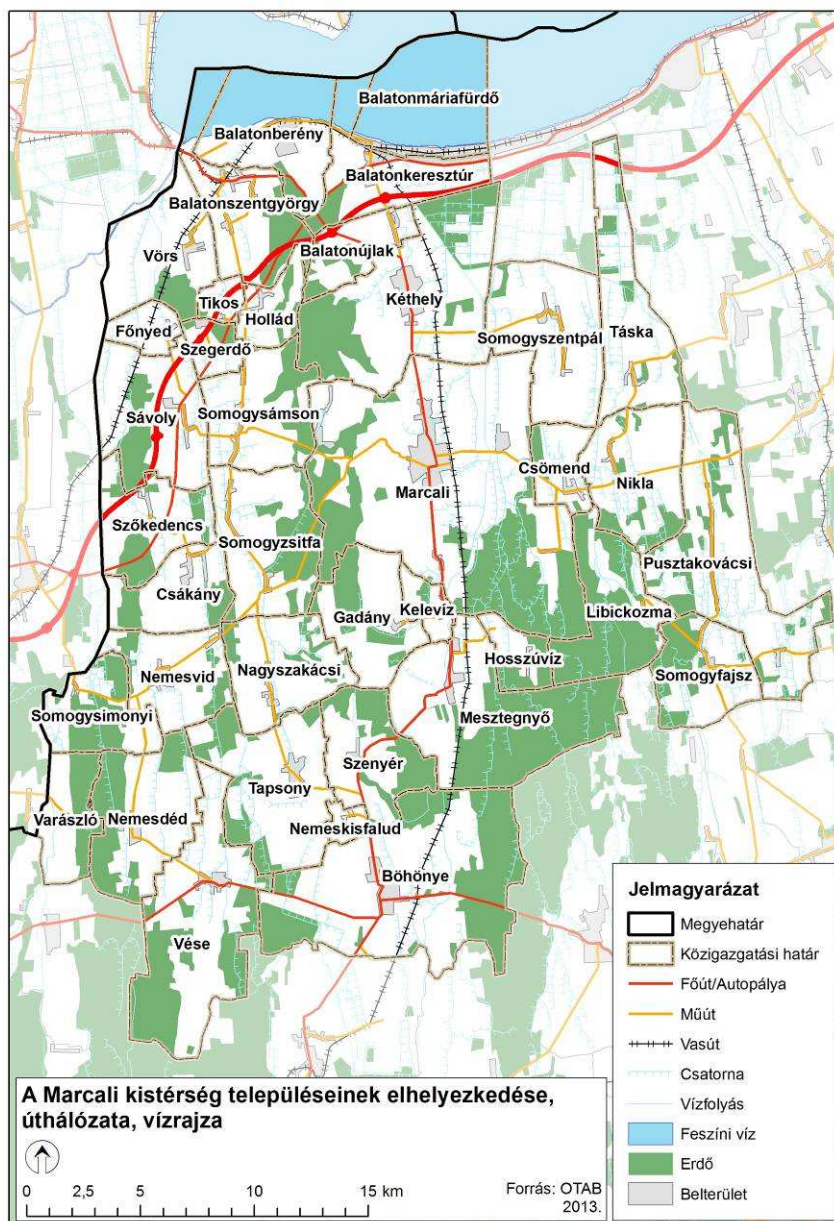
Nemeskisfaludon 2 egyedi szennyvízkezelő épült, a többi település pályázott a csatornázás megoldására, egyelőre sikertelenül. Víziközmű Társulatok Vése-Nemesdédén, Balaton-nagyberek Kéthelyen, Szőkedencsen pedig Beruházó Csatornamű Társulat működik.

7.sz. táblázat Csatornázás adatai Marcali kistérség településein (Forrás=KSH)

sorszám	Település	Csatornázás adatai					
		Szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km) 1990.	Szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km) 2008.	Szennyvízcsatorna-hálózat hossza (km) 2011.	Szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db) 1990.	Szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db) 2008.	Szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakások száma (db) 2011.
1	Balatonberény	1,	19,	19,1	11,	635,	638,
2	Balatonkeresztúr	19,	31,	31,4	418,	675,	688,
3	Balatonmáriafürdő	21,	37,	38,3	492,	377,	382,
4	Balatonszentgyörgy	,	13,	13,9	,	650,	656,
5	Balatonújlak	3,	9,	9,2	,	261,	261,
6	Böhönye	,	17,	17,9	,	437,	489,
7	Csákány	,	,	,	,	,	,
8	Csömend	,	11,	11,	,	89,	92,
9	Főnyed	,	1,	1,3	,	30,	36,
10	Gadány	,	,	,	,	,	,
11	Hollád	,	3,	3,8	,	70,	77,
12	Hosszúvíz	,	,	,	,	,	,
13	Kelevíz	,	,	,	,	,	,
14	Kéthely	3,	13,	13,3	,	584,	595,
15	Libickozma	,	,	,	,	,	,
16	Marcali	18,	46,	49,1	2235,	4355,	4375,
17	Mesztegyő	,	,	,	,	,	,
18	Nagyszakácsi	,	,	,	,	,	,
19	Nemesdéd	,	,	8,1	,	,	80,
20	Nemeskisfalud	,	,	,	,	,	,
21	Nemesvid	,	14,	14,3	,	152,	212,
22	Nikla	,	14,	14,7	,	128,	139,
23	Pusztakovácsi	,	,	,	,	,	,
24	Sávoly	,	,	,	,	,	,
25	Somogyfajsz	,	,	,	,	,	,
26	Somogysámson	,	,	,	,	,	,
27	Somogysimonyi	,	1,	1,3	,	31,	38,
28	Somogyzentpál	,	14,	14,	,	226,	241,
29	Somogyzitfa	,	,	,	,	,	,
30	Szegerdő	,	5,	7,5	,	59,	65,
31	Szenyér	,	,	,	,	,	,
32	Szőkedencs	,	,	,	,	,	,
33	Tapsony	,	,	,	,	,	,
34	Táska	,	,	,	,	,	,
35	Tikos	,	1,	1,4	,	26,	30,
36	Varásló	,	,	,	,	,	,
37	Vése	,	,	8,9	,	,	142,
38	Vörs	,	12,	12,9	,	218,	221,

1.2.4. Közlekedés, szállítás, (települések elhelyezkedése, megközelíthetősége)

Az elmúlt időszakban a Magyar Közút KHT tájékoztatása alapján a közlekedés területén bekövetkezett változások: **M7 autópálya:**

- 1.) 2006. március 27-én adták át az Ordacsehi és Balatonkeresztúr közötti 25,7 km-es szakaszt
- 2.) 2008. június 26. Balatonkeresztúr – Zalakomár közötti 20 km-es szakaszának megépítése és forgalomba helyezése. A szakaszon 3 csomópont (175 jelű holládi, 183 jelű sávolyi, 191 jelű zalakomári) található, valamint egy egyszerű pihenőhely, és egy pihenő benzinkúttal (balatonkeresztúri) létesült. A szakasz üzemeltetési feladatait a Fonyódi Autópálya Mérnökség látja el.

61. sz. főút Somogy megyei 11,5 tonnás burkolaterősítése I. szakasz (97+160-111+800 km sz.).

A térkép szemlélteti Marcali kistérség településeinek elhelyezkedését, úthálózatát, vízrajzát 2013 évi állapot szerint

A 8.sz. táblázatban kérdeztünk rá az egyes településekre, ítélik meg

közlekedési helyzetképüket. Összesen 24 településtől kaptunk vissza kérdőívet, Libickozma ennek a táblázatnak a kérdéseire nem válaszolt. Az egyes kérdésekre adott válaszoknál a választ adó települések számát tüntettük fel.

A válaszokból kitűnik, hogy a kistérség településeinek a belterületi burkolatok állapota elfogadható, ám a külterületi utak burkolatának állapota kifogásolható. Ezt megerősíthetjük a helyszíni bejárásunk által tapasztaltakkal, - a főutak M7 autópálya, 7 elsőrendű, illetve a 61, 68 másodrendű főutak kivételével - erősen rázó, kátyús, foltjavított bekötő és mellékutakon tudtuk a településeket megközelíteni.

Mind az átmenő, mind a teher, mind az éjszakai forgalom átlagosnak tekinthető, a mezőgazdasági és ipari forgalom pedig kicsi, illetve nem jellemző.

8.sz. táblázat marcali kistérség településeinek közlekedési helyzetképe: 2013 vége

Települések közlekedés helyzetképe	
Milyen a burkolat állapota belterületen?	Jó:1 (Vése) / elfogadható:15 / rossz:7
- külterületen?	Jó:0 / elfogadható:10 / rossz:12, nem válaszolt:1 (Balatonmárfürdő)
Van-e kerékpárút hálózat a településen?	Van:5/ nincs:12/ tervezik:4 / bővítik:1 (Marcali), nem válaszolt:1 (Táska)
Ha nincs kerékpárút, de tervezik: a megvalósulás várható időpontja.	Marcali, Kéthely:2014; Mesztegyő:2015, Gadány:2016, Sávoly: pályázatfüggő
Amennyiben régiós kerékpárút része, akkor annak megnevezése	Balaton Bringa körút: Balatonmárfürdő, Balatonberény; Sávoly: Balaton-Kis-balaton összekötő kerékpárút
Biztonságos-e a gyalogosközlekedés?	Igen:13 /nem:1 (Táska)/ részben:8
Tömegközlekedés napi hány alkalommal érinti a települést?	Busz (db) Marcali:153, Böhönye:84, Mesztegyő:26, Nikla:22, Szenyér:20, Csömend:18, Vése:15, többi ez alatt vonat:Balaton parti települések:kb.30db, Sávoly:7, Somogyszentpál:5 (Somogysámsón, Kéthely, Táska nem válaszolt)
Mekkora az átmenő forgalom?	nagy :6/ átlagos:11 /kicsi:5, nincs:1 (Gadány)
Mekkora a teherforgalom?	Nagy:7 /átlagos:11 /kicsi:5
Mekkora az éjszakai forgalom?	nagy :2/átlagos:10 /kicsi:7 / nem jellemző:4 (Sávoly, Szenyér, Hosszúvíz, Gadány)
Van-e mezőgazdasági forgalom?	Van:2 (jelentős:6 /nem jelentős:14) /nincs:1 (Balatonmárfürdő)
Van-e ipari forgalom?	Nagy:1 (Böhönye) /átlagos:3 /kicsi:7/ nem jellemző:11, nem válaszolt:Nikla
Mekkora a forgalmi zajterhelés?	Nagy:3 (Marcali, Böhönye, Csömend) /átlagos:7 /kicsi:8/ nem jellemző:4 nem válaszolt:Nikla
Milyen a forgalmi levegőszennyezettség?	Nagy:0 /átlagos :10/kicsi:10/ nem jellemző:3 (Nemeskísfalud, Szenyér, Balatonberény)
Van-e külön elkerülő út? (hossza)	Van:0 /nincs:23
Tervezett elkerülő út?	Megépült:0/ építése folyamatban:1 (Marcali) /tervezési állapotban:3 (Mesztegyő, Pusztakovácsi, Vése)

Forrás: Önkormányzati kérdőívek

Kerékpárút csak a Balaton parti településeken van, illetve 2014 évben épül meg várhatóan a Bize-Marcali-Kéthely-Balatonkeresztúr kerékpárút. A forgalom okozta zajterhelés és levegőszennyezés a települések megítélése szerint átlagos, így a tervezett elkerülő utak megépülésével várhatóan kedvezőbb lesz a környezeti állapot a településeken.

Az Országos Közút Adatbank átlagos napi forgalmi adatait személygépkocsi egységre, azaz egységjárműre számítva tartalmazzák a 9.sz. táblázat, valamint a 6.sz. melléklet. A 9.sz. táblázat Balatonszentgyörgy úthálózatának leterheltségére ad információt, a 6.sz. melléklet tartalmazza a kistérség összes települése úthálózatai keresztmetszeti forgalmi adatait.

Az egységjármű adatokat járműkategóriánként és számláló állomás fekvését (külsőterület, belterület) figyelembe véve megadott szorzószámok segítségével számolják ki

9.sz. táblázat Marcali kistérség közútjainak napi keresztmetszeti, forgalmi adatai

Település	Út neve és száma	OKA azonosító pont száma	szelvényszám	útkategória	átlagos napi forgalom egységjármű/nap (2011.03.hó)
Balatonszentgyörgy	76.sz. Balatonszentgyörgy-Zalaegerszeg-Körmend	C140027+97m	3km+572m	4-II.rendű főút	5077
	76.sz. Balatonszentgyörgy-Zalaegerszeg-Körmend	C140029+53m	5km+253m	4-II.rendű főút	10268
	7501 sz. Balatonszentgyörgy-Hollád	C140034+1555 m	6km+33m	5-összekötő út	853
	71319sz. Balatonszentgyörgy állomáshoz vezető út	C140029+229m	0km+1229m	6-bekötő út	345
	75101 sz. Balatonszentgyörgy bekötő út	C140027+363m	0km+363m	6-bekötő út	363
Balatonszentgyörgy (Battyánpusztá)	7501 sz. Balatonszentgyörgy-Hollád	C140033+48m	3km+534m	5-összekötő út	853
	75101 sz. Balatonszentgyörgy bekötő út	C140027+2325 m	1km+1327m	6-bekötő út	795

OKA= Országos Közút Adatbank

A táblázat adataiból képet kaphatunk a kistérség úthálózatának terheltségéről, valamint a települések közötti gépjárművek okozta levegőszennyezettségéről és zajterheltségéről is.

E szerint Balatonszentgyörgy, Marcali, Böhönye települések levegőjét és lakosságát terheli leginkább a közúti forgalom. Az M7-es autópálya megépülésével ez a terhelés növekedett, igaz Szeged, Tikos települések zajvédő fallal védve vannak.

Marcali városban mind a levegőszennyezettség, mind a zajterhelés csökkenése várható a közeljövőben megépülő 68.sz. II-rendű főút elkerülő szakaszának megépülésével, Böhönye, Mesztergyő elkerülő út építése is tervben van.

Marcali kistérség 2005 évi környezetvédelmi programja 8. pontjában intézkedési program javaslatokat fogalmazott meg a kistérség főútjainak forgalmával érintett települések védelme érdekében. Ezek voltak a szilárd burkolatú utak arányának növelésével, a járdák építése, felújítása, a mezőgazdasági utak korszerűsítése, kerékpárút-hálózat fejlesztése. A szilárd útburkolat a porterhelés csökkentésére szolgál, a járdák megépítése a gyalogosok biztonságát növeli, a kerékpárút pedig a környezetbarát közlekedés lehetőségét teremti meg, az ökoturizmust fejleszti, s a települések lakosságának környezettudatos gondolkodását segíti elő.

A programban előírt intézkedések megvalósulásra kérdőívünkben kérdeztünk rá a településeken.

10.sz. táblázat Marcali kistérség 2005 évi környezetvédelmi programja közlekedési feladatai megvalósulása

Település neve	intézkedési program közlekedési javaslatok 2005/ megvalósulás				
	burkolat	Elkerülő/mellékút	Zajvédőfal/ v. védőerdősáv	kerékpárút	járda
Balatonberény				Balatoni Bringa Körút	
Balatonmárfiafürdő				Balatoni Bringa Körút	
Balatszentgyörgy	Burkolat (igen)	elkelülő út (igen)		Kerékpárút (nem)	Járda (igen)
Balatonújlak				kerékpárút (folyamatban)	
Böhönye		elkelülő út (nem)	zajvédőfal (nem)	kerékpárút (nem)	
Csákány		elkelülő út (nem)			Járda (egy oldalon)
Csömend		mellékút Csömend-Libickozma (nem)	mezőgazdasági út (Csömend-S.szentpál 2006-ban)	kerékpárút (nem)	járda (nem)
Főnyed	Burkolat (nem)		-		
Gadány		mellékút: Gadány – Somogyzsitfa (nem)	-	kerékpárút (nem)	járda (részben)
Hollád	Burkolat (nem)		zajvédőfal v.védőerdősáv (nem)		Járda (nincs)
Hosszúvíz		mellékút: Hosszúvíz – Kelevíz (nem)	-	kerékpárút (nem)	járda (nem)
Kelevíz	mellékút: Hosszúvíz – Kelevíz (nem)	elkelülő út (nem)	zajvédőfal v.védőerdősáv (nem)	Kerékpárút (nem)	
Kéthely	burkolat (részben)	elkelülő út (nem)	zajvédőfal v.védőerdősáv (nem)	kerékpárút (folyamatban)	járda (igen)
Marcali		elkelülő út (tervezik 2014. KÖZOP 2009-2010.4,5 millird forint)	zajvédőfal v.védőerdősáv (nem)	kerékpárút (folyamatban)	
Mesztegyő		elkelülő út (tervezik 2015-16)	zajvédőfal v.védőerdősáv (nem)	kerékpárút (nem)	járda (nem)
Nagyszakácsi					járda (igen)
Nemesdéd				kerékpárút (nem)	járda (nem)
Nemeskisfalud		elkelülő út (nem)	zajvédőfal v.védőerdősáv (nem)	kerékpárút (nem)	
Nemesvid				Kerékpárút (nem)	Járda (igen, de kevés)
Nikla	burkolat (nem)			kerékpárút (nem)	járda (nem)
Sávoly		elkelülő út (tervezik 2017.)	zajvédőfal v. védőerdősáv (nem)	Balaton-Kis-balaton összekötő kerékpárút	
Somogysámson	bel-és külterület burkolat (igen)				
Somogyzentpál		mezőgazdasági út (Csömend-S.szentpál 2006-ban)			Járda (2010-ben)
Somogyzsitfa		mellékút: Gadány – Somogyzsitfa (nem)			Járda (igen, egy oldalon)
Szegerdő	Burkolat (nem)	mellékút: Szegerdő – Vörs (nem)	Zajvédőfal: igen	-	-
Szenyér		elkelülő út (nem)	zajvédőfal (nem)		
Szőkedencs			Zajvédőfal (nem)		Járda (igen, két oldal)
Táska	-	-	-	kerékpárút (nem)	-
Tikos	Burkolat (igen)		zajvédőfal v.védőerdősáv (igen)	Kerékpárút (nem)	-
Vése	burkolat (61.sz főút megerősítés)	elkelülő út (nem)	zajvédőfal v. védőerdősáv (nem)	kerékpárút (igen)	
Vörs	mellékút:Szegerdő – Vörs (nem)	elkelülő út (nem)		Kerékpárút (nem)	Járda (igen)

Forrás: Önkormányzati kérdőívek, helyszíni tapasztalatok

A 10.sz. táblázat tartalmazza a közlekedés okozta környezeti terhelés csökkentését célzó programok, feladatok megvalósulását. Balatonkeresztúr, Libickozma, Pusztakovácsi, Somogyfajsz, Somogysimonyi, Tapsony, Varásló településeken nem javasolt az előző környezetvédelmi program közlekedési célú fejlesztéseket, így ezeket a településeket nem tartalmazza a táblázat.

A táblázatban az egyes fejlesztések után jeleztük a megvalósulásra vonatkozó információt: igen/nem, illetve a megvalósulás időpontját is ott, ahol a települések küldtek vissza kérdőívet. A kérdőívet vissza nem küldő 14 településből Somogyfajsz kivételével jártunk, s a főbb utjaik állapotát felmértük, a táblázat ezeket a szubjektív információkat is tartalmazza.

1.2.5. Turizmus

A 2012 évben működő kereskedelmi szálláshelyekről a 11.sz.táblázat ad információt kistérségi és Somogy megyei szinten. A térségben számos lehetőség rejlik az idegenforgalom fejlesztését illetően, ezért szükség lenne további kereskedelmi, valamint egyéb – pl. falusi turizmus részeként magán- szálláshelyek működésére is.

11.sz. táblázat

Turizmus, 2012					
Kistérség	Kereskedelmi szálláshelyek				
	férőhely, július 31.	vendég- éjszaka	ebből: külföldi	átlagos tartózkodási idő, éjszaka	egy férőhelyre jutó vendégéjszaka
Marcali	1 145	53 625	22 118	3,6	46,8
Somogy megye összesen	36 219	1 388 072	366 494	2,9	38,3
Kistérség	Egyéb (2009-ig magán) szálláshelyek				
	férőhely, december 31.	vendég- éjszaka	ebből: külföldi	átlagos tartózkodási idő, éjszaka	egy szállásadóra jutó vendégéjszaka
Marcali	10 699	102 503	43 358	5,7	54,7
Somogy megye összesen	70 322	763 037	278 560	4,7	60,5

A kistérségben a kulturális turizmust vonzó térséginnél, megyeinél nagyobb hatókörű eseményeket reprezentálnak a királyi szakácsi címért való évenkénti vetélkedés **Nagyszakácsiban**, a Berzsényi Mézes napok **Niklán**, a **Marcali Nemzetek Fesztiválja**, valamint a már hagyományosnak tekinthető Gólya Fesztivál **Mesztegnyőn**, amely a természeti és kulturális értékek sajátos ötvözeteként vonz hazai és nemzetközi érdeklődőket.

A kistérség **egyházi építészeti értékei** általában jó állapotban vannak, **Marcali** római katolikus temploma a XV. századig visszavezethető múlttal rendelkezik, rajta jól felismerhetők a gótikus stílusjegyek. **Mesztegnyő** római katolikus temploma és a vele egybeépült egykori kolostor, amely ma az alapfokú oktatás intézményeit foglalja magában valóban impozáns látványt nyújt. **Szenyér** 700 éves temploma, román-gótikus stílusban épült, körülötte temető található. Pusztakovácsi-Kürtöspusztá középkori eredetű kápolnája mellett fa harangláb áll. **Vésén a Kovács Múzeum**, **Niklán a Berzsényi Dániel Emlékmúzeum**, **Vörsön** az ország legnagyobb **betlehemi jászol**, **Somogyzsitfa-Szőcsénypusztán** a barokk kápolna a település büszkesége. **Tapsonyban** 1895-ből származó fa harangláb vonja magára a figyelmet. A **Hollád** felett szerényen őrködő Szent Donát kápolna kedvelt megállóhelye a környékben barangolóknak.

A kistérség falvaiban itt-ott felbukkannak olyan **népi építészeti értékek**, a vízimalom és molnárház **Varáslón** országos védeltséget élvez, a hozzá tartozó Pali tóval és Tündér-szigettel együtt, idegenforgalmi hasznosításuk vonzerőt teremtenek. A faluban 1844-ben épült Boronkay-kúria kulturális vagy turisztikai célú újraélesztése a térség látogatottságát növelné, a község büszkesége az 1848-ban épült hatszintes magtár épület. A **Boronka Tájvédelmi Körzet** területén korábban számtalan vízimalom működött, ezek rekonstruálása, revitalizálása a táji értékeket növelné. A jövőben törekedni kell olyan kiegészítő programok szervezésére, mint helyszíni népművészeti, kézműves bemutatók, kenyérsütés, táncház, amelyekbe a vendégek is bekapcsolódhatnak.

A népi építészeti értékek fontos képviselői a régi pincék, prэшázak, amelyek napjainkban önálló turisztikai programként is megállják a helyüket, **Kéthely, Marcali, Mesztegnyő, Somogyzentpál és Táská** e téren már hírnevet szerzett magának.

Meszegnyőn összegyűjtötték a jeles napi szokásokat, a pásztorélet hagyományait, a Faluházban a vendégek kitanulhatják a szövés, fonás, sütés, főzés csínját-bínját, ősztől tavaszig a néprajzi iskola, nyáron a népművészeti tábor, illetve egész évben a természetismereti tábor működik itt. A **Böhönyén** tevékenykedő szíjgyártó iparos műhelye önálló turisztikai attrakcióként is megjeleníthető, különösen lószerszámai nevezetesei. Hasonló szerepet tölt be Takács Vendel fafaragó - **Nikla** - munkái a betyárvilágot idézik. Fafaragó tevékenykedik még **Meszegnyőn és Böhönyén**, a kosárfonás művészete pedig megcsodálható **Táskán**.

A **böhönyei** Német-magyar katonai temető kegyeleti emlékhelyként készített rövid megállásra a tájékozott turistát. A **műemlékek** közül (a kistérség településeinek műemlékeiről összesítést tartalmaz a **9.sz. melléklet**) turizmusban, a jövőben is kiemelkedő szerepet fog játszani az 1872-ben épült **somogyfajsi** Kund-kastély, amely természetvédelmi- és idegenforgalmi információs központként tevékenykedik nagy sikerrel. A térség számos kastélya még ma is közszolgálati célokat szolgál, turisztikai hasznosításuk sok esetben nem is várható. Ilyenek a Széchenyi-kastély **Marcaliban**, Pusztakovácsi három kastélya közül kettő, a **böhönyei** Festetics-kastély. A **kéthelyi** Hunyadi-kastély a közeli jövőben megteremtődik a lehetősége a kastély közcélú hasznosításának. A Somogyzsitfa/ **szócsénypusztai** szakiskola, szakkollégium épület együttesének egyik tagja a **Véssey-kastély** eklektikus stílus jegyeit képviseli.

A civil szerveződések a térség hagyományainak őrzésében rendkívül fontos szerepet játszanak. Ilyen pl. a balatonszentgyörgyi Kis-Balaton Táncegyüttes, a **kéthelyi** Asszonykórus, a **marcali** Baglas Néptáncegyüttes, a **mesztegnyői** Honismereti és Természetvédő Egyesület, a **nemesvidi** Hagyományőrző együttes, a **táskai** Asszonykórus őrzi a népviseletet és a hagyományokat. A Boronka-melléki és a Kis-balatoni Tájvédelmi körzetet gazdag és ritka élővilágának köszönhetően egyre több turista keresi fel. A lovas, horgász és vadász turizmus egyre inkább teret hódít. Ennek kiszolgálására egyre több helyen foglalkoznak falusi vendéglátással, szállásadással. Marcalin kívül minőségi szálláshely-szolgáltatás található Mesztegnyőn, Nemesdédén, Nemesviden, Balatonújlakon, Kéthelyen, Gadányban, Vésén.

Célszerű lenne ezeken a településeken a természeti értékek bemutatására szolgáló ökoturizmus fejlődése, megteremtése számára is lehetőséget adni.

Az országban egyedülként Pusztakovácsi faluban létezik egyetemi szintű oktatás a Miskolci Egyetem egyik kihelyezett tagozatának köszönhetően.

1.2.6. Energia-, anyagfelhasználás

A 12.sz. és 13. sz. táblázatok tartalmazzák a települések energia ellátásának adatait 1990-2011-ig.

12.sz. táblázat Marcali kistérség településeinek gázfelhasználása (forrás:KSH)

Települések	Összes lakásszám 2011. (db)	Gázellátásba bekapcsolt háztartások száma (db) 1990.	Gázellátásba bekapcsolt háztartások száma (db) 2008.	Gázellátásba bekapcsolt háztartások száma (db) 2011.	Fogyasztott gáz-mennyiség (ezer m3) 1990.	Fogyasztott gáz-mennyiség (ezer m3) 2008.	Fogyasztott gáz-mennyiség (ezer m3) 2011.	Gázellátásba bekapcsolt lakások aránya (%)
Balatonberény	677,	146,	603,	637,	83,	418,	179,6	94,09
Balatonkeresztúr	700,	346,	879,	931,	493,	620,	262,1	133,00*
Balatonmáriafürdő	410,	67,	796,	875,	73,	296,	150,	213,41*
Balatonszentgyörgy	698,	230,	570,	596,	96,	712,	449,8	85,39
Balatonújlak	261,	180,	209,	212,	249,	151,	64,4	81,23
Böhönye	949,	,	257,	287,	,	274,	154,7	30,24
Csákány	192,	,	43,	50,	,	37,	27,8	26,04
Csömend	132,	,	32,	34,	,	25,	12,8	25,76
Főnyed	53,	,	37,	40,	,	21,	14,5	75,47
Gadány	160,	,	44,	47,	,	32,	12,9	29,38
Hollád	163,	,	92,	90,	,	44,	22,5	55,21
Hosszúvíz	35,	,	11,	10,	,	2,	2,3	28,57
Kelevíz	129,	,	58,	60,	,	42,	14,3	46,51
Kéthely	875,	585,	702,	712,	869,	533,	342,7	81,37
Libickozma	50,	,	8,	8,	,	8,	3,7	16,00
Marcali	4990,	3372,	4290,	4535,	4542,	4309,	2885,3	90,88
Mesztegyő	558,	,	259,	273,	,	167,	81,3	48,92
Nagyszakácsi	286,	,	54,	61,	,	24,	25,8	21,33
Nemesdéd	325,	,	21,	28,	,	19,	7,2	8,62
Nemeskísfalud	46,	,	7,	9,	,	3,	10,8	19,57
Nemesvid	333,	,	97,	104,	,	87,	55,1	31,23
Nikla	323,	,	40,	44,	,	58,	39,4	13,62
Pusztakovácsi	349,	,	53,	61,	,	44,	36,7	17,48
Sávoly	228,	,	125,	136,	,	132,	67,7	59,65
Somogyfajsz	221,	,	18,	20,	,	23,	15,9	9,05
Somogysámson	283,	,	120,	154,	,	71,	44,4	54,42
Somogysimonyi	38,	,	24,	25,	,	21,	11,	65,79
Somogyzentpál	374,	,	184,	189,	,	123,	104,5	50,53
Somogyzsitfa	312,	,	87,	101,	,	49,	37,9	32,37
Szegerdő	107,	,	52,	55,	,	27,	13,4	51,40
Szenyér	147,	,	,	,	,	,	,	0,00
Szőkedencs	185,	,	79,	89,	,	44,	34,1	48,11
Tapsony	400,	,	85,	91,	,	78,	27,6	22,75
Táska	193,	,	100,	95,	,	66,	42,7	49,22
Tikos	55,	,	19,	18,	,	8,	5,3	32,73
Varászló	80,	,	19,	25,	,	11,	6,4	31,25
Vése	336,	,	81,	97,	,	60,	49,5	28,87
Vörs	278,	,	201,	209,	,	212,	137,4	75,18

* üdülőkkel együtt

Szenyéren még nincs kiépítve a gázvezeték, a többi településen pedig –Balatonkeresztúr és Balatonmáriafürdő- kivételével sehol sem 100%-os a gázellátásba bekapcsolt lakások aránya.

13. sz. táblázat Marcali kistérség településeinek elektromos energia ellátása (forrás:KSH)

Települések	Összes lakásszám 2011. (db)	Elektromos energiát fogyasztók száma (db) 1990.	Elektromos energiát fogyasztók száma (db) 2008.	Elektromos energiát fogyasztók száma (db) 2011.	Háztartások részére szolgáltatott elektromos energia (1000 kWh) 1990.	Háztartások részére szolgáltatott elektromos energia (1000 kWh) 2008.	Háztartások részére szolgáltatott elektromos energia (1000 kWh) 2011.
Balatonberény	677,	1038,	1581,	1593,	1793,	1831,	1499,
Balatonkeresztúr	700,	1271,	2410,	2460,	2253,	3097,	2162,
Balatonmárfiafürdő	410,	3276,	3353,	3310,	2472,	2481,	1077,
Balatonszentgyörgy	698,	590,	822,	823,	1552,	1994,	1716,
Balatonújlak	261,	264,	291,	289,	630,	655,	610,
Böhönye	949,	1028,	1163,	1138,	1768,	2234,	2091,
Csákány	192,	188,	186,	184,	162,	268,	249,
Csömend	132,	128,	146,	140,	234,	315,	293,
Főnyed	53,	53,	63,	62,	73,	82,	95,
Gadány	160,	166,	171,	169,	189,	256,	300,
Hollád	163,	159,	185,	181,	233,	279,	231,
Hosszúvíz	35,	42,	46,	46,	38,	54,	36,
Kelevíz	129,	120,	145,	140,	225,	336,	298,
Kéthely	875,	839,	969,	989,	1662,	2632,	2205,
Libickozma	50,	46,	48,	50,	71,	55,	44,
Marcali	4990,	4941,	6670,	6667,	9501,	12967,	11608,
Mesztegyő	558,	553,	630,	611,	1209,	1544,	1352,
Nagyszakácsi	286,	303,	319,	294,	328,	455,	378,
Nemesdéd	325,	334,	349,	337,	498,	738,	585,
Nemeskisfalud	46,	38,	41,	43,	31,	47,	44,
Nemesvid	333,	375,	420,	409,	596,	863,	782,
Nikla	323,	324,	377,	369,	532,	781,	704,
Pusztakovácsi	349,	336,	362,	348,	596,	801,	723,
Sávoly	228,	237,	261,	258,	474,	543,	509,
Somogyfajsz	221,	201,	236,	225,	191,	445,	481,
Somogsámson	283,	287,	320,	309,	486,	587,	577,
Somogysimonyi	38,	49,	60,	61,	79,	144,	121,
Somogyszentpál	374,	372,	392,	411,	439,	499,	588,
Somogyzitfa	312,	300,	333,	325,	453,	522,	524,
Szegerdő	107,	107,	114,	109,	127,	188,	181,
Szenyér	147,	173,	154,	141,	162,	208,	204,
Szőkedencs	185,	194,	216,	218,	230,	263,	251,
Tapsony	400,	401,	418,	410,	846,	815,	770,
Táska	193,	198,	209,	206,	453,	367,	359,
Tikos	55,	50,	52,	51,	63,	101,	57,
Varásló	80,	97,	111,	110,	131,	204,	155,
Vése	336,	349,	393,	410,	705,	858,	739,
Vörs	278,	241,	324,	318,	455,	660,	547,

Elektromos energiával a településeken élők és ott dolgozók, valamint a vállalkozások is el vannak látva. Az energiaszolgáltatók a 14.sz. táblázatban felsorolt cégek.

A településektől táblázatos formában kértünk adatokat az intézményi energia felhasználásukra vonatkozóan. A települések hiányos adatszolgáltatása miatt az intézményi energiafelhasználásra kért adatokat nem tudtuk összesíteni, így a 14. táblázat csak általános kérdésekre adott válaszokat összesíti.

14.sz. táblázat Marcali kistérség településeinek általános energiaszolgáltatási információ

Általános	
<i>Elektromos energia szolgáltató cég neve, elérhetősége</i>	Az alább fel nem sorolt településeken: - EON Dél--dunántúli Áramhálózati Zrt, - EON és KÖZVIL Első Magyar Közvilágítási Zrt. szolgáltató Csömenden és Niklán; - EON és MVM Partner Zrt.:Gadány, Hosszúvíz, Sávoly, Mesztegnyő településeken, - MVM Zrt.,Balatonkeresztúron - EON-ÉMÁSZ Táskán:, Marcaliban: E.ON-DÉDÁSZ
<i>Gázszolgáltató cég neve, elérhetősége</i>	EON Energiaszolgáltató Kft. ; Pusztakovácsi:MAGÁZ, Szenyéren nincs gázvezeték, Nagyszakácsi , Nemesdéd, Varásló nem tudja, Marcali: E.ON-KÖGÁZ
<i>Van-e a településen alternatív energiaforrás hasznosítás (pl. napkollektor, geotermikus energia, szél, biogáz, biomassza)</i>	Nagyszakácsiban van, de nem válaszolt milyen fajta, Marcali: Geotermikus a Fürdőnél, napkollektor, napelem vállalkozásoknál, magánszemélyeknél
<i>Van (voltage) -e energiatakarékossági illetve korszerűsítési program a településen? *</i>	Kelevízen, Gadányon, Mesztegnyőn, Niklán, Nagyszakácsiban, Táskán van, Marcaliban:panelprogram
<i>Van-e a program(ok)ról kiadványuk, köztájékoztatás történt-e? *</i>	Niklán köztájékoztatás történt, Nagyszakácsin, Táskán van kiadvány, Marcali: nyilvános testületi döntés, határozat

Forrás: Önkormányzati kérdőívek

Az energiaellátásra vonatkozóan a cél az alternatív, megújuló energiaforrások hasznosítása azokon a településeken, ahol geotermikus energia jól hasznosítható, illetve ahol a napenergia hasznosítására megfelelő tőke, vagy pályázati forrás áll rendelkezésre, a többi még gázvezetékekkel 100%-ban ki nem épített településeken pedig a gáz bevezetése, teljeskörű kiépítése segítene a lakosok helyzetén.

Somogy megye területfejlesztési koncepció-2012: Somogy megye a biomassza mellett geotermikus és geotermális (előbbi a talaj közeli, utóbbi a mélységi kőzetrétegekben tárolt hőenergiát jelenti) energiaforrások tekintetében is jelentős potenciállal rendelkezik. Geotermikus energiahasznosításra magas határfokkal különösen a Marcali és a Kaposvári kistérség területén van lehetőség, ahol a földi hő áram által szállított éves hőmennyiség meghaladja a 2,5 PJ értéket.

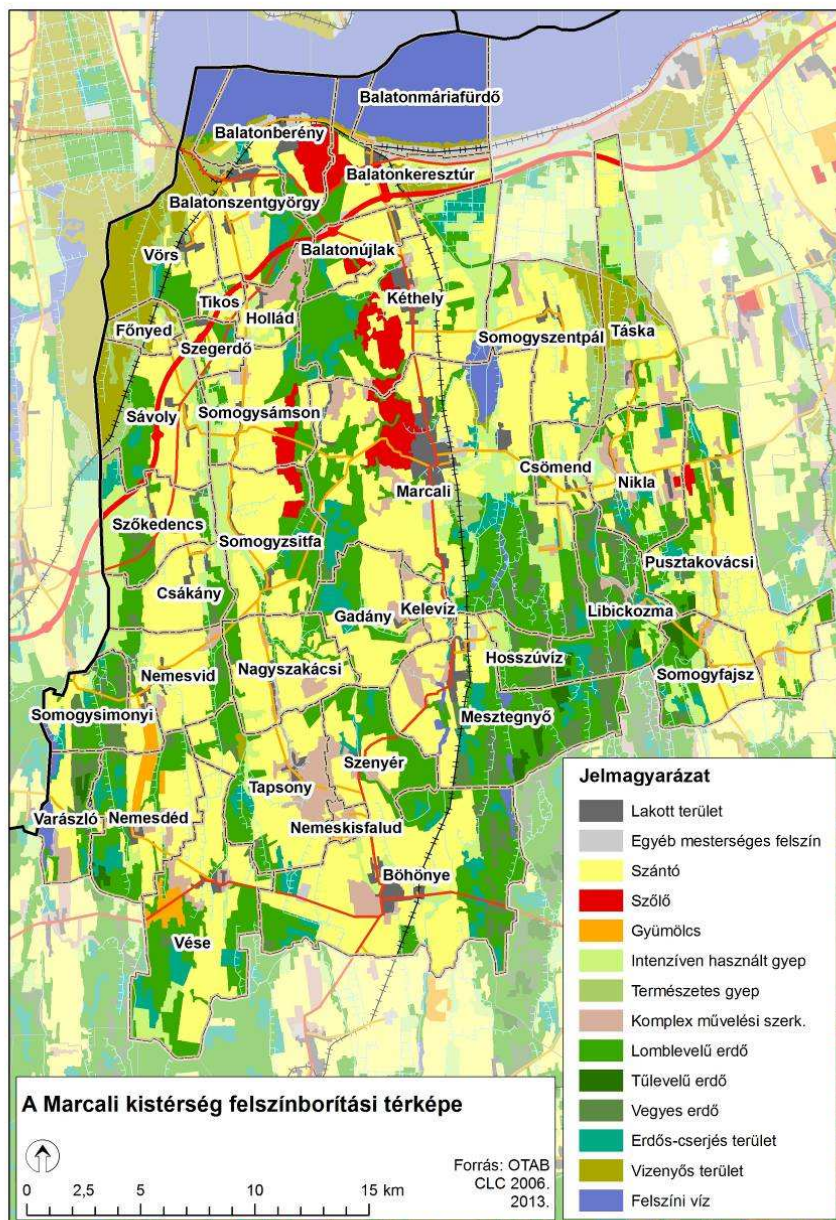
1.2.7. Területhasználat

Marcali kistérség terület használatát tartalmazza a következő térkép és a 15.sz. és 16.sz. táblázatok

Marcali kistérség összes területének mindössze 2,9%-a lakott terület.

A külterületek 47 %-át művelik meg: szántó, szőlő, illetve gyümölcsös formájában. 7%-án legeltetés folyik. A többit erdő, vagy víz borítja. Sok a halastó, főleg Mesztegyő környékén. Ezek az adottságok teremtik meg a rekreációs turizmus fejlődésének lehetőségét, ugyanakkor figyelemmel kell lenni a természeti értékek maximális védelmére, állapotának megőrzésére.

16.sz. táblázat

Felszínborítás	Terület (ha)	Terület (%)
Lakott terület	2685	2,9
Egyéb mesterséges felszín	896	1,0
Szántó	36792	39,9
Szőlő	2029	2,2
Gyümölcs	458	0,5
Intenzíven használt gyepek	6391	6,9
Természetes gyepek	1647	1,8
Komplex művelési szerkezet	3653	4,0
Lomblevelű erdő	20561	22,3
Tülevelű erdő	546	0,6
Vegyes erdő	3680	4,0
Erdős-cserjés terület	4398	4,8
Vizenyős terület	3524	3,8
Felszíni víz	4983	5,4
Összesen	92244	100,0

Kistérségi területi adatok összesen	2012 év (ha)
Összterület	92244
Belterület	2685
Külterület	89559

15.sz. táblázat

Készítette: ÖKOTENDER Bt.

A kistérség településeinek 2012 évi belterületei zöldterület használatát összesítve tartalmazza a 17.sz. táblázat.

17.sz. táblázat: Zöldterület-gazdálkodás belterületen: 2012 év (Forrás: Önkormányzati kérdőívek, helyszíni bejárás)

Település Zöld terület megnevezése	zöld terület (m ²)												
	Balatonberény	Balatonkeresztúr	Balatonmáriafürdő	Balatonszentgyörgy	Balatonújlak	Böhönye	Csákány	Csömend	Főnyed	Gadány	Hollád	Hosszúvíz	Kelevíz
közpark	57822	15508	22052	van	játszótér	16.078	Játszótér	n.a	van	0	játszótér	n.a.	2575
fásítás	15551	n.a.	n.a.	van	van	1.715	van	n.a.	van	0	van	n.a.	-
temető	12845	28131	n.a.	van	van	44.810	n.a.	4282	2 db	10734	van	1875	5379
sportpálya	10449	20000	n.a.	van	van	17.149	n.a.	7295*	n.a.	9385	n.a.	n.a.	11654
Település Zöld terület megnevezése	Kéthely	Libickozma	Marcali **	Mesztegyő	Nagyszakácsi	Nemesdéd	Nemeskisfalud	Nemesvid	Nikla	Pusztakovácsi	Sávoly	Somogyfajsz	Somogyámson
közpark	13580	0	33952	n.a.	0	2397	0	nincs	n.a.	35981	2063	n.a.	0
fásítás	0	0	12859	n.a.	0	0	10.000	van	n.a.	0	0	n.a.	0
temető	27859	15000	46036	n.a.	0	29172	7.000	van	13236	60000	7670	n.a.	n.a.
sportpálya	11417	0	24790	20544	10400	0	0	van	n.a.	700	5316	n.a.	0
Település Zöld terület megnevezése	Somogyimonyi	Somogyiszentpál	Somogyzsitfa	Szegerdő	Szenyér	Szőkedencs	Tapsony	Táska	Tikos	Varászló	Vése	Vörs	
közpark	van	4000	Szakkolpa komplexum	n.a.	0	játszótér	Játszótér	25000	Játszótér	434	n.a.	Játszótér	
fásítás	van	-	van	van	0	van	kevés	300	van	0	n.a.	van	
temető	van	6513	n.a.	-	n.a.	van	n.a.	20000	n.a.	10290	n.a.	van	
sportpálya	nincs	16717	nincs	-	0	nincs	van	10000	-	0	n.a.	-	

* Csömendi sportpálya közparkként üzemel

n.a.= Önkormányzat nem adott /nem tudott adatot szolgáltatni

0= önkormányzat adatszolgáltatása

** Marcali 9db közpark, 6 db temető, 3 db sportpálya

A települések közterületein a zöld felületek legfőképp a temetők füves, fás felületei, de az utak mentén fákat is lehet látni, vannak játszótérek, kisebb közparkok, s adataink szerint 15 településen sportpályát is építettek. Ahonnan nem érkezett kérdőív, de a helyszínen jártunk, a látottakat informális módon feltüntettük

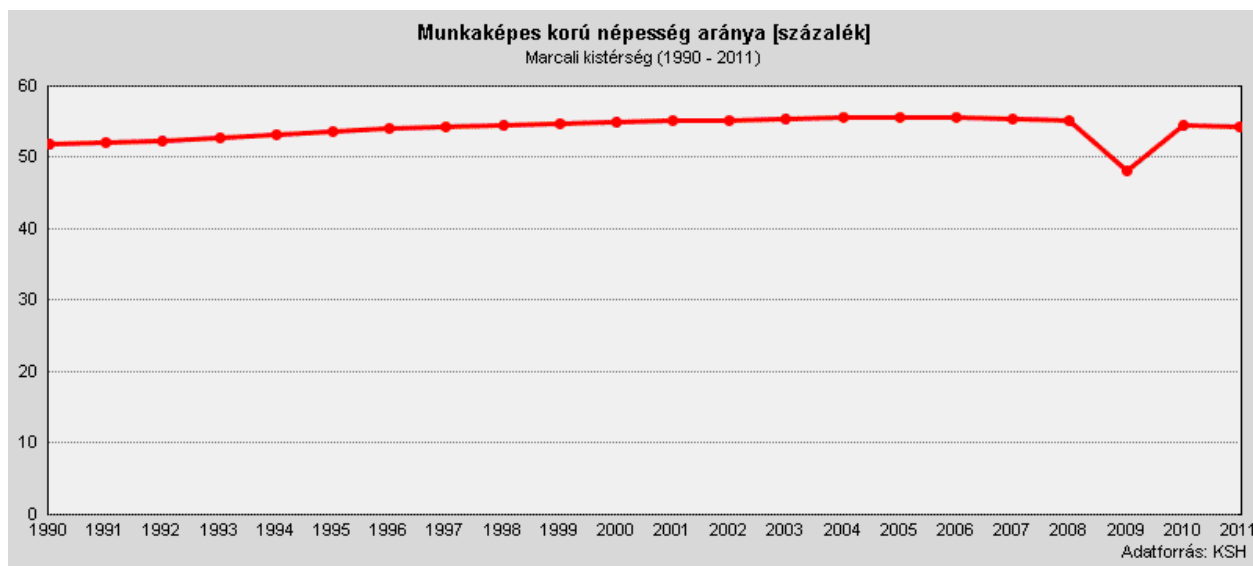
1.2.8. Településszerkezet

A kistérséghez jelenleg 38 település tartozik. Balatonberény, Balatonmárfürdő Balatonkeresztúr és Balatonszentgyörgy 2008 I.1-i évi csatlakozásával északi határa közvetlenül elérte a Balaton dél-nyugati partvidékét. A természeti erőforrásokban gazdag, erdőkkel, dombokkal szabdaltságot adó aprófalvas településszerkezetű.

Marcali Kistérség településhálózatát egyrészt a természeti feltételek, másrészt a történelmi fejlődés határozta meg. **A települések 81%-a 1000 főnél kevesebb lélekszámmal rendelkezik**, azaz aprófalvas településhálózat alakult ki, jól mutatja ezt a 18.sz. táblázat. Ennek következtében az aprófalvakra jellemző tendenciák érvényesülnek a vidéken: kevés munkaalkalom, kedvezőtlen infrastrukturális ellátottság (közlekedési elzártság, alacsony kereskedelmi ellátás, kedvezőtlen közlekedési kapcsolatok).

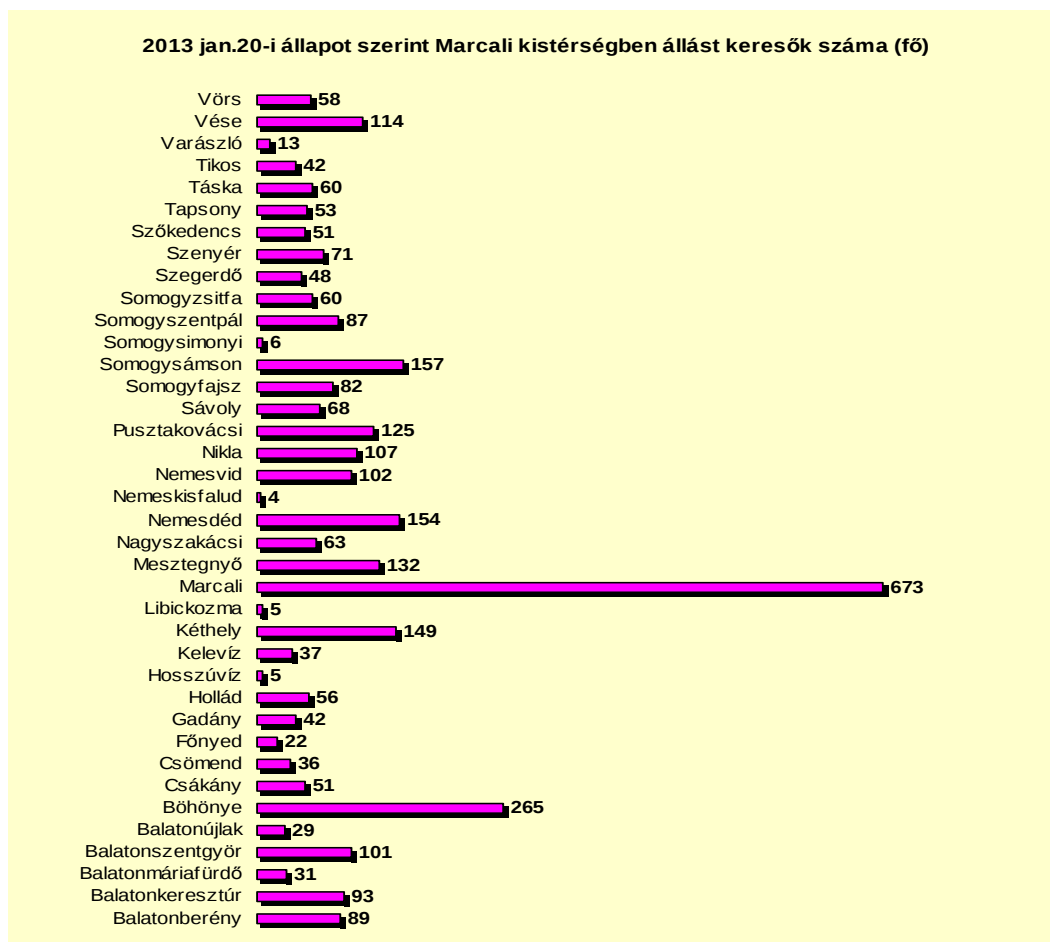
18.sz. táblázat: Településszerkezet, 2013. január 1.

Kistérség	Település	Ebből: város	A települések száma népességnagyság-kategóriák szerint						Terület, km ²	Nép-sűrűség, fő/km ²	A 120 feletti népsűrűségű településeken lakók aránya, %
			–499	500–999	1000–4999	5000–9999	10 000–49 999	50 000–			
Marcali	38	1	18	13	6	–	1	–	923	38,3	–
Somogy megye összesen	245	16	120	61	56	3	4	1	6 036	52,5	38,8

2.sz. ábra Marcali kistérség munkaképes korú népességének alakulása (1990-2011)

3.sz.ábra Marcali kistérség településeiben munkát keresők száma

Marcali kistérségben - a KSH népszámlálási ill. népesség-nyilvántartási adatai szerint - a 2.sz. ábra tartalmazza a munkaképeskorú népesség alakulását 1990-2011 közötti időszakban.. Munkaképes korú népesség:15-61 éves férfiak és 15-61 éves nők száma.

A munkavállaló korú népesség száma:22753 fő, az összes lakosság 65%-a. Ennek 14,68%-a 2013. január 20-i állapot szerint 3341 fő állást keresett. Tartósan, egy évnél hosszabb ideje állást keresők száma 838 fő volt, azaz az összes állás kereső 25,08%-a. A kistérségben munkát keresők aránya a teljes népesség 5%-6%-a.

1.2.9. Kistérség környezetvédelmi fejlesztései (NFÜ 2007-2013 között)

A nemzetgazdaság környezetvédelmi beruházásainak mintegy 58%-át 2012 évben szennyvízkezelésre, 8–8–8%-át pedig a levegőtisztaság védelmére, a talaj és a felszín alatti vizek védelmére, illetve a hulladékkezelésre fordították. A táj- és természetvédelemre irányuló beruházások 3,0%-kal, a zaj és rezgés elleni védelmet szolgáló beruházások pedig 2,2%-kal részesedtek a teljes összegből.

EU 2007-2013 közötti időszakában Marcali kistérségben támogatott projektek száma összesen:190 db volt. Ebből KEOP:21db, DDOP:43 db.

A támogatott projektekről összefoglalót tartalmaz a 19.sz. táblázat.

15 település kapott környezetvédelmi célú támogatást az előző környezetvédelmi program időszakában. A Dél-dunántúli Operatív programban a Balaton parti három település Balatonmárfafürdő, Balatonkeresztúr és Balatonszentgyörgy 16 projektje kapott nagy összegű támogatást belterületi csapadékvíz elvezetésre, hajóállomási szabad strand szolgáltatásainak fejlesztésére, Balatonmárfafürdő és Balatonkeresztúr közös projekt keretében turisztikai szolgáltatások bővítése céljából közös turisztikai szervezet létrehozására és fejlesztésére, valamint gazdasági társaságok telephely fejlesztésére és közoktatási intézmények fejlesztésére. Vése és Nemesdéd kapott szennyvízelvezetés és kezelés megoldására támogatást, valamint Marcali város 20 projektjét találták alkalmasnak a támogatás odaítélésére. Ezek közül az utak fejlesztése, kerékpárút építése, közintézmények akadálymentesítése, a fürdőfejlesztés, valamint a belterületi csapadékvíz elvezetés projektek segítették a környezet állapotának javulását.

A Környezet és Energia Operatív program keretében kerékpár út bővítésre, szennyvízhálózatok fejlesztésére, szennyvíztisztító kapacitás bővítésre, házi komposztálás népszerűsítésére, energia takarékos közvilágításra, fűtőkorszerűsítésre, valamint a természet védelmét szolgáló Belső-Somogyi madár- és vidraetető tavak hálózatának kialakítása és a szomszédos fáslegelők helyreállítására és fenntartható életmód kialakításának megvalósításához szemléletformálásra, képzésre kapott támogatást 13 település 21 projektje összesen 1936 millió Ft összegben.

Somogyzsitfa/ Szőcsénypusztán működő Széchenyi Zsigmond szakközépiskola és Szakiskola több Európai Unió projekt részeként kapott ÁVOP, TÁMOP, Darányi Ignác terv, Új Széchenyi terv, Informatikai Infrastruktúra fejlesztésre támogatást a vadasparkot, tanműhelyeket, géptelepet, famatuzsálemekkel tarkított parkot, barokk kápolnát és a Véssey-kastélyt is magába foglaló oktatási komplexum (lsd. fényképeken).

19.sz. táblázat Marcali kistérség DDOP és KEOP projektjei 2007-2013 között

Település neve	KEOP projekt száma	KEOP	megítélt támogatás összege	DDOP projekt szám	DDOP	összege
Balatonberény	2	kerékpáros közlekedés 2013.10.29	8 730 500	-	-	-
		közüvilágítás energia-takarékos korszerűsítése 2013.10.15	56 202 363			
Balaton-keresztúr	1	A kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása a Festetics Kristóf Általános Iskolában 2011.01.18	8 778 000	5	belterületi vízrendezés 2012.03.	307 031 974
					látogató központ 2012.12.20	307 257 181
					Balaton turisztikai szervezetek létrehozása és fejlesztése 2013.01.18 ;B.máriaifürdő és B.keresztúr turisztikai egyesülete	49 980 330
					Műanyag-feldolgozó üzem átépítése és bővítése 2009.11.06	41 421 197
					Raktárcsarnok építése a Pelso-foam Kft-nél 2012.01.17	27 463 047
Balaton-máriaifürdő	1	Házi komposztálás népszerűsítése Balatonmáriaifürdőn 2010.10.05	7 478 875	8	Hajóállomási szabad strand szolgáltatási színvonalának fejlesztése 2009.09.15.	47 452 699
					Körforgalmú csomópont kialakítása Balatonmáriaifürdőn 2008.10.29	87 040 000
					Balatonmáriaifürdő belterület csapadékvíz elvezetés rendezése 2010.02.11	22 837 296
					Balaton turisztikai szervezetek létrehozása és fejlesztése 2013.01.18 B.máriaifürdő és B.keresztúr turisztikai egyesülete	49 980 330
					Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások fejlesztése B.máriaifürdő 2008.Pelso Kft.	34 323 600
					Szálláshelyek és turisztikai szolgáltatások fejlesztése Balatonmáriaifürdő 2008.-2010.Viktor Bor- és Vendégház	76 200 000
					Egészségügyi turizmus szolgáltatásainak fejlesztése a konvergencia régiókban 2012.12.11 Terápia-2008. Kft.	367 094 340
Balaton-szentgyörgy	1	közvilágítás korszerűsítése 2013.10.15	34 629 034	3	Telephelyfejlesztés Balatonszentgyörgyön 2012.01.17	20 000 000
					Balatonszentgyörgyi Integrált Közoktatási Intézmény fejlesztése 2009.07.22	813 932 406
					Balatonszentgyörgyi Integrált Közoktatási Intézmény fejlesztése	
Böhönye	1	szennyvízhálózat bővítése és szennyvíztelep rekonstrukciója, fejlesztése 2013.02.06	7 607 500	4	Szociális, Gyermekjóléti és Egészségügyi Központ létrehozása a Böhönyei mikrotérségben 2009.03.26	234 602 674
					Szociális, Gyermekjóléti és Egészségügyi Központ létrehozása a Böhönyei mikrotérségben 2010.02.18	
					Integrált mikrotérségi oktatási központ fejlesztése a 21. század kihívásainak való megfelelés jegyében a böhönyei mikrotérségben 2008.08.26	999 838 390
					Integrált mikrotérségi oktatási központ fejlesztése 2009.10.13	
Gadány	-	-	-	1	akadálymentesítés 2010.01.27	23 478 034

Település neve	KEOP projekt szám	KEOP	megítélt támogatás összege	DDOP projekt szám	DDOP	összege
Kéthely	3	Kerékpáros közlekedést segítő projekt Kéthelyen 2010.04.28	6 602 557	-	-	-
		Megújuló energiaforrással a vidékért 2011.01.12	2 874 653			
		Közvilágítás energiatakarékos korszerűsítése 2013.10.15	30 013 339			
Marcali	2	Marcali Város csatornahálózatának és szennyvíztisztító telepének fejlesztése 2012.10.04	1 241 945 043	20	2007-2013: - 7 cég telephelyfejlesztése, - utak fejlesztése, - kerékpárút, - akadálymentesítés, - fürdőfejlesztés, - belterületi csapadékvíz elvezetés, - műv központ felújítás, - közlekedésbiztonság, - fesztivál, - munkahelyteremtés	összesen: 1 930 393 320
		Somogy Megye Önkormányzatának fentartásában lévő további 4 db intézmény fűtőkorszerűsítése a "Caminus" Zrt. beruházásaként a Szemünk Fénye Program keretében 2009.11.12	22 592 449			
Mesztegyő	3	kerékpáros közlekedést segítő projekt 2013.10.29	8 742 375	-	-	
		házi komposztálás 2013.10.29	6 730 750			
		Mesztegyő Község Önkormányzatának fentartásában lévő 7 db intézmény világítás korszerűsítése a "Caminus" Zrt. beruházásaként a "Szemünk Fénye Program" keretében 2008.06.27	1 114 632			
Nagyszakácsi	1	házi komposztálás 2010.09.01	5 771 250	-	-	-
Nemesdéd **	-	-	-	1	Vése és Nemesdéd szennyvízelvezetése és kezelés 2009.02.18	594 974 479
Somogyfajsz	2	Belső-Somogyi madár- és vidraetető tavak hálózatának kialakítása és a szomszédos fáslegelők helyreállítása 2010	11 900 000	-	-	-
		Belső-Somogyi madár- és vidraetető tavak hálózatának kialakítása és a szomszédos fáslegelők helyreállítása 2012.	444 311 207			
Somogyzsitfa	1	A fenntartható életmód szemléletformálás, informálás, képzés 2010.***	4 925 750	-	-	-
Vése **	2	Kerékpározást népszerűsítő projekt Vésén 2009.12.17	8 947 711	1	Vése és Nemesdéd szennyvízelvezetése és kezelés 2009.02.18	594 974 479
		Komposztáljunk együtt Vésén 2011.05.04	5 666 261			
Vörs	1	Közvilágítás energiatakarékos korszerűsítése 2013.10.15	11 334 315	-	-	-
KEOP megítélt támogatás összesen:			1 936 898 564	DDOP megítélt támogatás összesen:		6 646 863 533

közös projektek: DDOP = ** Vése és Nemesdéd szennyvízelvezetése és kezelés

*** plusz Szöcsénypuszta (Somogyzsitfa), TÁMOP:Somogyi Roma közösségek megélhetési lehetőségeinek létrehozása az Agráriumban, valamint AVOP, Informatikai Infrastruktúra fejlesztés Marcaliban c. támogatásokkal együtt

2. Környezeti helyzetértékelés

Az önkormányzatok által visszaküldött kérdőívekből a 20.sz. táblázatban összefoglaltuk az általános információkat a környezet védelmét szolgáló tervekről, valamint az önkormányzatok megítélése szerint legsürgősebb teendőikről. Ahol n.a. szerepel, az önkormányzat nem szolgáltatott adatot.

20.sz. táblázat

Sor-szám	település	Környezet-védelmi program	Település-rendezési terv	Önkormányzat szerint legsürgősebb teendő
1	Balatonberény	2003	2004	Utak, járdák javítása, csapadékvíz elvezetés
2	Balatonkeresztúr	2003.	2009	Utak, járdák javítása, ivóvíz ellátás javítása
3	Balatonmárfafürdő	2003	2013	Utak, járdák javítása, ivóvíz ellátás javítása
4	Balatonszentgyörgy	2005	n.a.	n.a.
5	Balatonújlak	2005	n.a.	n.a.
6	Böhönye	2008	2010	Szennyvízcsatorna teljes kiépítése
7	Csákány	n.a.	n.a.	n.a.
8	Csömend	2005	2006	Utak, járdák javítása
9	Főnyed	2003	n.a.	n.a.
10	Gadány	-	2004.	Út, járda javítása, Szennyvízcsat. teljes kiépítése
11	Hollád	2003	n.a.	n.a.
12	Hosszúvíz	-	2006	Út, járda javítása, Szennyvízcsat. teljes kiépítése
13	Kelevíz	2004	2004	Szennyvízcsatorna teljes kiépítése
14	Kéthely	2005	2005	Ivóvízhálózat fejlesztése
15	Libickozma	van	2008	Természeti értékek kijelölése, védelme
16	Marcali	2005	2003, új 2013	Külterületi belvízelvezető csatornák rendbetétele, karbantartása
17	Mesztegyő	2004	2006	Utak, járdák javítása
18	Nagyszakácsi	2004	2004	Szennyvízcsatorna teljes kiépítése
19	Nemesdéd	2003	2001	Külterületi belvízelvezető csat. karbantartása
20	Nemeskisfalud	2008	2010	Utak, járdák javítása, csapadékvíz elvezetés
21	Nemesvid	n.a.	n.a.	n.a.
22	Nikla	2006	2005	Út, járda javítása, zöldterület fenntartása, fejlesztés
23	Pusztakovácsi	2004	2008.	n.a.
24	Sávoly	-	2010	Lakosság környezeti szemléletformálása
25	Somogyfajsz	n.a.	n.a.	n.a.
26	Somogysámsón	-	2005	Csapadékvíz-elvezető hálózat fejlesztése
27	Somogysimonyi	n.a.	n.a.	n.a.
28	Somogyszentpál	2005	van	Ivóvízhálózat fejlesztése
29	Somogyzitfa	n.a.	n.a.	n.a.
30	Szegerdő	2003	n.a.	n.a.
31	Szenyér	2008	2010	Utak, járdák javítása, csapadékvíz elvezetés
32	Szőkedencs	2003	n.a.	n.a.
33	Tapsony	n.a.	n.a.	n.a.
34	Táska	2005	2007	Út, járdajavítása, Szennyvízcsat. teljes kiépítése
35	Tikos	n.a.	n.a.	n.a.
36	Varászló	2004.	2001.	Szennyvízcsatorna teljes kiépítése
37	Vése	2004. október	2008.márc.*	Külterületi belvízelvezetés
38	Vörs	2003	n.a.	n.a.

*környezetrendezési terv is

2.1. A környezet állapotát befolyásoló főbb hajtóerők és terhelések

2.1.1. Levegőminőség

A levegővédelmi követelményeket az országos és regionális környezetvédelmi, illetve társadalmi, gazdasági programok, tervek, a területfejlesztési, terület- és településrendezési tervek, településfejlesztési koncepció kidolgozása során, valamint a helyi önkormányzatok környezetvédelmi programjaiban, a gazdálkodó szervezetek terveiben és a műszaki tervezésben érvényesíteni kell

Az Európai Unió levegőminőségi irányelvével összhangban felülvizsgálatra kerültek a levegő védelméről szóló hazai jogszabályok. Ennek eredményeképpen született meg a levegő védelméről szóló 306/2010.(XII.23.) Korm. rendelet és a hozzá kapcsolódó, határértékeket és mérési módszereket tartalmazó miniszteri rendeletek. A terület újraszabályozásával a kisméretű szálló por (PM_{2,5}) esetében új határérték és célérték is meghatározásra került.

STRATÉGIAI CÉL

- a levegő minősége az ország minden településén feleljen meg az egészségügyi határértékeknek;
- a nem szennyezett területeken meg kell őrizni a levegő jó állapotát.

A levegővédelmi szabályozás szerkezete:

- 1995. évi LIII. Törvény a környezet védelméről;
- Kormányrendelet a levegő védelméről [306/2010(XII.23.)] keret szabályok;
- végrehajtást biztosító miniszteri rendeletek
- a levegőterheltségi szint és kibocsátási határértékekről szóló 4/2011.(I.14.)VM rendelet
- a légszennyezés és levegőterheltségi szint vizsgálatáról szóló 6/2011.(I.14.)VM rendelet;
- egyes szektorok légszennyezőanyag kibocsátásaira vonatkozó rendeletek, stb.

A levegővédelmi szabályozás változásai:

71/2012.(VII.16.) VM rendelet módosította a 4/2011.(I.14.)VM rendeletet

- A levegőterheltségi szint és kibocsátási határértékekről szóló rendelet módosítása;(7. § (4) bekezdés,10. §)
- a 140 kW_{th}-nál nagyobb, de 50 MW_{th}-nál kisebb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezésekről szóló rendelet módosítása; (7. § (4) bekezdés)

ok:

- a 2011. január 15-én hatályba lépett jogszabály végrehajtása→ pontosítási igény;
- az EU Bizottság felszólítása (jogharmonizációs záradék) **10. §**

Magyarország területén a levegőterheltségi szintet és a légszennyezettségi határértékek betartását az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat vizsgálja. Magyarország területén a levegőterheltségi szint mértéke szerint, a vizsgálati küszöbértékek alapján, légszennyezettségi agglomerációk vagy zónák kerülnek kijelölésre.

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelölésének felülvizsgálatára a levegőterheltségi szintet befolyásoló körülmények jelentős változása esetén, de legalább öt évenként kerül sor.

Települések légszennyezettségének értékelése a manuális (RIV) mérőhálózat adatai alapján (OMSZ RIV manuális mérőhálózat értékelése a levegőminőségről 2012)

A hazai levegőminőség 2012. évi értékelése a 6/2011. (I. 14.) VM rendelet által előírt módszerek szerint, a 4/2011 (I. 14) VM rendelet által meghatározott egészségügyi határértékek alapján készült. Az értékelés alapját a manuális mérőhálózatban vizsgált három fő komponens (nitrogén-dioxid, kén-dioxid, üledő por) szolgáltatta.

Légszennyezettségi index szerinti értékelés

Az értékelés a rendelkezésre álló teljes 2012. évi adatállomány alapján települések szerint az éves határértékhez viszonyítva a következőképp alakult:

21.sz. táblázat

település	légszennyezettségi index			összesített index
	NO ₂	SO ₂	ÜP	
Siófok	-	-	kiváló (1)	kiváló (1)
Keszthely	jó (2)	-	-	jó (2)
Fonyód	kiváló (1)	-	-	kiváló (1)
Kaposvár	jó (2)	-	-	jó (2)
Nagykanizsa	szennyezett (4)	-	-	szennyezett (4)

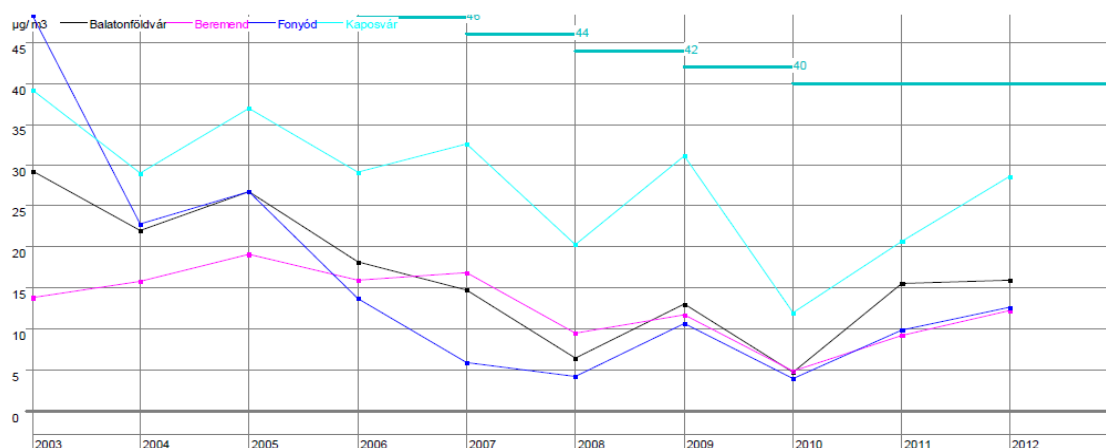
Nitrogén-dioxid esetében az éves egészségügyi határérték átlépés (40 Hg/m³) 4 településen történt. Ezek a települések a Nyugat-dunántúli KTVF területén helyezkednek el, illetve Budapest. A legmagasabb éves átlag Nagykanizsán volt (45,78 Hg/m³).

A 2011-2012. évet összehasonlítva a Dél-dunántúli KTVF területén növekedett a Nitrogén-dioxid szennyezettség a tavalyi évhez képest.

Az alábbi grafikon az NO_x éves átlagkoncentrációkat ábrázolja 2003. 01. 01– 2012. 12. 31-ig terjedő 10 éves időszakra vonatkozóan a Dél-Dunántúli KTVF területén található manuális mérőhálózat adatai alapján. A grafikonokon az éves átlagértéket az év elején levő pont jelzi, valamint az év során érvényes határértéket is feltüntették.

4.3.1. NO₂ koncentrációk alakulása 2003-2012 között a DDT KTVF területén

NO ₂ Év	Balatonföldvár	Béremend	Fonyód	Kaposvár
2003.	29.34	13.81	48.37	39.24
2004.	21.99	15.82	22.79	29.04
2005.	26.81	19.05	26.81	36.97
2006.	18.22	15.89	13.76	29.11
2007.	14.80	16.87	5.85	32.83
2008.	6.43	9.44	4.23	20.30
2009.	13.06	11.69	10.65	31.13
2010.	4.71	4.86	3.97	11.97
2011.	15.50	9.16	9.85	20.64
2012.	15.91	12.30	12.62	28.62

4.sz. ábra

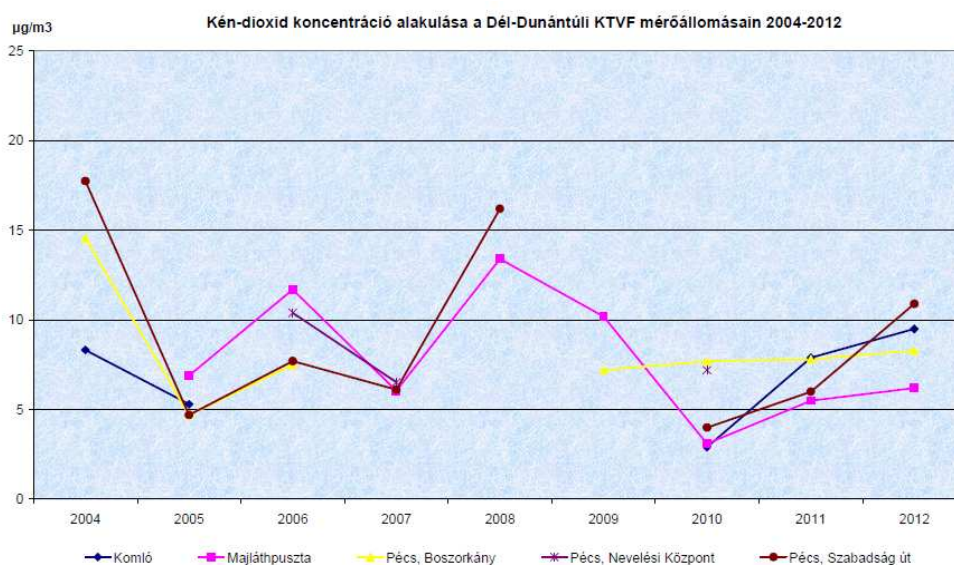

A levegőminőség értékelése az automata mérőállomások adatai alapján.

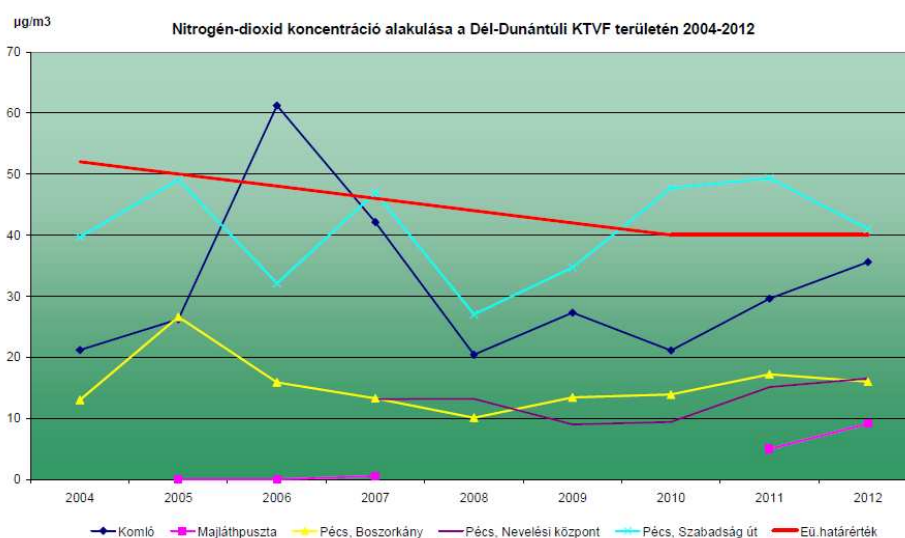
Magyarország levegőminőségének 2012.évi értékelése a 6/2011 (I.14.) VM rendeletben meghatározott módszerek szerint, a 4/2011 (I.14.) VM rendeletben megadott egészségügyi határértékek, tájékoztatási és riasztási küszöbértékek, valamint a Légszennyezettségi Index figyelembe vételével készült az automata mérőállomások adataiból.

Az értékelés a mérőállomásokon mért SO₂, NO₂, Nox, CO, O₃, PM₁₀, PM_{2,5} és benzol szennyezőanyagok adataiból készült.

Az 5.sz-10.sz. ábrák, diagramok Dél-Dunántúli KTVF mérőállomásainak 2004-2012 év közötti adatait tartalmazzák.

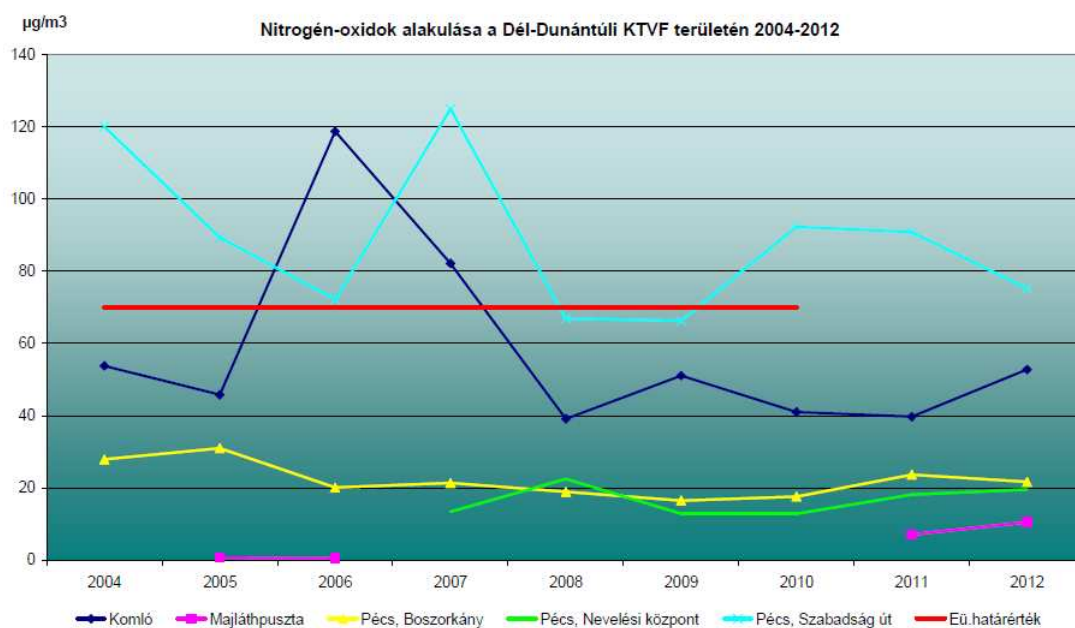

5.sz. ábra

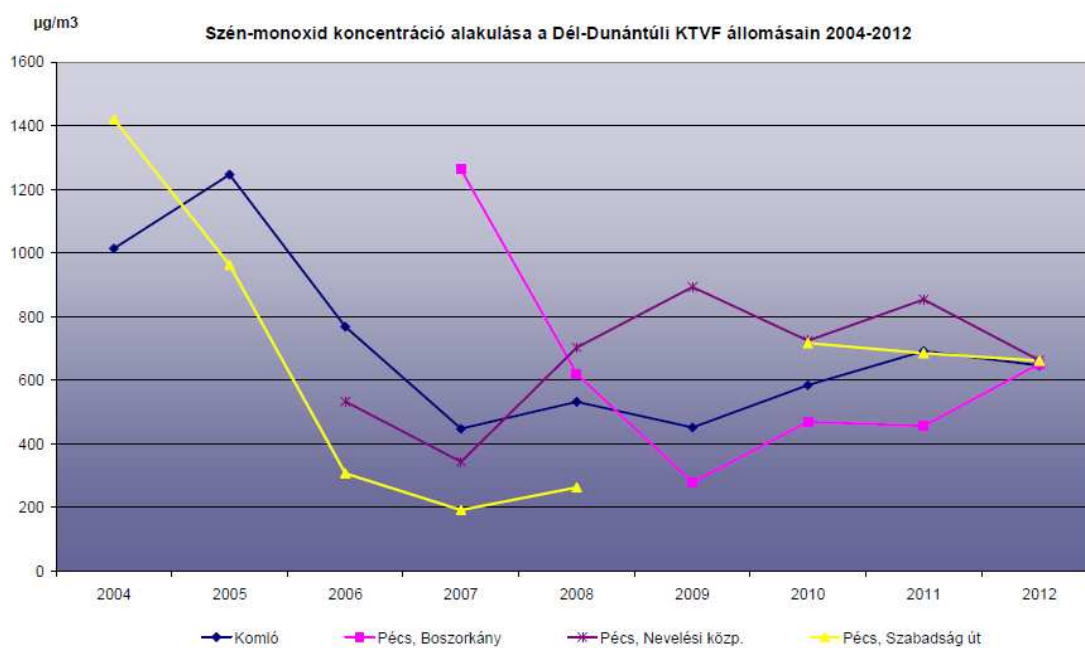

6.sz. ábra

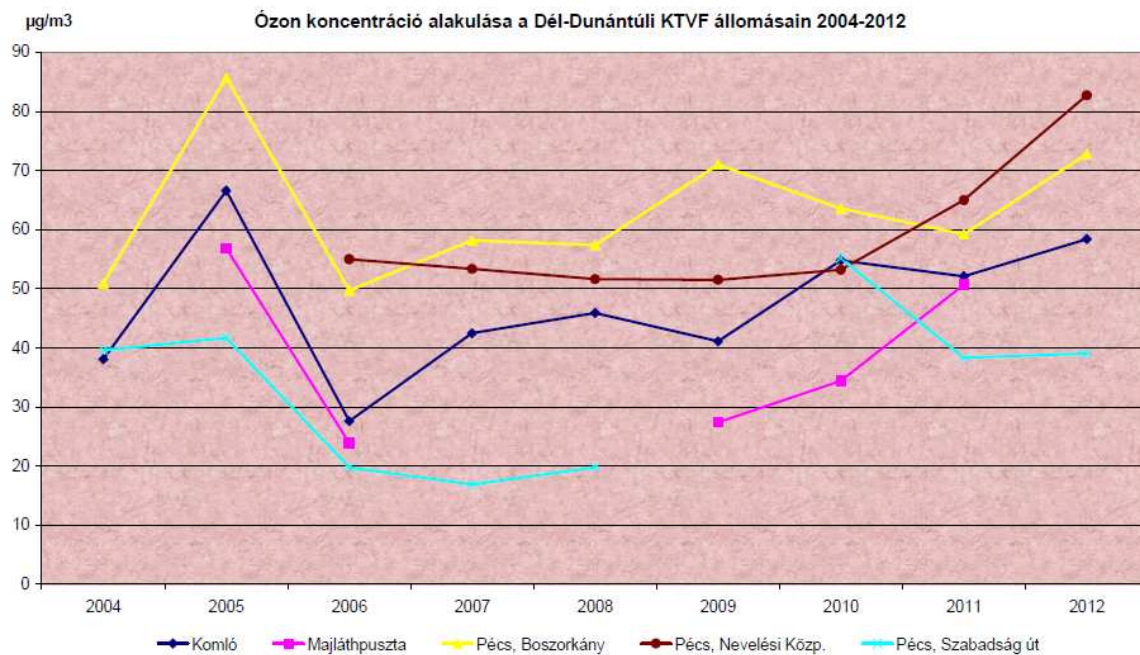

7.sz. ábra

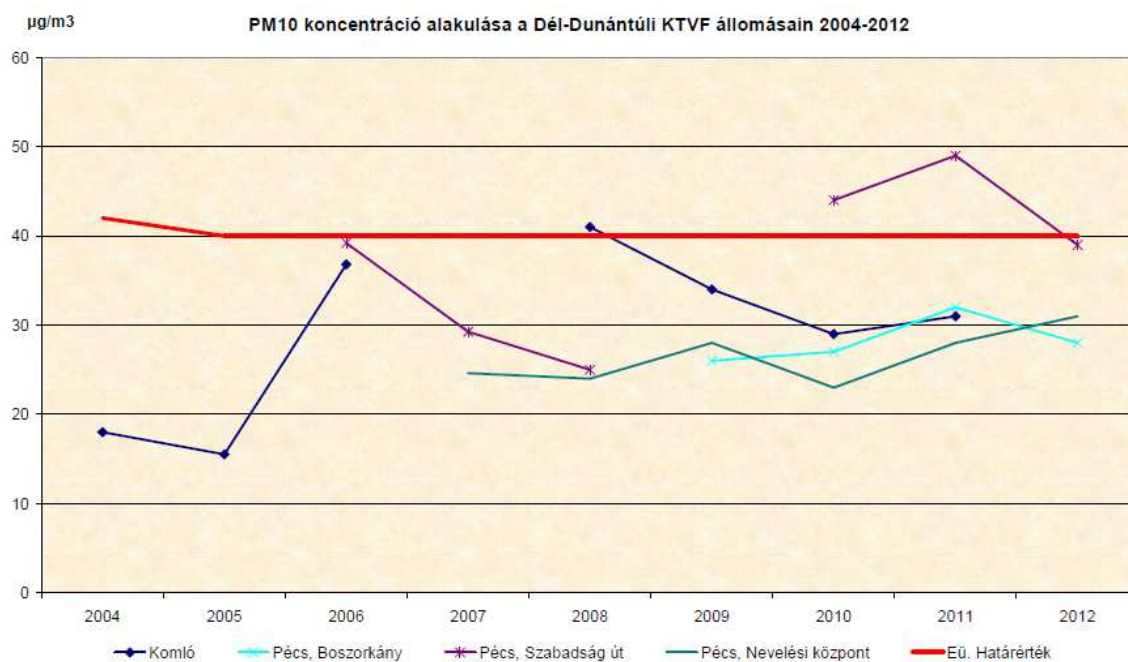

8.sz. ábra

9.sz. ábra

10.sz. ábra

A települések levegőminőségének megítélésekor a települések útjain közlekedő közúti gépjárművek károsanyag kibocsátását, a lakosok, vállalkozások közintézmények fűtési célú kibocsátásait és a vállalkozások, gazdasági társaságok légszennyező pontforrásain technológia célú kibocsátásait kell figyelembe venni.

Közúti gépjárművek közlekedése során CO, NO_x, CO₂, SO₂, PM₁₀ (10µm alatti aeroszol részecskék), HC szennyezőanyagok kerülnek a légterbe.

A vállalkozások okozta levegőterheléseket az illetékes környezetvédelmi hatósághoz benyújtott éves levegő-tisztaságvédelmi adatszolgáltatásaikból tudhatjuk meg.

A kistérség több településén nem történt légszennyezőanyag kibocsátás, amelynek szabályozása az illetékes környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőség hatáskörébe tartozna. Ezek a települések 2002-2012 időszakban: Balatonmárfafürdő, Balatonújlak, Csömend, Főnyed, Gadány, Hollád, Hosszúvíz, Kelevíz, Libickozma, Nemesdéd, Nemeskisfalud, Somogyfajsz, Somogysimonyi, Szegerdő, Táská, Tikos, Varásló, Vése, Vörs.

A kistérség 18 településén a fenti időszakban azonban működött, illetve működik valamilyen légterhelést okozó gazdasági társaság. Ezek közül Nemesviden, Niklán, Pusztakovácsin és Somogyzsitfán csak szilárdanyag kibocsátás volt. Tapsonyban fémfeldolgozó, fémmegmunkáló üzem működik, mely különféle szerves és szervetlen vegyi anyag kibocsátásai terheik a település levegőjét. Balatonkeresztúron egy szivacsüzem működik néhány éve a volt betonüzem területén, mely 2013 nyarán egy tüzeset miatt jelentős mértékben terhelte égéstermékkel a település levegőjét. Ugyanitt 2 benzinkút, autószerelv, fatelep, asztalosműhely is működik. Kéthelyen működő intézmények a szociális szolgáltató központ, 8 osztályos iskola, művelődési ház és napközi otthonos óvoda nagymennyiségű gáz felhasználása, valamint a 35 működő vállalkozás jelentős mennyiségű CO₂-al terheli a település levegőjét.

Nagyszakácsiban az elmúlt időszakban működő 22 cég közül műanyagipari, fakitermelő, építőipari cégek bocsátottak ki szennyező anyagokat. Ezek a cégeket azóta törölték a cégjegyzékből, jelenleg csak 5 db kereskedelmi vállalkozás működik.

A kistérség településeinek emisszióját részletesen 2002-2012 között az **1. sz. melléklet** tartalmazza.

2.1.2. Felszíni és felszín alatti víz, talaj

2.1.2.1. Felszíni vizek állapota

2000-ben megjelent új európai vízjog, a Víz Keretirányelv számos új, a magyar vízgazdálkodásban eddig nem művelt, vagy nem a közösségi jog előírásai szerinti vízgazdálkodást gyakorolta. A Víz Keretirányelv előírásaival összhangban hatályba lépett a 10/2010. (VIII.8.) VM rendelet a felszíni víz vízszennyezettség határértékeiről.

Az új feladatok középpontjában a hidrológiai szempontok szerint kijelölt vízgyűjtőterületek/ szempontú/ vízgazdálkodása áll.

A vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítéséhez Magyarország területét - amely teljes egészében a Duna vízgyűjtőjéhez tartozik - 42 tervezési alegységre osztották fel. *Marcali kistérség települései a Balaton közvetlen tervezési alegység, és a Zala tervezési alegység és a Rinya-mente alegység területén találhatók.*

Az Európai Unió vízpolitikájának, a Víz Keretirányelvnek célja, hogy 2015-re a felszíni és felszín alatti víztestek jó állapotba kerüljenek. Az általános célkitűzések között szerepel:

- a vizekkel kapcsolatban lévő élőhelyek védelme, állapotuk javítása
- a fenntartható vízhasználat elősegítése a hasznosítható vízkészletek hosszú távú védelmével
- a vízminőség javítása a szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentésével
- az árvizeknek és aszályoknak a vizek állapotára gyakorolt kedvezőtlen hatásainak mérséklése

A vizek VKI szerinti jó állapota egyrészt az emberi egészség, másrészt az ökoszisztémák állapotából indul ki. Akkor tekinthetők a vizek jó állapotúnak, ha az ivóvízellátásra, vagy egyéb használatokra (rekreáció, öntözés) használt vizek minősége megfelel a használat által szabott követelményeknek, illetve a vizektől függő természetes élőhelyek működését nem zavarják az ember által okozott változások. Vízfolyások és állóvizek esetén a jó ökológiai és kémiai (vízminőségi) állapot, felszín alatti vizeknél a jó kémiai és mennyiségi állapot elérése a cél 2015-ig. Ettől az általános környezeti célkitűzéstől csak részletes társadalmi és gazdasági elemzések alapján lehet eltérni. A határidő indokolt esetben 2021-re vagy 2027-re kitolható, vagy esetleg enyhébb célkitűzések tehetők.

A víztestek állapotértékelésének eredményét, a kitűzött célok eléréséhez szükséges intézkedéseket a vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT) foglalja össze. Hatályba lépett a 10/2010. (VII.18.) VM rendelet a felszíni víz vízszennyezettségi határértékeiről és azok alkalmazásának módszereiről. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervben a víztestekre meghatározott környezeti célkitűzések (jó állapot, illetve jó potenciál) megadott határidőre történő eléréséhez és megőrzéséhez biztosítani kell a VM rendeletben rögzített vízszennyezettségi határértékek betartását.

A felszíni vizek jellemzését szolgáló rendszeres mintavételi és vizsgálati tevékenység az alapja a Víz Keretirányelv végrehajtásának, mert nélküle a fennálló állapot jellemzése és az intézkedések hatásának nyomon követése nem lenne lehetséges. A megbízható állapotértékelésen alapul valamennyi későbbi, javító szándékú beavatkozás, majd a végrehajtott intézkedés

Készítette: ÖKOTENDER Bt.

eredményességének vizsgálata. 1994. január 1-től a felszíni vizek minősítése a MSZ 12749 szabvány szerint történik hazánkban. A szabvány vízfolyásonként az országos törzshálózat keretében írja elő a mintavételek helyét, és annak gyakoriságát, és meghatározza felszíni víz minősítésének szempontjait. A víz minőségi paraméterek határértékeit a 10/2010. évi (VIII.18.) VM rendelet határozza meg. A kistérség felszíni vizeinek vízminőségi adatait az **2.sz. melléklet** tartalmazza.

Balaton közvetlen tervezési alegység

(Balatonberény, Balatonkeresztúr, Balatonmáriafürdő, Balatonszentgyörgy, Balatonújlak, Csömend, Hosszúvíz, Kelevíz, Kéthely, Libickozma, Marcali, Mesztegnyő, Nikla, Pusztakovácsi, Somogyfajsz, Somogyszentpál, Táska)

A tervezési alegység a Balaton teljes vízgyűjtő területéből az északi és déli részvízgyűjtőt, valamint a Balaton nyílt vizének területét foglalja magában.

A Balaton Közép-Európa legnagyobb, sekély tava. Keletkezéséről többféle elmélet alakult ki. A vízzel borított medence kialakulását az újabb kutatások 15-17 ezer évvel ezelőttre teszik. A Balaton fő táplálója a Zala, a fölös vizeket a Sió vezeti le a Dunába.

A Balaton közvetlen tervezési alegység területe 3183,3 km², amelyből a Balaton nyíltvizének területe: 589 km².

Az északi vízgyűjtő domborzati és vízrajzi szempontból több önálló egységre bontható. A mezőföldi vízgyűjtő a tó keleti végén húzódó kis kiterjedésű, keskeny partszegélyt foglalja magában. A vízgyűjtő aránylag kevésbé tagolt, de a magaspart Balatonligánál függőleges fallal szakad le a Balaton felé. A Balatonfüzfő és Aszófő közötti kis hozamú vízfolyások nagyrészt a Veszprémi-fennsíkon erednek. Az Aszófő és Badacsony közötti szakasz vízrendszere több medencére tagolódik. Az Eger-víz vízrendszere és a Tapolcai-medence vízfolyásai az északi vízgyűjtő fő táplálói. Keszthelyi-hegység vidékén csak kisebb forrásokból erednek állandó vízfolyások.

A déli vízgyűjtő nagy része a Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (Pécs) működési területére esik. Földrajzilag K-i része a Külső-Somogy, Ny-i része a Belső-Somogy tájegység, míg parti sávja a Balaton medence része.

A déli vízgyűjtő vízfolyásaira jellemző, hogy a Balaton előtti, esetenként több km-es alsó szakaszuk berekterületen húzódik, igen kis esésű, míg felső szakaszuk nagy esésű, mélyülő jellegű és mikro vízgyűjtőkkel szabdalt, erózióra hajlamos dombvidéki vízgyűjtővel rendelkezik.

A Balaton vízgyűjtője a mérsékelt meleg és mérsékelt csapadékos éghajlati főkörzetbe esik. A levegő évi középhőmérsékletének sokévi átlaga a tó közvetlen parti területein 10,1-10,9 °C között változik, és a Balaton-felvidék magasabban fekvő részein 9,0-9,5 °C-ra csökken. Az évi napsütéses órák száma 1750-2050 óra között változik.

Az évi átlagos csapadék mennyiség 750-600 mm között változik, nyugatról kelet felé haladva csökken. A WMO ajánlása szerinti bázisidőszakban (1971-2000) a teljes vízgyűjtőre számított évi

csapadékösszeg átlagosan 658 mm/év. A vízgyűjtőn (a Balaton vízfelülete nélkül) a potenciális evapotranspiráció éves átlaga 750-850 mm között változik úgy, hogy az értékek Ny-ról K felé növekednek. A tényleges párolgás éves átlaga 550 - 650 mm között van, úgy, hogy az értékek Ny-ról K felé haladva csökkennek. A tavon az állójeles napok száma átlagosan 57 nap. A tavon mért jégvastagság átlaga 24 cm.

A települések zöme alacsony népességű kistelepülés. Az alegységhez tartozó városok: Keszthely, Tapolca, Balatonfüred, Balatonalmádi, Siófok, Fonyód, Balatonboglár, Balatonlelle, Marcali. Közlekedés hálózatát tekintve északon a legjelentősebb a 71. sz. főút, délen forgalmi szempontból a legterheltebb az M7 autópálya. A balatoni hajózás elsősorban idegenforgalmi célokat szolgál.

A tervezési alegység 34,6%-os erdősültsége az országos átlagnál jóval magasabb. A 25,6%-ot kitevő, kevésbé jó minőségű szántó területeken a mezőgazdaság visszaszorult. Az alegység 5,5%-át képező, túlnyomórészt nagyüzemi szőlőterületek történelmi borvidéken találhatóak. Az ipari tevékenységet leginkább a szőlő- és gyümölcsfeldolgozás képezi. A gazdasági jelleget tekintve az első helyen a kereskedelem és az idegenforgalom áll (szálláshely szolgáltatás, vendéglátás), meghatározó elem a turizmus.

Zala vízgyűjtő tervezési alegység

(Vörs, Sávolgy, Somogysámsón, Főnyed, Tikos, Hollád, Szegerdő, Szőkedencs, Somogyzsitfa, Csákány, Nemesvid, Somogysimonyi, Varásló, Nemesdéd, Nagyszakácsi)

A tervezési alegység szokásos elnevezése: a Zala vízgyűjtő. Ez az elnevezés az elmúlt közel száz évben pontosan megfelelt a valóságnak, de a Kis-Balaton Vízüdelmi Rendszer megépítésének kezdetétől, 1985-től már nem fedi pontosan a valóságot. A szabályozási munkák előtti időben a Zala a balatonhídvégi áttörésen átjutva a Balaton legnyugatibb öblébe ömlött. A XIX. század végétől a KBVR megvalósításáig a Zala Fenékpusztánál torkollott a Balatonba, és így a Balatont tápláló legnagyobb vízfolyás volt. A Zala teljes hossza 139 km, vízgyűjtője 2622 km² volt ekkor. A Kis-Balaton Vízüdelmi Rendszer megépítésének kezdetétől a Zala alsó, 20 kilométeres szakasza a KBVR két távába a Hídvégi tóba és a Fenéki tóba került. A Zala már nem a Balatonba, hanem a Hídvégi tóba torkollik, és Fenékpusztánál a Fenéki tóból kifolyó víz ömlik a Balatonba. A Zala ezzel 20 km-el rövidült, teljes hossza így 119 km, vízgyűjtőterülete pedig 1592,7 km². A tervezési alegység teljes területe tehát: 2622 km².

A tervezési alegység vízgyűjtője legnagyobb mértékben Nyugat-magyarországi - peremvidék nagytájhoz, a Zalai-dombvidék középtájhoz tartozik. De a vízgyűjtőegyes peremközeli részei a Dunántúli-dombság nagytáj, Balaton-medence és Belső-somogy középtájaihoz, más részei pedig a Dunántúli-középhegység nagytáj, Bakonyvidék középtáj Keszthelyi-hegység kistájcsopórtja területére esnek. A vízgyűjtő Zala és Vas megye területén helyezkedik el, egy kisebb dél-keleti része tartozik Somogy megyéhez. A Zala két szerkezeti árokban alakította ki a völgyét. A folyó felső szakasza, amely a Vasi-Hegyhát és az Alsó-Kemeneshátat választja el a Zala-dombvidéktől, a forrástól a Zalabér és Türje községeknél lévő kanyarig tart. A Felső-Zala völgy az es-Rába elhagyott völgye, amelyet a középpleisztocén végétől a Zala formált. Terjedelmes hordalékkúp rendszere, valamint kavicsanyagának közettani összetétele és görgetettsége a jelenlegi kis Zalapataknaál lényegesen nagyobb és távolabbi területekről eredő folyóvíz munkájáról tanúskodik. Legszembetűnőbb alakrajzi és szerkezeti-morfológiai vonása az aszimmetrikus teraszos árok

Készítette: ÖKOTENDER Bt.

jelleg. A völgyet már Őriszentpétertől a zalabéri-türjei Zala-kanyarig hordalékkúp teraszmaradványok szegélyezik. Jobb partja (északias lejtő) nagyon meredek, alámosott, számos fülkével és csuszamlással tarkított. Ezzel szemben a bal partot (délies kitérűségű lejtők) kevésbé tagolt, hosszú lankás lejtők szegélyezik. Esése jelentős (1,5 m/km), de nem egyenletes, mert a mellékpatakok torkolatában nagy mennyiségű hordalék rakódik le. A türjei kanyarral kezdődő völgyszakasz (Alsó-Zala-völgy) legjellegzetesebb alakrajzi vonása a Felső-Zala-völgyhöz hasonlóan a nagyfokú völgyaszimmetria, a jelentékeny völgy szélesség (2-4km) és mélység (150-200 m), valamint a nagymértékű feltöltődés. A tágas völgy jobb partját (Ny-i oldal) völgyvállmaradványokkal szegélyezett és rövid deráziós völgyekkel tagolt meredek, csuszamlásos lejtők jellemzik; ugyanakkor a bal partot 1-2 km széles, fokozatosan lealacsonyodó lejtők kísérik. E szakasz széles, feltöltött völgyekkel rendelkezik és esése a folyás mentében jelentősen fokozódik.

A vízgyűjtőéghajlata mérsékelt hűvös mérsékelt nedves. Jellemzőit az határozza meg, hogy hazánkban ez az a terület, amelyik a legközelebb fekszik az Atlanti-óceánhoz és viszonylag közel helyezkedik el az Adriához. Az ország többi területéhez képest itt kevésbé érvényesül a kontinentális hatás, és az óceánnak nagyobb szerepe van az éghajlat alakításában.

A vízgyűjtő nyugati felének jelentős része mérsékelt meleg, nedves, enyhe télű, míg a keleti része a mérsékelt meleg, mérsékelt nedves, enyhe télű, a legnyugatibb területek pedig a hűvös, nedves, enyhe télű éghajlati körzethez tartoznak.

Hazánk borultabb, ködös területeihez sorolható a vízgyűjtő. A felhőzet évi átlaga 65-55 % közé esik, a borultság mértéke Ny-ról K felé haladva csökken. A nagyobb borultsággal összhangban az évi napsütéses órák száma 1900-2000 óra, a legnyugatibb területeken ennél kicsit kevesebb, 1800-1900 óra.

A hőmérsékletek tekintetében is jellemző ez a megosztottság. Így a januári középhőmérséklet a vízgyűjtő legnyugatibb felén -1,5 és -2,0 UC között változik, K-i felén -1 UC -ig sem süllyed. Téli nap 25 - 30 fordul elő. A júliusi középhőmérsékletek sokéves átlaga nyugatról keletre haladva emelkedik. Nyugaton 19,5-20,0 UC, a vízgyűjtő többi (nagyobb) részén pedig 20,0-20,5 UC közötti.

A Zala vízgyűjtője csapadékban gazdag, évi összege nyugaton 800 mm fölött, kelet, észak-kelet felé haladva erősen csökken, s a terület K-i peremén 660 mm körüli értéket találunk. A csapadék évi járására a június, júliusi maximum, a januári minimum, és az őszi másodmaximum a jellemző. Csapadékra 100-110 nap lehet számítani évenként, 10 mm-t meghaladó mennyiségre átlagosan legalább 20 napon. A 24 óra alatt lehulló csapadékmennyiségek maximumai a területen 80-120 mm között fordultak elő.

Uralkodó szele az Alpok eltérítő hatása és a táj dombvonulatainak É-D-i irányú elrendeződése miatt az É-i, második leggyakoribb szélirány a D-i. Az átlagos szélesség az Alpok szélvédő hatása miatt viszonylag csekély.

A Zala völgyében a vízfelesleg Ny-ról K-re csökken. Az árvizek időszaka a kora nyár, a kisvizeké a nyár vége. A víz kémiaiilag többnyire kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jellegű. A rétegvizet feltáró fúrások elsősorban a völgytalpakon mélyültek. Többségük 100 m-nél sekélyebb, kevés a 100-200 m közötti és csak elvétve fordul elő ennél mélyebb rétegvízkút. A rétegvizek mennyisége 0,75 l/skm² körüli. Az artézi kutak a nagyobb településekre koncentrálódnak.

Készítette: ÖKOTENDER Bt.

47/115

A Kis- Balaton mocsár vidéke a vízkedvelő növények és állatok ideális élettere. A fokozatos kiszáradása következtében ez a mocsár a terület legmélyebb részén - a Diás sziget környezetében található. Ez két kicsi nyíltvízű vízfelületre és azokat körülvevő kb. 1400 ha nádasra tagolódik. Ezt a területet 1951-ben helyezték védelem alá. Az elmúlt évtizedek vízgazdálkodási munkáinak eredményeképp a védett terület a tízszeresére nőtt. Az 1986 óta tájvédelmi körzetté nyilvánított térség kiterjedése 14745 ha. A Tájvédelmi Körzet a Balaton-felvidéki Nemzeti Park része.

A Kis- Balaton Tájvédelmi Körzet Európa-hírű, a Ramsari egyezmény hatálya alá eső vízes élőhely. 29 védett és 1 fokozottan védett növényfajt sikerült itt eddig megfigyelni. Az állatvilág is rendkívül gazdag fajokban, sok közöttük a "védett" és a "veszélyeztetett". A tájvédelmi körzet kiemelkedő értékét a rendkívül gazdag és világviszonylatban is figyelemre méltó madárvilága jelenti. Eddig 232 fajt regisztráltak, 110 faj fészkel a területen. Hazánk 65 fokozottan védett fajából 38 fajt (58 %) figyeltek meg a területen és ezek közül 13 költ is itt. A nagykovácsból 1895 előtt mintegy 100 pár fészkel a területen. Az 1895-ös jeges árvíz után állománya 7 - 10-re esett vissza. Számuk az emberi és a természeti hatások együtteseként állandóan változott (1906-ban 30-40 pár, 1919-ben 6 pár, 1924-ben 26 pár, 1931-ben 2 pár, 1936-ban 12 pár, 1941 és 45 között 0 pár, 1949-ben 30 pár, 1956-ban 0 pár, 1956-ban 1 pár, 1962 16 pár, 1966-ban 2 pár, 1973 12 pár). A Hídvégi tó üzembe helyezése óta állományuk átlagosan 90 pár.

A TK adta kedvező életfeltételek következtében egyéb ritka, védett madarak (a kis kócsag, a kanalasgém, az üstökösgém, a cigányréce, a fattyúszerkő, a nagypóling, a fehér gólya, a réti sas, a gyöngybagoly, a kuvik, a haris és a gyurgyalag) költő párjainak száma is megnőtt, stabilizálódott és állományuk lassú szaporodása figyelhető meg.

A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer a Zalából a Balatonba jutó víz minőségének eredményes javításán túl, mint rendkívül kedvező vizes élettér a természetvédelem számára is kiemelt jelentőségű terület. A vízgazdálkodási művek megépítése és sikeres működtetése bizonyítja, hogy körültekintő munkával figyelembe lehet venni a természeti érdekeket, az élővilág számára kedvező életteret biztosít egy vízgazdálkodási célú létesítmény, az élőlények alkalmazkodni tudnak az ember által szabályozott körülményekhez.

A kisvízfolyások vízminőségi állapota nagyon heterogén, a helyi körülményektől függően tiszták, vagy szennyezettek. Az esetek többségében a vízfolyásban mért foszfor koncentráció lépi túl a határértékeket.

Rinya-mente tervezési alegység

(Böhönye, Nemeskisfalud, Vése, Tapsony, Szenyér)

A Rinya-mente tervezési alegység Somogy (kisebb részben Zala) megyében, Marcali és Barcs között, a Dél-dunántúl és Somogy megye délnyugati részén található, területének csaknem teljes egésze a Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság működési területére esik.

Az alegység a Dráva részvízgyűjtőhöz tartozik, mely 3 alegységre: a Murára, a Rinya-mentére és a Fekete-vízre tagolódik. Míg a Mura a Dráva északnyugati, a Fekete-víz pedig a délkeleti vízgyűjtője, a Rinya-mente a kettő között helyezkedik el.

Az alegység névadói a terület legjelentősebb vízgyűjtő területtel rendelkező vízfolyásai, a Rinyák (Babócsai- Taranyi-, Lábodi-, Segesdi-, Beleg-Böhönyei- és Szabási-Rinya), de az alegységhez

tartozik a Dombó-csatorna, a Zimóna- és a Rigócz-patak, valamint a Dráva ezen szakaszának közvetlen vízgyűjtője is.

Területe kb. 2300 km², részben a Zalai-dombsághoz tartozó löszterületet, részben a Rinya-menti homokterületet foglalja magába. Északi részén a terepszint 150-170 mBf magasságú, ez a Dráva felé haladva kb. 130 mBf-ig csökken. A felszíni morfológiát a nem nagy szintkülönbségű dombvonulatok és a köztük lévő széles völgyek jellemzik.

A Nyugat-Belső-Somogyi kistáj a Zalaapáti-hát és a Marcali-hát között a Kis-Balatontól a Dráva völgyéig húzódik, futóhomokformákkal tagolt hordalékkúp síkság. Szélessége 15-20 km, hossza 50-75 km. Északi részén, a vízválasztó környékén (Segesd vonalában) a felszín átlagos magassága 160-170 m, a hátaik tetőszintjeinek tengerszint feletti magassága foltszerűen 180 m, míg a Dráva-völgy közeli déli területeken 130-140 m körüli szintek a jellemzőek. A hullámos térszínnek között lapos völgyek sűrű hálózata található.

A Kelet-Belső-Somogyi kistáj a szomszédos kistájhoz hasonlóan hordalékkúp síkság. Szélessége 16-20 km, hossza 80 km. A felszín átlagos magassága 150-170 m. Felszíne hasonló a Nyugat-Belső-Somogyi kistájéhoz, a különbség inkább az egyéb ökológiai tényezőkben mutatkozik. Jellemzőek itt is a futóhomok-formák.

A terület hazánk egyik legkedvezőbb éghajlatú vidéke. A tél enyhe, a nyár meleg, de sohasem forró. Mérsékelt csapadékos, az év folyamán többnyire kiegyensúlyozott. Déli fekvése következtében az aránylag magas borultsági értékek ellenére is napfényben gazdag vidék. A terület csapadékjárását a júniusi, júliusi, illetve a novemberi maximum jellemzi. Legkevesebb csapadék általában az év eleji hónapokat jellemzi (január, február, március). A sokéves csapadék átlag 750-800 mm közötti. A hóval borított napok sokéves átlaga 36-40 nap. Az évi középhőmérséklet 9,8 - 10,0 °C körüli. Az uralkodó szélirány az É-i, de a D-i is gyakori, az átlagos erősség 3 m/s körüli.

A terület nagy részén a Mórággyi Gránit Formáció képződményei a jellemzik, Szulok-Darány térségében a Tésényi Homokkő Formáció karbon korú üledékeit tárták fel. A medencét kitöltő üledéksor (3000 m vastagságot is meghaladó) zömét a miocén képződmények adják, a Gyulakeszi Riolituffa helyenkénti betelepülésével. A sekélytengeri képződmények közül a Lajtai Mész-kő Formáció jelentős, vízadóként. A legfiatalabb medence kitöltő üledékek a Somlói és a Zagyvai Formáció üledékei a negyedkori rétegek alatt.

A terület teljes egészében feltöltött süllyedék, mely egykor az ős-Duna medre volt. A hordalék kavicsanyaga csak ritkán fordul elő a felszínen, általában 5-10 m mélyen található. A folyóvízi összlet fekvésében a pannóniai korú, homokos-agyagos üledék összlet található. A Duna elvándorlása után a felszín morfológiája a futóhomokos területekre jellemzően alakult ki. A medence süllyedésének utolsó bizonyítható időszaka a würm.

Rinyamente tervezési alegység területének jellemző talajtípusai a barna erdőtalajok: 80,6%, valamint a réti talajok 19,94%.

A Taranyi-Rinya vízgyűjtőjének löszön kialakult, barna erdőtalajai mellett megtalálhatóak a homokon kialakult vörösesbarna erdőtalajok is. A mellékvízfolyások völgyeinek homokos réti talajai vannak, a fővölgyet agyagos öntéstalajok határozzák meg.

A buckasorok közti mélyedésekben a holocén időszakban mocsári képződmények: lápi mésztőzeg, kotus láptalaj képződött. A mély fekvésű területrészek ma is mocsarasak, ezeken a területeken a felszíni víz és a talajvíz közvetlen kapcsolatban van. A futóhomokos területeken a homokos váztalajok jellemzik.

A terület aljzatát alkotó, paleozoos képződmények vízzáróak. A miocén üledékek közül a Lajtai Mészke Formáció számít jó vízádónak. A fő felszín alatti vízádó összlet a felső-pannóniai rétegcsoporthoz tartozik, melynek homokos rétegei biztosítják gyakorlatilag a terület kútjainak után pótlódását. A mélyebben fekvő rétegek termálvizet szolgáltatnak. A kisebb mélységű kutak pleisztocén-holocén korú, folyóvízi kavics- és homokrétegeket csapnak meg.

Vízzáró agyagréteg hiányában a homokos felszín miatt a csapadékkal együtt a szennyeződések is bejuthatnak, ezért a térségben sok az üzemelő, sérülékeny ivóvízbázis.

A talajvíz szinte mindenütt szennyezett.

2.1.2.2. Felszín alatti vizek állapota

A felszínalatti vizek közül a felszíni szennyeződésekkel szemben a legvédtelenebb a talajvíz.

A talajvíz legnagyobb szennyezője a mezőgazdasági diffúz szennyezése. Az 1960-1990. között felhasznált nagy mennyiségű műtrágya és peszticid a külterületek egy részén határérték közeli vagy ezt meghaladó szennyezést okozott.

A települések alatt a közműháló szennyvízelvezetése következményeként - elmaradt csatornázás - jutott, illetve jut nagy mennyiségű szennyezés a talajvízbe. Továbbá lokális szennyezések jelzik az állattartó telepeket, sokszor a régi benzinkutakat, régebbi ipari létesítményeket.

A rétegvízből nyerjük az ivóvíz túlnyomó részét. A rétegvizek 30 m alatt még általában szennyezés mentes jó minőségű ivóvizet szolgáltatnak. A vízbázisok nagy részén a vas és mangántartalom határérték feletti, így ennek csökkentésére van szükség. Helyenként szükséges az arzén és az ammónium csökkentése.

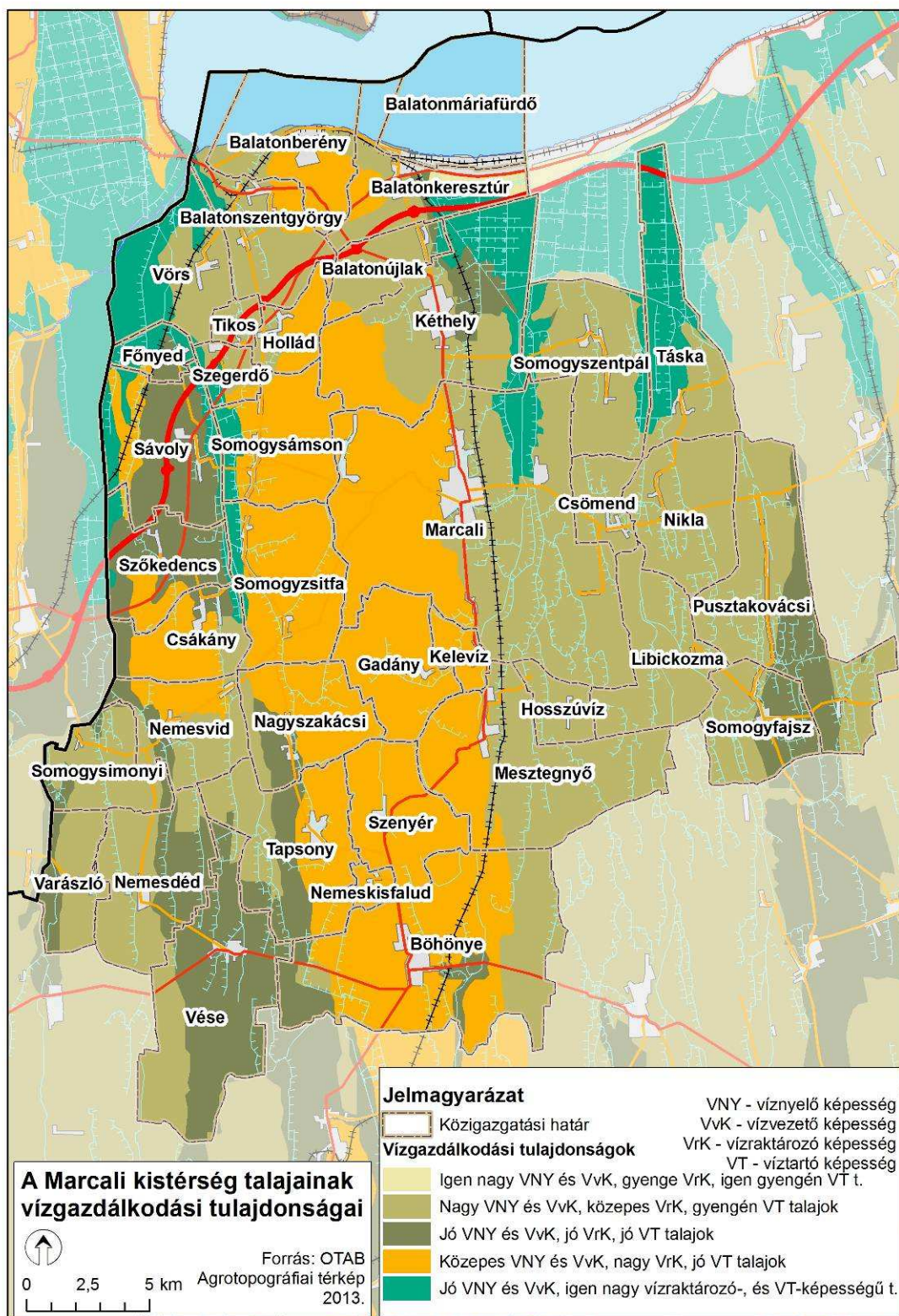
A rétegvíz-bázisok azonban a talajvíz irányából kapják utánpótlásukat, így különösen az intenzívebb víztermelések környezetében a meggyorsult lefelé áramlás a szennyeződés lefelé húzódását is meggyorsítja.

Ennek következtében egyes sekélyebb kutak jövőbeni elszennyeződésére számítani kell.

A rétegvízbázisok utánpótlódása jó, mennyiségi probléma nincs.

A kistérség talajainak vízgazdálkodási tulajdonságait tartalmazza a következő térkép:

A termálvizek esetében szigorú vízkészlet-gazdálkodás érvényesül. A környezettudatos termálvízhasználók és a határozott szigorú vízügyi szakigazgatási fellépés együttes eredményeként a területen a termálvízbázisok terhelése sehol sem haladja meg ezek utánpótlódását.

Vízbázis védelem

Az országban kiépített közműves ivóvízellátó művek kapacitása naponta 4,5 millió m³ víz szolgáltatására képes. Hazai sajátosság, hogy ez a kapacitás több, mint 95 %-ban különböző típusú felszín alatti vizekre épült ki. Magyarországon a közüzemi vízellátás valamivel több, mint 1700 üzemelő vízbázisról történik. Ezeken felül ismeretes még több mint 70 kedvező vízbeszerzési adottságokkal rendelkező terület - távlati vízbázis -, melyek a stratégiai tartalékot jelentik.

Valamennyi távlati vízbázisunk és az üzemelő vízbázisok közül mintegy 1000 - természeti-földtani szempontból - sérülékeny környezetben van. Ezeken a helyeken nincsenek, vagy hiányosak a természetes vízzáró képződmények, ezért a terepfelszín alá kerülő szennyező anyagok - még ha évtizedek alatt is - lejuthatnak a megcsapolt víztömegbe. A vízkészlet minőségét, különleges intézkedésekkel kell megőrizni, ezáltal pótolva a természetes védelmet.

Marcali kistérség településeinek ivóvizét 3 sérülékeny üzemelő vízbázis adja.

A kistérség 2004 évi környezetvédelmi programja ezért részletesen taglalja a vízbázisok védelméről rendelkező 123/1997. (VII.18.) Korm. Rendeletet. A jogszabály a meglévő létesítmények és az újonnan megvalósuló projektek esetére is korlátozó intézkedéseket ír elő, mely az üzemelő, valamint a távlati vízbázisok védelmi területeit, illetve az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelmét szolgálja. A többször módosított vízbázis védelmi jogszabály 5.sz melléklete tartalmazza a Felszíni és felszín alatti vízbázisok belső és külső, valamint a Felszín alatti vízbázisok hidrogeológiai „A” és „B” védőövezeteire vonatkozó tevékenységi korlátozásokat, melyet 2010 évben 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendelet 79. §, 2. számú melléklete módosította. A módosítás pl. a felszín alatti vízbázisok hidrogeológiai „A” védőövezetén belül a csatornázás nélküli lakóépület létesítésének tilalma helyett a lakótelep és új parcellázású üdülő terület kialakítását tiltja; míg ugyanitt a házi szennyvíz szikkasztása, szennyvíziszap tárolása, szennyvíziszap termőföldön történő elhelyezése már nem tiltott, tilos viszont sok más tevékenység az alábbiak szerint részletezve:

E szerint a felszín alatti vízbázisok hidrogeológiai „A” védőövezet esetén tilos:

- Lakótelep; új parcellázás üdülőterület kialakítása
- Települési folyékonyhulladék-lerakó létesítése és üzemeltetése
- Települési hulladéklerakó (nem veszélyes hulladékok lerakása)
- Erősen mérgező vagy radioaktív anyagok előállítása, feldolgozása, ilyen hulladékok tárolása, lerakása
- Mérgező anyagok előállítása, feldolgozása, tárolása
- Veszélyeshulladék-lerakó, ártalmatlanító
- Élelmiszer-ipari szennyvizek szikkasztása, hulladékaik tárolása
- Egyéb ipari szennyvíz szikkasztás
- Hígrágya és trágyalé kijuttatása termőföldre, hígrágya- és trágyalé leürítés
- Szennyvízöntözés
- Növényvédő szer-kijuttatás légi úton
- Növényvédőszer-tárolás és -hulladék elhelyezés
- Növényvédőszeres eszközök mosása, hulladékvizek elhelyezése
- Állathullák elföldelése, döggutak létesítése és működtetése

A felszín alatti vízbázisok hidrogeológiai „B” védőövezet esetén pedig tilos:

- Erősen mérgező vagy radioaktív anyagok előállítása, feldolgozása, ilyen hulladékok tárolása, lerakása
- Veszélyeshulladék-lerakó
- Egyéb ipari szennyvíz szikkasztás
- Hígtrágya- és trágyalé leürítés

Mind a sérülékeny, mind a távlati vízbázisok védelmére fokozott figyelmet kell fordítani a tevékenységek engedélyezése során. Minden esetben a műszaki tervnek tartalmaznia kell a korábban már jelzett kellő mennyiségű környezeti vizsgálatot, amely során igazolható a környezeti elemek védelme, illetve megtörténhet a rendelkezésre álló, védelmet szolgáló műszaki létesítmények és szervezési intézkedések bemutatása.

Sérülékeny üzemelő vízbázisok

Az ivóvízbázis védelmi program célja az emberi tevékenységből származó szennyezések megelőzése, a természetes (jó) vízminőség megőrzése az ivóvíz termelés céljára kiépített vízművek környezetében.

Az Üzemelő vízbázisok diagnosztikai vizsgálata támogatási komponens célja a sérülékeny földtani környezetben lévő üzemelő ivóvízbázisokon a vízbázis-védelmi biztonságba helyezési beruházások megalapozása valamint a diagnosztikai vizsgálatainak végrehajtása, abban az esetben, ha előzetes vizsgálatok a vízbázis tényleges sérülékenységet kimutatják.

A diagnosztikai fázis keretében vizsgálni szükséges a vízbázis állapotát, a vízkészlet megfigyelésére monitoring hálózatot kell kiépíteni a vízkivételek, valamint a szennyező-források környezetében, valamint meg kell határozni a vízbázis védelme érdekében kijelölendő védőterületet és az intézkedések körét.

A Környezeti és Energia Operatív Program (KEOP) ivóvízbázis védelmi konstrukció ("A" komponens) - Üzemelő vízbázisok diagnosztikai vizsgálata című pályázati útmutató kiválasztási kritériumok fejezet II. 2.2. szakmai jogosultsági feltételekre első bekezdésében a VKKI 2011.02.10-i állapot szerint összeállított Marcali kistérségben üzemelő sérülékeny ivóvízbázisok listáját, valamint a vízbázis típuskódok jelmagyarázatát tartalmazza a 22.sz. táblázat.

22.sz. táblázat Sérülékeny üzemelő vízbázisok listája Marcali kistérségben

Vízbázis VOR kódja	Vízbázis neve	Vízbázis üzemeltetője	Vízbázis típusa	Védendő termelés m ³ /nap	KEOP 2.2.3.a., KEOP 2.2.3.b.
ALG 181	Kéthely vb	DRV Zrt. Sm Üzemigazgatóság	R Q2 Iv2	25	x
AID 584	Nikla vb.	DRV Zrt. Keszthelyi üzemigazgatóság	R Q1 Iv3	100	x
AID 706	Szegerdő körzeti vm	DRV Zrt.	R Q3 Iv4	1040	x

Vízbázis típusa magyarázat:

R= rétegvíz Iv: az ivóvízadó mélységköze R
Q1= m³/nap < 100 Iv1= < 50 m
Q2= m³/nap: 100-500 Iv2= < 100 m
Q3= m³/nap: 500-2000 Iv3= < 50m / > 100m

Szennyeződés érzékenység

A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet 7. § és 2. sz. mellékletével összhangban kiadott 27/2004 (XII.25.) KvVM rendelet meghatározza az egyes települések szennyeződés érzékenységi besorolásának kategóriáit. A 7/2005. (III. 1.) KvVM rendelet 1. §. módosította az egyes települések besorolását. Ezek szerint az előző környezetvédelmi programban még „Érzékeny” besorolásnál feltüntetett Főnyed és Sávoly 2005. III. 4-től „Fokozottan érzékeny” besorolást kapott. A 2008. január 1-től Marcali kistérséghez tartozó 4 Balaton parti település: Balatonberény, Balatonkeresztúr, Balatonmárfürdő és Balatonszentgyörgy szintén fokozottan érzékeny besorolású települések. A kiemelten érzékeny besorolású települések maradtak.

Ez alapján a Marcali kistérség településeinek érzékenységi besorolásait a 23.sz. táblázat tartalmazza:

23.sz. táblázat

Szennyeződés érzékenységi besorolása		
Érzékeny	Fokozottan érzékeny	Kiemelten érzékeny
Balatonújlak, Böhönye, Csákány, Csömend, Gadány, Hosszúvíz, Kelevíz, Kéthely, Libickozma, Marcali Mesztegnyő, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Nemeskísfalud, Nemesvid, Nikla, Pusztakovácsi, Somogyfajsz, Somogysámsón, Somogysimonyi, Somogyszentpál, Somogyzsítfá, Szenyér, Tapsony, Táská, Varászló, Vése,	Hollád, Szegerdő, Szőkedencs, Tikos, Vörs, Főnyed, Sávoly, Balatonberény, Balatonkeresztúr, Balatonmárfürdő, Balatonszentgyörgy	Szegerdő, Tikos

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló korábbi 49/2001. (IV.3.) 2006-tól hatálytalan Korm. rendelet 2.sz. melléklete helyett a 27/2006. (II. 7.) Korm. Rendelet 5§ tartalmaz kritériumokat a nitrát érzékeny területek meghatározására.

A kormányrendelet előírja, hogy a vizekben a nitrát szennyezettséget, továbbá a felszíni vizek eutrofizációs állapotát meghatározott gyakorisággal ellenőrizni kell. Az ellenőrzést 2008-ban kellett elvégezni, majd azt követően négyévente, egy éven keresztül tartó méréssorozattal. A nitrát érzékeny területek a MePAR rendszer tematikus fedvényeként a blokkok szintjén, blokkazonosítók által kerülnek meghatározásra és az agrárpolitikaért felelős miniszter a környezetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben, rendeletben teszi közzé.

A 27/2006. (II. 7.) Korm. rendeletben foglalt nitrát érzékeny területeket a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerről (a továbbiakban: MePAR) szóló 115/2003. (XI. 13.) FVM rendelet szerint tematikus réteggént, blokkok szintjén - a nitrát érzékeny területek által érintett települések szerinti bontásban - **a nitrát érzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről szóló 43/2007 (VI. 1) FVM rendelet 43/2013. (V. 29.) VM rendelettel módosított mellékleteként tette közzé az agrárminiszter.**

A mellékletben található MEPAR kijelölési szempontok:

I. A nitrátérzékeny területek MEPAR szerinti blokkok szintjén történő kijelölési szempontjainak megjelölése

A. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006.(II.7.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 5. § (1) bekezdés *b) pont ba)* alpont, azaz :

b) a felszín alatti vizek tekintetében minden

ba) karsztos terület, ahol a felszínen vagy 10 m-en belül a felszín alatt mészkő, dolomit, mész- és dolomitmárga képződmények találhatók

B a Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés *a) pont ab)* és *ad)* alpont, valamint *b) pont bb)* alpont, azaz *a)* a felszíni vizek tekintetében *ab)* valamennyi ivóvíz-ellátási célt szolgáló tározó és vízgyűjtőterülete,

ad) annak a felszíni víztestnek a közvetlen vízgyűjtőterülete, amelyben a nitráttartalom ivóvíz célú használat esetén meghaladja, illetve a helyes mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása nélkül meghaladhatja a 25 mg/l értéket,

- b) a felszín alatti vizek tekintetében minden
bb) üzemelő és távlati ivóvízbázis, ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló vízkivétel külön jogszabály szerint kijelölt vagy lehatárolt védőterülete
- C a Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont, valamint b) pont bc) és bd) alpont, azaz a) a felszíni vizek tekintetében
aa) a Balaton, a Velencei-tó, a Fertő tó és vízgyűjtőterületeik,
b) a felszín alatti vizek tekintetében minden
bc) a ba) és bb) pontba nem tartozó karsztos terület, ahol a felszín alatt 100 m-en belül mészkő, dolomit, mészs- és dolomitmárga képződmények találhatók, kivéve, ha lokális vizsgálat azt bizonyítja, hogy nitrogéntartalmú anyag a felszínről 100 év alatt sem érheti el a nevezett képződményeket,
bd) olyan terület, ahol a fő porózus-vízadó összlet teteje a felszíntől számítva 50 m-nél kisebb mélységben van,
- D a Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés a) pont ac) és ae) alpont, azaz
a) a felszíni vizek tekintetében
ae) annak a felszíni víztestnek a közvetlen vízgyűjtőterülete, amelyben a nitrát tartalom meghaladja, illetve a helyes mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása nélkül meghaladhatja az 50 mg/l értéket;
- E a Korm. rendelet 5. § (1) bekezdés b) pont be) és bf) alpont, valamint c) pont, azaz
b) a felszín alatti vizek tekintetében minden
be) belterület, kivéve, ha a felszín alatti víz nitráttartalma bizonyítottan nem haladja meg az 50 mg/l értéket, és ahol a települési rendezési terv alapján állattartás folytatható,
bf) olyan terület, amely esetében a felszín alatti víz nitrátkoncentrációja meghaladja, illetve a helyes mezőgazdasági gyakorlat alkalmazása nélkül meghaladhatja az 50 mg/l értéket;
c) a bányatavak 300 méteres parti sávja;

II. A nitrátérzékeny területek MEPAR szerinti blokkok szintjén történő kijelölés időpontjának megjelölése:

X 2013. szeptember 1-jétől hatályos kijelölés

Marcali kistérség két eddig nem nitrát érzékeny településének - **Böhönye, Nemeskisfalud** - mezőgazdasági területei 2013 szeptember 1-től a **MEPAR szerinti blokkok szintjén történő „D”, illetve „E” kijelölési szempontot kaptak.**

A 24.sz. táblázat tartalmazza a kistérség településeinek nitrátérzékeny területeik MEPAR szerinti blokkok szintjén történő kijelölési szempontjainak megjelölését:

24.sz. táblázat

sorszám	Település neve	MEPAR kijelölési szempont	2013. 09.01-től kijelölés	sorszám	Település neve	MEPAR kijelölési szempont	2013. 09.01-től kijelölés
1	Balatonberény	C	-	20	Nemeskisfalud	D, E	X
2	Balatonkeresztúr	C	X	21	Nemesvid	C	-
3	Balatonmáriafürdő	C	X	22	Nikla	C	-
4	Balatszentgyörgy	C	-	23	Pusztakovácsi	C	-
5	Balatonújlak	C	-	24	Sávoly	C	-
6	Böhönye	D, E, C	X	25	Somogyfajsz	C, D	-
7	Csákány	C	-	26	Somogysámszon	C, A	-
8	Csömend	C	-	27	Somogysimonyi	C	-
9	Főnyed	C	-	28	Somogyszentpál	C	-
10	Gadány	C	-	29	Somogyzsitfa	C	-
11	Hollád	C	-	30	Szegerdő	C, A	-
12	Hosszúvíz	C	-	31	Szenyér	C,D	X
13	Kelevíz	C	-	32	Szőkedencs	C	-
14	Kéthely	C	X	33	Tapsony	C, D	X
15	Libickozma	C, D	-	34	Táska	C, D	-
16	Marcali	C	-	35	Tikos	C, A	-
17	Mesztegyő	C	-	36	Varászló	C	-
18	Nagyszakácsi	C	-	37	Vése	C, D	X
19	Nemesdéd	C	-	38	Vörs	C, D	-

27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet 15. § (1) előírja, hogy a rendelet hatálybalépésekor már üzemelő, vagy engedéllyel rendelkező, a külön jogszabálynak nem megfelelő állattartó telepek trágyatárolóit a 16-17. § szerinti határidők (2011.12.31, 2014.12.31, 2015.12.22) lejárta után nem lehet használni, és legkésőbb egy évvel fel kell számolni.

A nitrát érzékeny területeken üzemelő vagy engedéllyel rendelkező állattartó telepek trágyatároló, feldolgozó műtárgyainak kialakítására a cselekvési programban meghatározott helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények végrehajtásának határideje: az egységes környezethasználati engedélyhez kötött tevékenységek esetében a külön jogszabályban előírt határidő, illetve az ide nem tartozó esetekben a 2011. december 31-i határidőt elmulasztók részére 2014. december 31.

A Nitrát érzékeny területeken üzemelő vagy engedéllyel rendelkező állattartó telepek trágyatárolóira vonatkozóan a fenti határidőkön kívül figyelembe kell venni az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról szóló, 2005. szeptember 20-i 1698/2005/EK rendeletben foglaltakat is, amennyiben a szükséges beruházások támogatására vonatkozó kérelmet befogadták.

A 2013. szeptember 1-jétől kijelölt nitrát érzékeny területeken üzemelő vagy engedéllyel rendelkező állattartó telepek trágyatároló, feldolgozó műtárgyai kialakításának határideje:

- a) az állattartó telepek hígtrágyatárolóira legkésőbb 2014. december 31.,
- b) az állattartó telepek istállótrágya-tárolóira legkésőbb 2015. december 22.

A 2013. szeptember 1-jétől kijelölt nitrát érzékeny területeken a cselekvési programot, valamint a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak a cselekvési programban meghatározott kötelező előírásait – az a) és b) pontban meghatározottak kivételével - 2014. szeptember 1-jétől kell végrehajtani.

27/2006. (II. 7.) Korm. rendelet 7. § (1) előír egy országosan egységes, összehangolt **cselekvési programot**, amely tartalmazza a helyes mezőgazdasági gyakorlat kötelező elemeit. Ezt a programot a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a környezetvédelemért felelős miniszterrel egyetértésben, jogszabályban hirdeti ki. A cselekvési program négyéves szakaszokra tagolódik, készítése és értékelése során figyelembe kell venni a környezeti feltételeket, a hozzáférhető tudományos és műszaki adatokat, főként a mezőgazdasági és egyéb eredetű nitrogénterhelés vonatkozásában, valamint az intézkedések hatékonyságát és költségeit. A cselekvési program elkészítése során az érintett nyilvánosság részvételét kell biztosítani, végrehajtását pedig a Kormány négyévente értékeli.

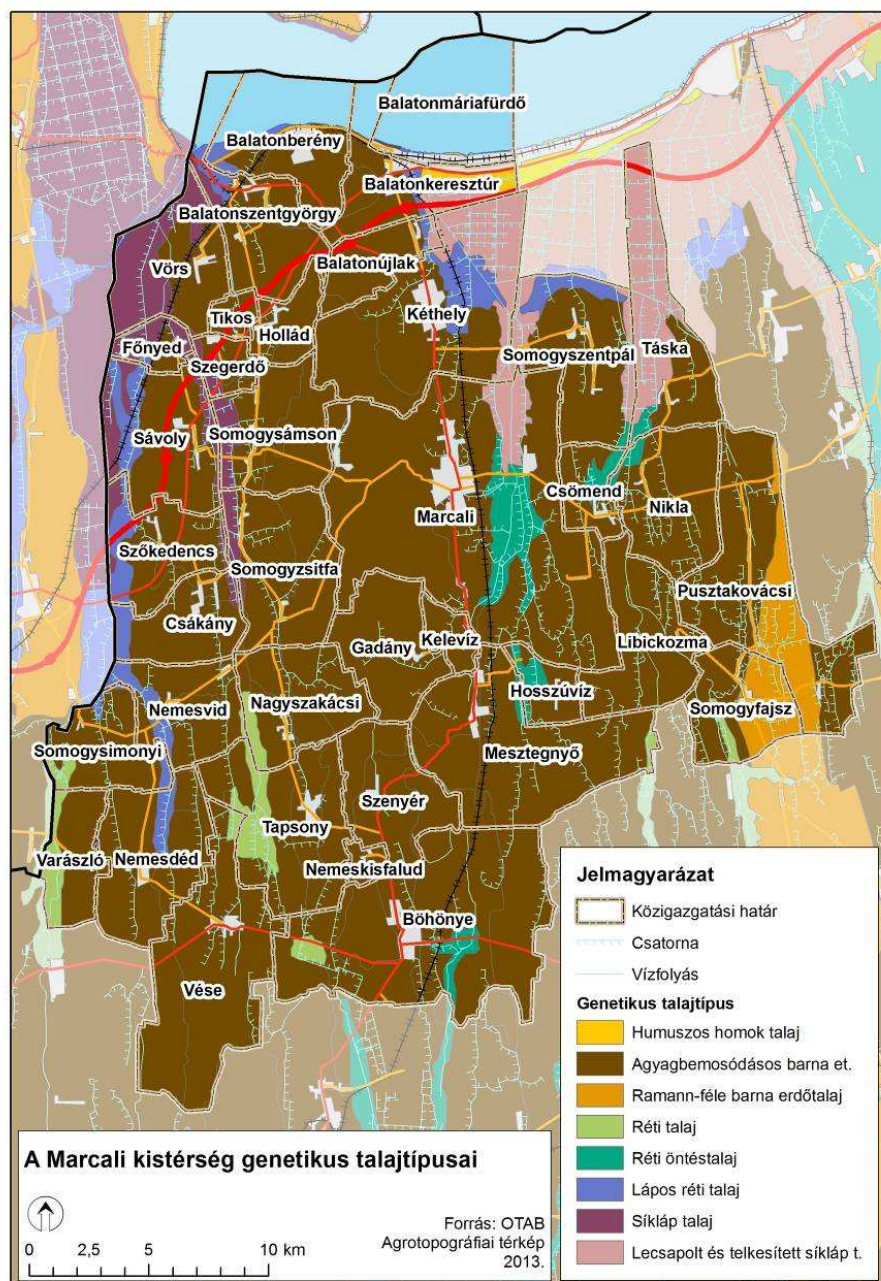
A rendelet általános szabályokat tartalmaz a vizek nitrátszennyezéssel szembeni védelmére.

- Tilos hígtrágya, trágyalé, továbbá a trágyatárolók csurgalék vizeinek bevezetése a vizekbe.
- Állattartó telep nem létesíthető, meglévő nem bővíthető:
 - külön jogszabály szerint hullámtéren, illetve a fakadó vizes területen,
 - vízbázisok védőterületén külön jogszabályban rögzítettek szerint,
 - külön jogszabály szerint árvízi tározó területén, illetve külön jogszabály szerinti parti és védősáv területen.
- Állattartó telephez trágyatároló nem létesíthető:
 - külön jogszabály szerinti vízjárta területeken,
 - felszíni víztől, valamint jogszabály által nem szabályozott, ivóvízkivételt szolgáló felszín alatti vízkivételtől számított 100 méteren belül, (de a felügyelőség ennél kisebb védőtávolságot is megállapíthat a helyi adottságok figyelembevételével
 - bányatavak 300 méteres parti sávjában.

Állattartó telep és annak szervestrágya tárolója pedig a rendelet és a külön jogszabály előírásainak figyelembevételével létesíthető és üzemeltethető.

2.1.2.3. Talaj

Marcali kistérség területe 4 kistájra tagozódik. A kistájak talajainak leírása a következő:

Marcali-hát

A kistáj területének **90%-át egyetlen talajtípus, az agyagbemosódásos barna erdőtalaj** alkotja. E talajok zömmel löszös üledékeken, kisebb részben alluviális üledéken képződtek. A talajok mechanikai összetétele Kéthely környékén homokos vályog, míg a löszös üledéken vályog.

Kelet-Belső-Somogy

A kistáj É-D-i homokvonulatain és löszös foltjain **81%-os területi részarányal agyagbemosódásos barna erdőtalajok** mezőgazdasági szempontból gyenge termékenységűek és zömmel erdőterületek. A löszös talajképző kőzetű változatok fizikai félesége többnyire vályog.

Nyugat-Belső-Somogy

A jórészt homokhátakon, helyenként löszös üledékeken képződött **agyagbemosódásos barna erdőtalajok területi aránya 83%.**

A homokon képződött agyagbemosódásos barna

erdőtalajok termékenysége gyenge, zömmel erdőterületek. A löszön képződött változatok fizikai félesége homokos vályog, kedvezőbb vízgazdálkodásúak és termékenységűek.

Kis-Balaton-medence

A kistáj egykor vízborított süllyedék-medence, amely ma is tőzeges-lápos jelleget őriz. Ennek megfelelően a lápos réti és a síkláp talajok előfordulása jellemző (61%).

Országos Vízügyi Igazgatóság Terv 8.2.2 Településekről származó egyéb szennyezésekkel kapcsolatos intézkedések c. pontja: A belterületi csapadékvíz elvezetése számos helyen megoldatlan, bizonyos esetekben felszín alatti vizekben problémát okozhat, ahol megvalósul, ott a jelenlegi gyakorlat szerint még mindig alapvetően a vizek lehető leggyorsabb elvezetését tekintik a legfontosabb célnak.

A települési diffúz szennyezések megakadályozására az önkormányzatok kötelezettsége állattartási rendelet megalkotása, illetve a települési környezetvédelmi program részeként talajvédelmi alprogram kidolgozása.

A felszíni szennyezések azonban leszivárognak a felszín alatti vizekbe a csapadékvízzel, így a szabályozás nem teljes körű.

Problémát jelentenek a már bezárt, nem túl szigorú, előírásoknak megfelelően épített lakossági, valamint az illegális hulladéklerakók. Az intézkedés a hulladéklerakók csurgalékvizének felszíni, vagy felszín alatti vizekbe jutásából származó problémák (elsősorban veszélyes anyagok vizekbe jutásának megakadályozását) megoldását segíti elő. Elhagyott hulladék összegyűjtése és lerakóba szállítása is szükséges, különösen a vízjárta területekről.

A VGT szempontjából a belterületi csapadékvíz gazdálkodásnak olyan térségekben van jelentősége, ahol a belterületről származó terhelés csökkentésére vízminőség-védelmi okokból is szükség van (pl. a Balaton partmenti településein, sérülékeny felszín alatti vizek esetében).

Előnyben részesítendőek azok a települések, ahol már van csatornahálózat. A belterületi lefolyás szabályozásnak többféle módja ismeretes, melyek részben a lefolyás szennyeződését csökkentik (tározók, hordalékfogó műtárgyak, szűrőmezők), részben a területi vízviasszatartást segítik elő (beszivárogtatás), de ezek nem veszélyeztetik a felszín alatti vizeket. Amennyiben a természetes állapotú befogadó medre nem elég nagy ahhoz, hogy a vízgyűjtőre esett csapadékot egy hullámban rövid idő alatt levezesse, szükséges lehet puffer tározók kialakítása, amelyek a csapadékvíz lefolyását késleltetik, és a befogadót mentesítik a lökészerű szennyezőanyag terheléstől. Vizsgálni szükséges továbbá a csapadékvíz mennyiség lefolyását késleltetni képes növényzettel telepített tetők ún. zöldtetők kialakításának lehetőségét is.

A csapadékvíz-gazdálkodási rendszer ökológiai és vízminőség védelmi szempontú átalakításához szükséges egy Országos Települési Csapadékvíz-gazdálkodási Program kidolgozása, illetve annak jó gyakorlatának meghatározása. Ennek keretében vizsgálandó a belterületi csapadékvíz gazdálkodás kötelező önkormányzati feladatá tétele. (Forrás: <http://www.vizeink.hu/?module=ovgt2>)

2.1.2.3. Termőföld védelme

A kistérség településeinek területhasználatáról a környezetvédelmi program 1.2.7. fejezete tartalmaz táblázatban és térképen adatokat. E szerint a külterületek 47 %-át művelik meg: szántó, szőlő, illetve gyümölcsös formájában.

Fontos feladat ezért a termőföldek oly formában történő hasznosítása, hogy az szolgálja a települések lakosságának egészséges étellemmel való ellátását, ugyanakkor a talaj adottságainak megőrzését is, hogy a következő nemzedékek számára is megmaradjon a föld termőképessége.

A termőföld védelméről szóló 2007 évi CXXIX törvény (továbbiakban: földtörvény) rendelkezik **a földhasznosítás, a földvédelem, a földminősítés és a talajvédelem** szabályairól. Előírja a földhasználónak hasznosítási kötelezettsége értelmében - a törvény más rendelkezésének hiányában, választása szerint - termőföldjét művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés

folytatása nélkül a **talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni.**

A földhasználó köteles továbbá a földtörvény 36-42. §-aiban foglaltak szerint a termőhely ökológiai adottságaihoz igazodó talajvédő gazdálkodást vagy tevékenységet folytatni.

E szerint a földhasználónak a talajkímélő művelési módok alkalmazásával, pl. vetésváltással, másodvetésű vagy köztes növény termesztésével, a tarlómaradványok hasznosításával, szerves anyagok kijuttatásával, a humuszos termőréteg megőrzésével kell gondoskodnia a talaj szervesanyag-tartalmának megőrzéséről.

Alapszabály, hogy tilos a talaj humuszos termőrétegének eltávolítása. A talaj tömörödésének megelőzésével vagy megszüntetésével meg kell akadályozni a káros vízbőség vagy belvíz kialakulását. A földhasználónak kötelessége továbbá a termőföldet a minőségét rontó talajidegen anyagoktól megóvni.

A földhasználat során a talaj tápanyag-szolgáltatását és a termesztett növények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatni.

A földtörvény rendelkezik a beruházással, üzemeltetéssel és egyéb tevékenységgel kapcsolatos kötelezettségekről is.

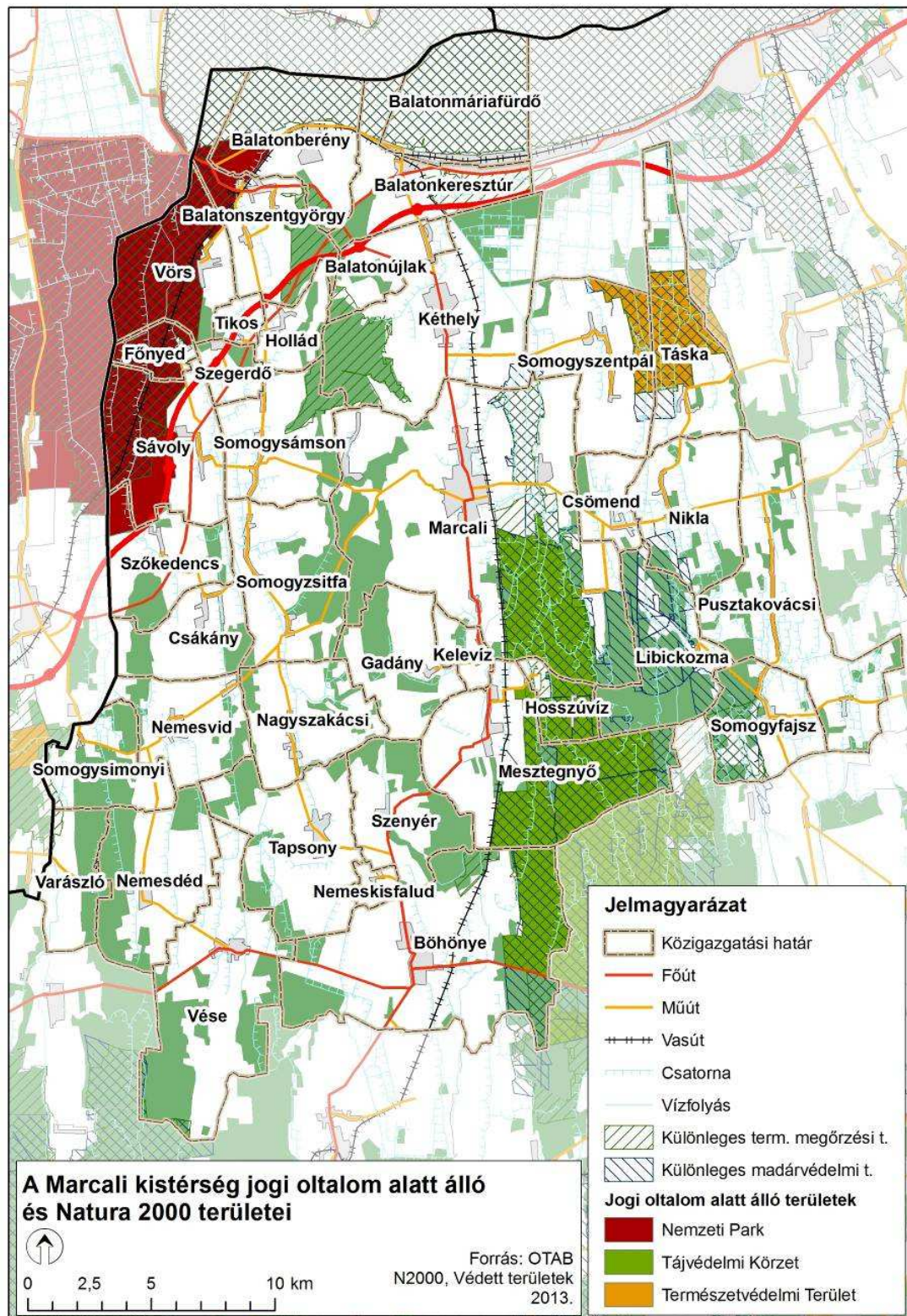
A törvény előírja, hogy beruházásokat, valamint termőföldön folytatott, vagy termőföldre hatást gyakorló bármely egyéb tevékenységet úgy kell megtervezni és megvalósítani, hogy az érintett és a környező termőföldön a talajvédő gazdálkodás feltételei ne romoljanak. A beruházó köteles gondoskodni a humuszos termőréteg megmentéséről és hasznosításáról. A beruházások tervezése során ezért az engedélyezési eljáráshoz készített tervnek tartalmaznia kell a humuszos termőréteg letermelésével, megmentésével, hasznosításával, továbbá a terület helyreállításával kapcsolatos munkálatokat. A mentett humuszos termőréteg mennyiségéről és felhasználásáról a beruházó köteles külön nyilvántartást vezetni. A kivitelezés és üzemeltetés során biztosítani kell, hogy a környezeti hatások az érintett és a környező termőföld minőségében kárt ne okozzanak.

A földtörvény a **településrendezés és a településfejlesztés során** rendelkezik arról, hogy a beépítésre szánt területek kijelölése lehetőség szerint a gyengébb minőségű termőföldeken, a lehető legkisebb mértékű termőföld igénybevételeével történjen.

2.1.3. Biológiai sokféleség természet- és tájvédelem

A kistérség Natura 2000 területeinek összefoglalóját tartalmazza a 25.sz. táblázat, valamint a térkép:

Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhely típusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyre-állítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

25.sz. táblázat

Ssz.	NATURA 2000 TERÜLET	Település	Nemzeti park	Tájvédelmi körzet
1	Balatoni berkek (HUDD10012) különleges madárvédelmi terület	Somogyzentpál, Táska	Duna-Dráva Nemzeti Park	Nagyberki Fehérvíz TK
2	Belső-Somogy (HUDD10008)	Böhönye Hosszúvíz Kéthely Libickozma Marcali Mesztegnyő Nikla, Somogyfajsz, Somogyzentpál, Vése	Duna-Dráva Nemzeti Park	Boronka-melléki TK
3	Balatonkeresztúri rétek (HUDD20059)	Kéthely	Balaton – felvidéki Nemzeti Park	
4	Holládi erdő (HUDD20061)	Balatonújlak, Hollád, Kéthely, Marcali, Somogysámsón,	Balaton – felvidéki Nemzeti Park	
5	Kis-Balaton (HUBF30003) különleges madárvédelmi terület	Főnyed, Sávolgy, Vörs	Balaton – felvidéki Nemzeti Park	Kis-Balaton TK

Jóváhagyott különleges természet megőrzési területek és Különleges madárvédelmi terület:

- Balatoni berkek (HUDD10012)** Specifikus célok: A terület fő célkitűzései: a területen élő védett és fokozottan védett fajok által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló természetes és természetszerű élőhelyek megőrzése, fenntartása különös tekintettel a sík- és dombvidéki kaszálórétekre, a kékperjés láprétekre, a mocsárrétekre, a puhafás ligeterdők, éger- és kőrisligetekre, láperdők, a védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése. A víztesteket érintő minden beavatkozás csak természetvédelmi érdekből végezhető - a vízborításos élőhelyeken a vízborítás és a jelenlegi érintetlenség megőrzése, a kaszálással, legeltetéssel fenntartott területeken pedig a mozaikos területkezelés megtartása, túllegeltetés megakadályozása, a gazdálkodás és a természetvédelmi kezelés-fenntartás harmóniájának kialakítása a cél.
- Belső-Somogy (HUDD10008)** Specifikus célok: A terület fő célkitűzései: Élőhelyek megőrzése, fenntartása, különös tekintettel a jelölő erdőtársulásokra és a területen előforduló nagy tűzlepke, valamint szarvasbogár fajra. További célok és végrehajtandók: Illír gyertyános-tölgyesek, és Pannon cseres-tölgyes társulások esetében a Pro Silva erdőgazdálkodási eljárások mielőbbi alkalmazásba vonásával el kell érni a folyamatos erdőborítottságot. Esetlegesen szükségessé váló beavatkozások nyomán a felújítás csak a jelölő társulásra jellemző fajokkal történjen. Abiotikus katasztrófák (pl.: tűzkár) elhárítása, illetve a biológiai károsítók elleni fokozott védelem biztosítása minden jelölő erdőtársulás esetében. A megjelenő inváziós növényfajok, a bálványfa teljes visszaszorítása. A cserjeszintek és az erdőszéli cserjés sávok fenntartása kívánatos, a madárfajok fészkelő helye szempontjából. Idős, odvas, valamint álló és fekvő holtfa állomány megtartása mindegyik erdőtársulás típusban. Az erdőgazdálkodási munkákat az esetlegesen előkerülő fészkelő helyek környezetében idő és térbeli korlátozással lehet végezni. A fészkelő helyek teljes zavartalanosságának biztosítása.

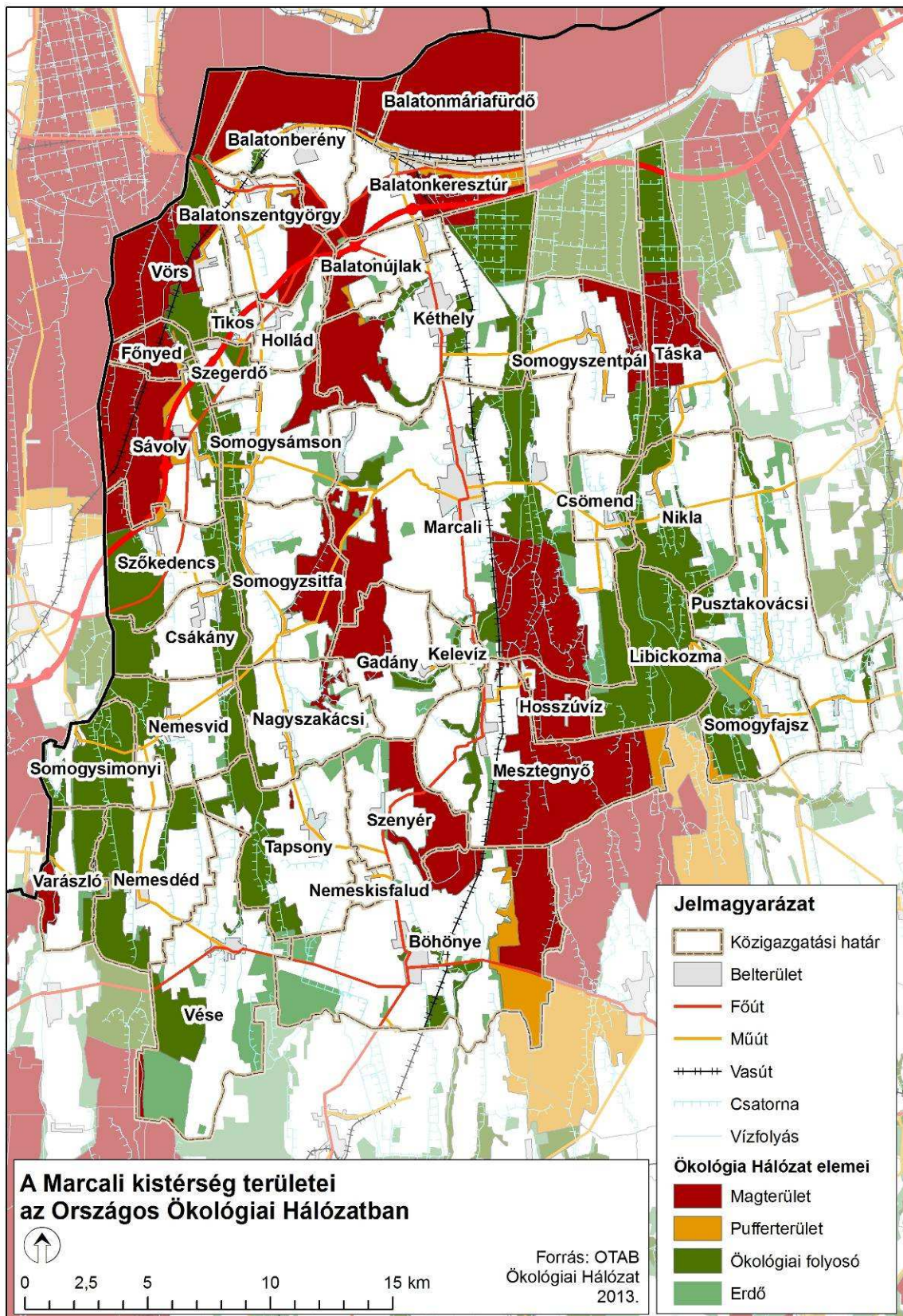
Jóváhagyott különleges természet megőrzési területek:

3. **Balatonkeresztúri rétek (HUDD20059)** A megmaradt vizes élőhelyek természetesnek megfelelő vízellátását biztosítani kell,- abiotikus katasztrófák (pl: tűzkár) elhárítása - az inváziós növényfajok, így az aranyvessző fajok (*Solidago* spp.) visszaszorítása és a zöldjuhar teljes kiirtása szükséges. - A területen a kaszálások időpontját az itt fészkelő nagy póling (*Numenius arquata*), haris (*Crex crex*) költési idejéhez kell igazítani.
4. **Holládi erdő (HUDD20061)** A megjelenő inváziós növényfajok, a bálványfa teljes visszaszorítása szükséges. A cserjeszintek és az erdőszéli cserjés sávok fenntartása kívánatos, a madárfajok fészkelő helye szempontjából. Idős, odvas, valamint álló és fekvő holtfa állomány megtartása mindegyik jelölő erdőtársulás típusban. Az erdőgazdálkodási munkákat az esetlegesen előkerülő fészkelő helyek környezetében idő és térbeli korlátozással lehet végezni. A fészkelő helyek teljes zavartalanságának biztosítása.

Jóváhagyott, kiemelt jelentőségű természet megőrzési területek, és Különleges madárvédelmi terület:

5. **Kis-Balaton (HUBF30003)** A terület fő célkitűzései: A területen élő közösségi jelentőségű, valamint védett és fokozottan védett fajok által is reprezentált, hazai és közösségi szinten is egyedülálló természetes és természetyszerű élőhelyek megőrzése, fenntartása. Különös tekintettel a gazdag hínárnövényzetre, a nagy kiterjedésű nádasokra és magas sásosokra, az üde láp- és sásrétekre, mocsárrétekre, kaszálórétekre, a kékperjés láprétekre, a puhafás ligeterdőkre, éger- és körisligetekre, láperdőkre. A közösségi jelentőségű, valamint védett növény- és állatfajok állományának, egyedszámának, populációi életképességének megőrzése A Natura 2000 különleges madárvédelmi terület kiemelkedő élőhelyi változatosságának, mozaikosságának biztosítása az optimális vízkormányzás és a természetvédelmi kezelés útján. A területen található felhagyott anyagnyerő helyek természetvédelmi célú rehabilitációja. A nádaratás jelenlegi gyakorlatának felülvizsgálata a jelölőfajok állományára gyakorolt hatásuk ismeretében. A terület vízellátásának és természeteshez közeli vízjárásának biztosítása a fészkelő vízimadárfajok és az azok táplálékbázisát alkotó vízi szervezetek ökológiai igényeinek megfelelően. A táplálékbázisban komoly szerepet játszó halfajok ívó helyeinek fenntartása, rehabilitációja. Új ívó helyek létrehozása, fejlesztése. A nádasok időbeni és térbeni változatosságának biztosítása téli nádaratás és az előregedett, rossz egészségi állapotú nádasokban foltszerű égetések segítségével. A pusztuló nádasok revitalizációja az optimális vízszint és vízjárás biztosításával. A nádas és gyepszegélyek határán a mozaikosság fenntartása. A nyílt vízfelület, a hínárnövényzet és a változatos összetételű mocsári növényzet arányának területrészek szerinti fenntartása, optimalizálása, helyreállítása. Az időszakos vízborítású területek arányának növelése, parti madarak fészkelési lehetőségeinek fejlesztése. A legeltetett területeken a madarak élőhely-igényeinek megfelelő területhasználat biztosítása, taposási károk megelőzése (mikrodomborzat), táplálékbázis bővítése (pl. ürgetelepítés) stb. Az alábbi térkép Marcali kistérség országos ökológiai hálózata területeit tünteti fel.

2.1.4. Hulladékgazdálkodás,

Törvényi háttér változása:

2012 évben jelent meg az Európai Unió 2008/98/EK hulladék keretirányelv elvárásainak megfelelő jogharmonizációt szolgáló törvény a hulladékokról, mely teljesen új szabályozási hátteret ad az ország hulladékgazdálkodásának. A törvény megjelenésével egyidőben számos hulladékokkal foglalkozó kormányrendelet is megjelent.

A 2013. január 1-én hatályba lépett a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. Törvény lehetőséget ad a hulladékképződés nagyobb arányú csökkentésére és a hasznosítás arányának növelésére. Az EU hulladék keretirányelv szabályainak átültetésén túlmenően az új törvény megalkotásának meghatározó célja az erőforrás felhasználás negatív környezeti hatásainak csökkentése, a szennyező fizet elv következetes érvényesítése, az életciklus-szemlélet hulladékgazdálkodási politikába történő bevezetése, egy hatékonyabb szankciórendszer alkalmazása és a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás rendezése volt (2013. január 1-től a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás biztosítása állami, illetve önkormányzati szervezésbe került). A törvény elősegíti a kiterjesztett gyártói felelősség érvényesítését, amely révén a környezeti kockázatok csökkenése várható. A veszélyes hulladék gyűjtésének és kezelésének általános szabályai, a hulladékgazdálkodási hatósági tevékenységre vonatkozó szabályok, továbbá a nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségek új rendelkezésekkel egészültek ki. A törvény a hulladéklerakók vonatkozásában bevezette a hulladéklerakási járulék fizetésének kötelezettségét és szigorúbb szabályokat határozott meg a hulladék jogtalan elhelyezésére, elhagyására vonatkozóan. Az elmúlt időszakban megjelent a törvény számos végrehajtási rendelete is.

Hulladék jogszabályok hierarchiája:

- a hulladékról szól 2008/98/EK irányelv
- a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. Törvény
- a hulladékkal kapcsolatos nyilvántartási és adatszolgáltatási kötelezettségekről szóló 440/2012. (XII.29.) Korm. rendelet

A kormányrendelet és a törvény együtt kezelendő!

Az alapfogalmak közül változatlan maradt a hulladék, veszélyes hulladék, hulladékolaj, hulladéktermelő, hulladékbirtokos, gyártó, forgalmazó, szállítás fogalma. Változatlanul közszolgáltató végzi az önkormányzatokkal kötött szerződés keretében a lakossági és közintézményi települési hulladékok begyűjtését, szállítását a hulladékkezelő (elsősorban hasznosításra, majd lerakásra) telepekre. A közszolgáltatóra vonatkozó előírások szigorodtak. Változott néhány a hulladékgazdálkodási folyamatban résztvevő megnevezése: begyűjtő helyett kereskedő és közvetítő, hulladéktermelő helyett hulladék birtokos, tulajdonos, fogyasztó az eddigi felhasználó. Változott a hulladékgazdálkodási hierarchia, módosultak az alapelvek. Új fogalmak kerültek be a teljesség igénye nélkül pl. a melléktermék, elkülönítetten gyűjtött hulladék, bio-hulladék és biológiailag lebomló hulladék, hulladékgazdálkodási létesítmény.

Alapelvek:

Újrahasználat és újrahasználatra előkészítés: hulladék-képződés megelőzésének elősegítése, a termékek újra-használata, javítása, újratöltése, a hulladék újrahasználatra előkészítése, újrahasználati és javító hálózatok kiépítése: jogi, gazdasági, műszaki eszközök, beszerzési kritériumok, számszerű célok

Kiterjesztett gyártói felelősség: a gyártó felelős a termék és a technológia jellemzőinek a megelőzés és a hulladék-gazdálkodás szempontjából kedvező megválasztásáért (alapanyag, ellenálló-képesség,

élettartam, újrahasználatosság, javíthatóság, hasznosítás és ártalmatlanítás tervezése). A gyártó felelős a termék visszavételéért, a hulladék átvételéért (a Ktd. szerinti hulladékgazdálkodásért, beleértve a pénzügyi felelősséget is).

Szennyező fizet: a termelő, a birtokos vagy a gyártó felelős a hulladék kezeléséért, a hulladékgazdálkodás költségeinek megfizetéséért;

Önellátás: biztosítani kell a hulladék ártalmatlanítására, a vegyes hulladék hasznosítására alkalmas hálózat létrehozását és működtetését, az EU tagokkal együtt, hasznosításra nem kell teljes kör

Közelség: a hulladék kezelését a lehető legközelebbi alkalmas BAT szerinti létesítményben kell végezni, hasznosításra nem kell teljes kör

Biológiailag lebomló hulladék hasznosítása: elő kell segíteni a lebomló hulladék elkülönített gyűjtését és hasznosítását; a kezelés után a természetes szervesanyag-körforgásba minél nagyobb tisztaságú anyag kerüljön vissza, a lerakott települési hulladék biológiailag lebomló tartalma csökkenjen.

Költséghatékonyság, kereshetőségi finanszírozás tilalma

A hulladék keletkezés, kezelés hierarchiája sorrendben a következő:

- megelőzés
- újra-használatra előkészítés
- újrafeldolgozás
- egyéb hasznosítás, kül. energetikai
- ártalmatlanítás

Prioritási sorrendként történő alkalmazására kell törekedni a megelőzés és a hulladékgazdálkodás során; azt kell választani, amely az összességében legjobb környezeti eredményt biztosító megoldást hordozza magában.

A helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (továbbiakban Hulladék tv.) 88. § (4) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet kell alkotni a települési hulladékkal kapcsolatos kötelező közszolgáltatásról, a közterületek tisztántartásáról.

E rendelet célja, hogy meghatározza a település területén keletkezett települési hulladék gyűjtésének, szállításának és ártalommentes elhelyezésének továbbá a közterületek tisztántartásának szabályait, elősegítse a köztisztasági és a közegészségügyi rendelkezések betartását, valamint az épített és természeti környezet védelmét, a tevékenység kiszámíthatóságát, ellenőrizhetőségét. A rendelet hatálya nem terjed ki a nem közművel összegyűjtött szennyvízre (folyékony hulladéokra), a radioaktív hulladékokra és a velük összefüggő tevékenységre.

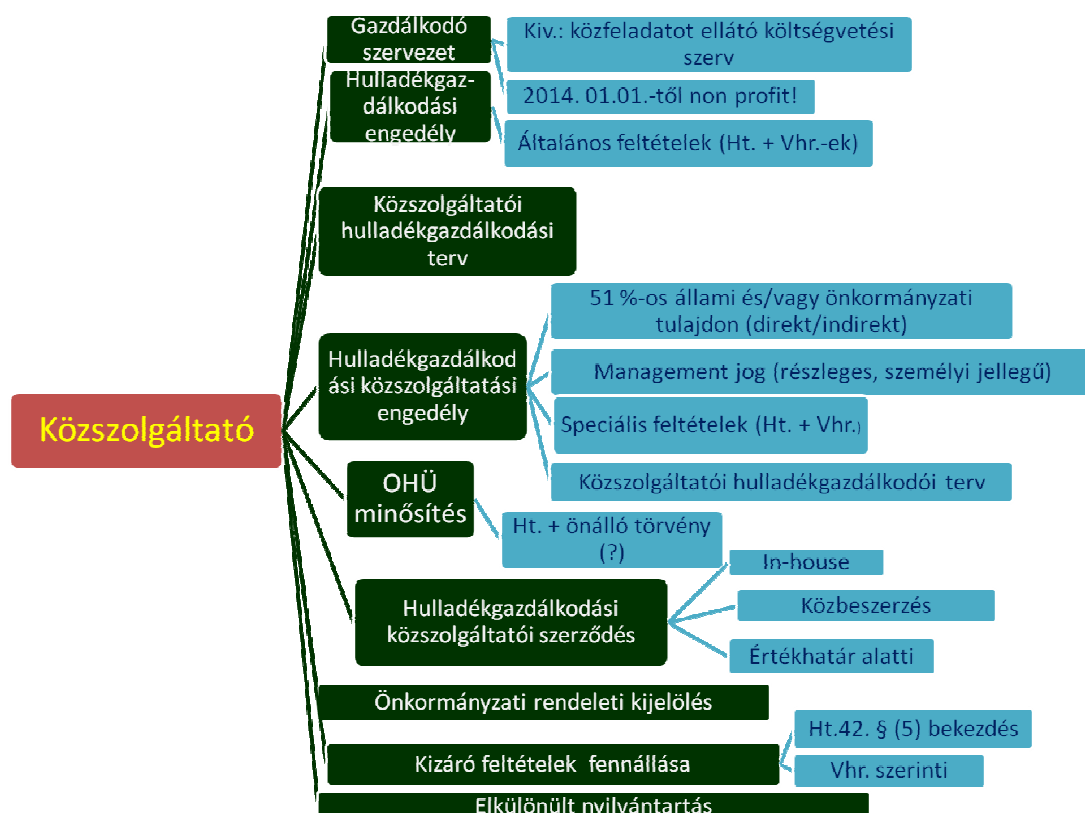
Közzolgáltatásra vonatkozó szabályok

- **Néhány általános előírás:**
 - Közzolgáltatás folyamatos ellátása
 - Hulladékgazdálkodási tevékenység megszervezésének szempontjai
 - Céltartalék képzés
 - Alvállalkozó igénybevétele
 - Beszámoló készítése (TÖ, OHÜ= Országos hulladék Ügynökség)
 - MEH-nek tájékoztatás, adatszolgáltatás a díjmegállapításhoz és a díjfelügyelethez

• **Konkrét előírások:**

- az ingatlantulajdonos gyűjtőedényben gyűjtött települési hulladékot az ingatlantulajdonostól átveszi és elszállítja + bio-hulladék, vegyes hulladék, elkülönítetten gyűjtött hulladék
- lomtalanítás
- az általa üzemeltetett hulladékgyűjtő ponton, hulladékgyűjtő udvaron vagy átvételi helyen átvett hulladékot elszállítja,
- közterületen elhagyott hulladékot összeszedi, elszállítja és kezeli (ha erre a szerződése kiterjed)
- gondoskodik a hulladék kezeléséről
- a hulladékgazdálkodási közszolgáltatással érintett hulladékgazdálkodási létesítményt fenntartja, üzemelteti

Ingotlantulajdonosra vonatkozó szabályok

Ingotlantulajdonos: aki, vagy amely az ingatlan tulajdonosa, vagyonkezelője, birtokosa, illetve használója, ideértve azt az esetet is, amikor az ingatlan tulajdonosa, vagyonkezelője, birtokosa, illetve használója egyben a hulladék termelője, birtokosa;

• **Kötelezettsége:**

- Az ingatlan területén képződő hulladék gyűjtése, átadása
- 2015. 01. 01.-től elkülönítetten kell gyűjtenie!!!
- 2015. 01. 01.-től a háztartásban képződő veszélyes hulladékot veszélyeztetést kizáró módon gyűjti és a közszolgáltatónak átadja
- Közzolgáltatási díjfizetés

- Adatszolgáltatás
- „Az ingatlantulajdonos a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás ellátásához szükséges feltételeket a közszolgáltató részére biztosítja, és a közszolgáltatást igénybe veszi.”

A települések Önkormányzatainak a közszolgáltatóval kötött szerződést önkormányzati rendelettel kell kihirdetnie.

A kistérség hulladékgazdálkodásában 2004 óta bekövetkezett változások

Marcali kistérség településeinek 60%-a; 23 település - Csákány, Csömend, Gadány, Hosszúvíz, Kelevíz, Kéthely, Libickozma, Nemesdéd, Nemeskisalud, Nemesvid, Nikla, Pusztakovácsi, Sávoly, Somogyfajsz, Somogysimonyi, Somogyszentpál, Somogyzsitfa, Szenyér, Szökedencs, Tapsony, Táská, Varászló és Vése - csatlakozott a **Mecsek-Dráva hulladékgazdálkodási programhoz**.

A hulladékgazdálkodási program keretében a régi lerakók rekultivációjára és az ún. települési szilárdhulladék-kezelő rendszerek fejlesztésére került sor. A pályázatok, 3 évi előkészítő munkát követően 2008-ban kerültek benyújtásra. Az Európai Unió 2009. június 9-én fogadta el a pályázatokat.

A kistérség négy hulladéklerakójának rekultivációját tervezték: Marcali, Somogyszentpál, Szökedencs és Tapsony településeken. Marcali kivételével a hulladéklerakók rekultivációja egy ütemben 2012 évben elkészült.

A helyben történő rekultiváció speciális munkái magukban foglalták a hulladék összetolását, áthalmazását és tömörítését, a szükséges morfológiai állapot megvalósítása céljából. Majd következett a zárórétegek kialakítása, illetve a lerakó gázgyűjtő rendszerek kialakítása. A munkálatok része egy humuszos termőréteg készítése és terítése, majd a növényesítés, továbbá talajvíz figyelő kutak létesítése, illetve vízelvezetési műtárgyak építése volt.

A települési szilárdhulladék-kezelő rendszerek fejlesztési projekt fő szakmai céljai:

- A hulladékok előírt arányú anyagában való hasznosítása,
- A vegyesen gyűjtött hulladékokból előkezelés után az energetikailag hasznosítható frakció leválasztása,
- A bomló szerves hulladékok stabilizálása irányított eljárással,
- A lerakásra kerülő hulladék minimalizálása,
- Valamint a hulladék-megelőzés elősegítése a házi komposztálás feltételeinek megteremtésével és a lakossági szemléletformálás eszközeivel.

A projekt eredményeképpen:

- Regionális Hulladékkezelő Központ: Barcs, Kökény, **Marcali**
- Kökény: lerakó+válogatómű+mechanikai-biológiai kezelő;
- Barcs: lerakó+válogatómű+átrakóállomás,
- **Marcali: lerakó+ mechanikai-biológiai kezelő**
- 18 db hulladékudvar és 3 db hulladékudvar és átrakóállomás épül, 820 db szelektív gyűjtőpont+150 üveggyűjtő, házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés (szelektív gyűjtés)
- Pécssett: lépcsőházi szelektív gyűjtés további erősítése (2000 darab edényzet).
- Ezeken felül a projekten belül 10 ezer db házi komposztáló edény kerül beszerzésére

A projekt területén (Baranya, Somogy, Tolna megye, 313 település, 426 ezer lakos) logisztikai szempontok szerint gyűjtőkörzetek kerültek kialakításra. Az egyes gyűjtőkörzetek hulladékait, vagy közvetlen beszállítással, vagy átrakóállomáson (4 helyszínen) keresztül juttatják el a hulladékkezelő központokba.

A hasznosítási célok teljesítése érdekében a szelektívgyűjtés - gyűjtőszigetek telepítésével (820 db) - minden településen bevezetésre kerül. Ugyancsak a szelektív gyűjtést segíti a hulladékudvar hálózat (22 db hulladékudvar) megépítése. Marcaliban épült hulladékudvar, amely a program készítésének idején még nem működött, a használatbavételi engedélyre várt. A hulladékudvarokban a lakosságnál keletkező szelektíven gyűjthető hulladékok, a nagyméretű hulladékok, háztartási készülékek és veszélyes hulladékok helyezhetők el a lakosság számára díjmentesen. Ezeken felül a projekten belül 10 ezer db házi komposztáló edény kerül beszerzésére. A megépítendő válogatóművek (Kökény, Barcs) a szelektíven gyűjtött hulladékok ipari előkészítését végzik. A vegyesen gyűjtött maradék hulladékot két központban (Kökény, **Marcali**) mechanikai-biológiai kezeléssel tovább osztályozzák, illetve a nem hasznosítható hulladék lerakása történik meg ezeken a helyszíneken. Marcaliban a lerakó mellett épült a mechanikai- biológiai hulladékkezelő központ, ennek a használatbavétele várható Cserhátpusztán, a jelenlegi lerakó-hulladékkezelő telep mellett. Itt is folyik majd válogatás, de nem a csomagolási hulladékok szalagos válogatása, hanem a háztartási vegyes hulladék modern gépesített kezelése.

A Dél-Balaton és Sió Völgye Hulladékgazdálkodási Projekt 204 település összefogásával jött létre 2003 évben, amely a Balaton déli partjától a Mecsek északi lejtőjéig fogja össze a jövőbe látó településeket. A projekthez kistérség 10 települése – Balatonberény, Balatonkeresztúr, Balatonmárfiafürdő, Balatonszentgyörgy, Balatonújlak, Főnyed, Hollád, Szegerdő, Tikos és Vörs - tartozik.

A hulladékgazdálkodási program célja azonban nem csak a modern hulladékgazdálkodás kereteinek megteremtése.

Az önkormányzatok a lakosság tudatában végbemenő hosszú távú szemléletváltozásra is törekednek. Azt szeretnék, hogy a régió minden lakosa érezze saját felelősségét a környezetvédelem, lakókörnyezetének tisztán tartása iránt. Törődjön kicsit többet azzal, mennyi és milyen hulladékot termel, és azzal is, hogy ne keletkezessenek illegális szemétdombok, lakosok által lerakott lomkupacok a falvak, városok határában, erdőszéleken, patakmedrekben. Szempont továbbá, hogy már a vásárlásnál, a fogyasztói döntés meghozásakor szempont legyen a beszerzéssel kapcsolatosan keletkező szemét mennyisége és milyensége. Ehhez első lépés lehet a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése volt.

A projekt sikeresen pályázott az EU ISPA alapjához.

Ennek keretében:

- 3 településen – Bonyhád-Cikó, Ordacsehi, Som - környezetbarát hulladéklerakó és kezelő telep kialakítása,
- 67 db hulladékgyűjtő jármű beszerzése,
- 17 településen hulladékudvar (Balatonkeresztúr 2010.10.29.),
- 4 településen átrakóállomás (Balatonkeresztúr 2010.10.29.),
- 3 településen válogatóüzem,
- 8 településen komposztálótelepek létesítése a hulladéklerakókhoz, illetve az átrakó állomásokhoz kapcsolódóan, valamint
- 40 meglévő hulladéklerakó rekultivációja valósult meg. A kistérségen Balatonkeresztúr lerakójának rekultiválására 2010. évben került sor.

A hulladékgazdálkodás jelenlegi helyzete a kistérség településein:

A települési kérdőívekben a 26.sz. táblázat kitöltésével kívántuk felmérni a hulladékgazdálkodás jelenlegi helyzetét. Azokról a településekről, ahonnan nem kaptunk adatot, ott információt, egyéb forrásokból is szereztünk.

26.sz. táblázat marcali kistérség településeinek hulladékgazdálkodási helyzete

A településen hulladékszállítást végző közszolgáltató megnevezése:	Balatonmárfürdő, Balatonkeresztúr: 2014.01.01-től a ZÖÖD Kft., Balatonberény: AVE-Zöldfok Zrt. - Siófok, Saubermacher-Marcali Kft., Szenyér, Nemeskislalud: Netta-Pannonia Kft., Böhönye: Kaposvári Városgazdálkodási Zrt.; Csömend, Gadány, Táská, Hosszúvíz, Somogysámsón, Marcali Sávoly, Mesztegnyő, Nikla, Pusztakovácsi, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varászló, Vése, Szökedencs: Saubermacher-Marcali Kft. (2013.nov.adat); 25 település terv szerint 2014.01.01-től Marcali és Térsége Közszolgáltató Nonprofit Kft, Somogyszentpál: Marcali és Térsége Közszolgáltató Nonprofit Kft
Milyen rendszerességgel van hulladékszállítás:	Marcali tömbházakból nyáron heti 2, egyébként heti 1, kertvárosrészekben heti 1, Kéthelyen, Mesztegnyőn, Sávoly, Szökedencs, Somogysámsón és a Balaton parti településeken heti 1 alkalom, nyáron a Balaton mentén heti 2 alkalommal, a többi településen kéthetente
Szükséges-e a szolgáltatás bővítése, ha igen akkor miben?	A választ adó települések szerint általában nem
Van-e szelektív hulladékgyűjtés?	Csömendet, Szenyért kivéve minden településen van
Ha van szelektív hulladékgyűjtés: szigeteken, vagy háznál? Mit gyűjtenek?	Szigeteken; papírt, műanyagot, vegyes üveget; Marcaliban, Kéthelyen fémet is
Hulladékgyűjtő szigetek száma:	Balatonkeresztúr:9, Balatonmárfürdő:5, Böhönye:5, Somogysámsón:2, Nemeskislalud:1, Vése:1, Szenyér: nincs; többi település 28.sz. táblázat tartalmazza
Lomtalanítást szerveznek-e, és milyen rendszerességgel?	Igen, évente egy alkalommal, Gadányban 2 alkalommal, Somogysámsón: 2 alkalom, Nikla: 2 alkalom, Böhönye: 2 alkalom Kéthely: 2 alkalom Nemeskislalud: nincs
Zöld hulladék szállítás van-e?	Balaton parti településeken, Marcaliban, Kéthelyen, Böhönyén, Somogyszentpálon, Táskán, Szenyéren van
Ha van rekultiválásra szoruló felhagyott hulladéklerakó megtörtént-e a rekultiváció?	Rekultiválták: Somogyszentpál, Tapsony, Szökedencs, Balatonkeresztúr, Balatonberény Sávoly, Böhönye 2012, Nagyszakácsi 2002, Vése 1992, Somogyszentpál lerakóit, Táská,Gadány,Hosszúvíz,Somogysámsón, nem volt lerakó
Ha van a településen dögkút, megtörtént-e a bezárása és felszámolása?	Ahol volt dögkút, azt bezárták.
Hulladéklerakót (települési/ inert /veszélyes hulladék) üzemeltetnek-e a településen?	Marcali, Böhönye, Balatonkeresztúr települési szilárd hulladéklerakó
Csatlakoztak-e valamelyik hulladék-gazdálkodási programhoz? Ha igen, melyikhez?	3 hulladékgazdálkodási programhoz: 1.) 26 település Mecsek-Dráva Szilárdhulladék Gazdálkodási Projekthez 2.) 10 település Dél-Balaton és Sióvízgye Hulladékgazdálkodási Projekthez, 3.) Böhönye Kaposmenti Hulladékgazdálkodási Programhoz, csatlakozott
Illegális hulladéklerakás van-e a környezetükben? Mit tesznek ellene?	Igen: Marcaliban az illegális lerakóval, vagy a GAMESZ-szel elszállítatják, helyszíni bejáráson nem láttunk (13 település)....., nem: 1,1,1,1,
TeSzedd mozgalomban részt vesz-e a település?	Marcali, Balatonkeresztúr, Szenyér Somogysámsón, Mesztegnyő, Nikla, Böhönye, Nagyszakácsi, Táská, igen, Sávoly szeretne, a többi település nem vesz részt

Forrás. Önkormányzati kérdőív

A hulladékszállításban 2014 elején változás történt Marcali város 2013 novemberében felmondta a jelenlegi közszolgáltató Saubermacher-Marcali Kft-vel a közszolgáltatói szerződést, ugyanakkor az önkormányzat saját tulajdonú cége veszi át a helyi közszolgáltatást, a Marcali és Térsége Közszolgáltató Nonprofit Kft. A Nonprofit Kft.-nek 27 települési önkormányzat a tulajdonosa, terveik szerint mind a 27 településen fognak szolgáltatót, ehhez szerződéses megállapodást kell kötniük minden településen, ami a program készítésének időpontjában folyamatban van.

A 27.sz. táblázat tartalmazza településenként a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások számának, valamint a keletkezett települési szilárd hulladékok mennyiségének változását.

27.sz. táblázat hulladékkezelési adatok Marcali kistérségben

sorszám	település	Hulladékkezelés (KSH adatbázis)				Kérdőív értékelés
		Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db) 2008.	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma (db) 2011.	Összes elszállított települési szilárd hulladék 2008 (tonna)	Összes elszállított települési szilárd hulladék 2011 (tonna)	helyi hulladék-gazdálkodási terv
1	Balatonberény	540,	532,	457,	538,	2004*
2	Balatonkeresztúr	677,	698,	653,	1183,1	2004*
3	Balatonmáriafürdő	355,	364,	741,	990,4	2004*
4	Balatonszentgyörgy	530,	560,	400,	489,	2004*
5	Balatonújlak	256,	256,	159,	149,	n.a.
6	Böhönye	800,	800,	964,	596,	nincs
7	Csákány	191,	192,	33,	40,1	n.a.
8	Csömend	131,	132,	34,	56,5	2004.
9	Főnyed	48,	48,	22,	25,	n.a.
10	Gadány	161,	160,	63,	87,7	2004.
11	Hollád	150,	150,	50,	51,	n.a.
12	Hosszúvíz	35,	35,	4,	5,1	2004.
13	Kelevíz	128,	129,	54,	51,4	2004.
14	Kéthely	875,	875,	667,	540,3	Van
15	Libickozma	50,	50,	10,	9,3	nincs
16	Marcali	4965,	4986,	3478,	3947,9	2004., 2007.
17	Mesztegyő	557,	558,	177,	234,2	2004.
18	Nagyszakácsi	286,	286,	90,	71,4	2004.
19	Nemesdéd	325,	325,	81,	246,4	2004.
20	Nemeskisfalud	46,	46,	9,	25,8	2008.
21	Nemesvid	335,	333,	104,	105,3	n.a.
22	Nikla	323,	323,	72,	91,5	2004.
23	Pusztakovácsi	349,	349,	79,	78,3	2003.
24	Sávoly	228,	228,	155,	149,6	2004.
25	Somogyfajsz	219,	221,	44,	70,1	nincs
26	Somogysámsón	284,	283,	147,	148,5	nincs
27	Somogysimonyi	37,	37,	9,	15,	n.a.
28	Somogyszentpál	374,	374,	156,	150,3	van
29	Somogyzsitfa	311,	312,	97,	91,3	n.a.
30	Szegerdő	105,	99,	55,	43,	n.a.
31	Szenyér	147,	147,	26,	44,4	2008.
32	Szőkedencs	185,	185,	84,	83,4	n.a.
33	Tapsony	402,	399,	98,	106,1	n.a.
34	Táska	191,	193,	50,	48,8	2004
35	Tikos	55,	55,	29,	18,	n.a.
36	Varászló	80,	80,	21,	26,5	2004.
37	Vése	337,	336,	111,	99,6	2004 júl.
38	Vörs	196,	240,	137,	126,	n.a.

* Dél-Nyugat Balatoni kistérségi önkormányzati Területfejlesztési Társulás Hulladékgazdálkodási Terve

n.a. Önkormányzat nem szolgáltatott adatot

A kérdőíves adatszolgáltatás szerint a választ adó települések 80%-ában 2004 évben készült helyi hulladékgazdálkodási terv, amelyek felülvizsgálatára Marcalin kívül nem került sor.

Szelektív hulladékgyűjtés helyzete

(forrás: Marcali és Térsége Közszolgáltató Nonprofit Kft. közszolgáltatói hulladékgazdálkodási terv 2013):

A településeken a gyűjtőszigetes szelektív hulladékgyűjtés minden háztartás számára elérhető. A gyűjtők kihasználtsága a 1000 lakos alatti kistelepüléseken viszont alacsony. Csömenden a konténereket kihasználatlanság miatt időlegesen az önkormányzattal egyeztetve a közszolgáltató elszállította. A szigetekeken egységesen 1-1-1 db kék, sárga és zöld 1100 literes műanyag konténer áll rendelkezésre, amelyek a 2013.10.01.-ig közszolgáltató, Saubermacher-Marcali Kft. tulajdonában vannak. Marcali és Kéthely településeken külön fém csomagolási hulladékok gyűjtésére szolgáló edényzeteket is elhelyeztek a gyűjtő szigetekeken. Marcali városában és Kéthely településen a szelektív hulladékgyűjtés ürítési gyakorisága: heti egyszer, illetve megteléskor. A többi településen a kihelyezett konténereket a közszolgáltató megteléskor üríti a járatrendbe illesztve. A telítődés nyomon követése a közszolgáltató feladata.

A településeken a gyűjtőszigetek számáról és a szigetekről 2012. évben összegyűjtött hasznosítható csomagolási hulladékok mennyiségét (szennyezéssel együtt) mutatja be a 28.sz. számú táblázat.

28.sz. táblázat Szelektív hulladékgyűjtő szigetek száma

Település	Gyűjtőszigetek száma	papír tömege [kg]	műanyag tömege [kg]	üveg tömege [kg]	fém tömege [kg]
Csákány	1	160	305	440	-
Csömend	0	-	-	-	-
Gadány	1	265	175	300	-
Hosszúvíz	1	-	30	-	-
Kelevíz	1	325	210	370	-
Kéthely	6	19 389	7 095	4 640	-
Libickozma	1	165	170	60	-
Marcali	35	117 936	32 240	15 740	60
Mesztegyő	2	7 125	945	1 140	-
Nagyszakácsi	1	1 465	85	280	-
Nemesdéd	1	145	180	520	-
Nemesvid	1	705	505	800	-
Nikla	1	-	10	-	-
Pusztakovácsi	2	970	575	750	-
Sávoly	1	6 248	785	720	-
Somogyfajsz	1	16 066	924	650	-
Somogysámson	1	4 483	510	890	-
Somogysimonyi	1	225	260	590	-
Somogyszentpál	1	475	420	480	-
Somogyzitfa	2	450	470	850	-
Szőkedencs	1	250	365	320	-
Tapsony	1	685	650	1120	-
Táska	1	310	545	690	-
Varásló	1	440	395	700	-
Vése	1	1 120	785	980	-

A gyűjtött csomagolási hulladékot a szolgáltató átmeneti tárolásra a Marcali Regionális Hulladékkezelő Telepre szállítja, majd onnan előkezelésre, kezelésre (hasznosításra) átadja arra hatósági engedéllyel rendelkező vállalkozásnak.

Biológiailag lebomló, komposztálható hulladékok

Marcaliban a zöldterületeken, illetve kiskertekben képződő biológiailag lebomló hulladék elszállítására a lakosság részére barna színű zsákokat biztosít a szolgáltató, illetve az önkormányzat.

Éves hulladékgyűjtési alkalom: 18, mely a város 2013 évben elfogadott új helyi hulladékos rendeletében is változatlanul így szerepel. Ehhez 18 db zsákot díjmentesen biztosít a közszolgáltató. A gyűjtést meghatározott dátumokkal hétfőnként – ősszel és tavasszal kéthetente – a közszolgáltató végzi, és a gyűjtött hulladékot a telephelyén egyéb technológiákban hasznosítja. Ezen kívül 1 méteres szálhosszúságban kötegelt a nyesedéket is ki lehet tenni. Ehhez a lakosok hozzászoktak, nem mindenki tud otthon komposztálni, ezért a Kft. továbbra is biztosítja a zöldhulladékok elszállítását. A zöldhulladékot a Saubermacher Marcali komposztáló telepére szállítja be, és ott a telephelyi technológiákban hasznosítják.

A közszolgáltatás keretében a településekről gyűjtött biológiailag lebomló hulladék mennyisége 2012.évben:

- Marcali: 431 730 kg
- Kéthely: 62 300 kg.

A kis lélekszámú -1000 lakos alatti- településeken biológiailag bomló hulladékokra elkülönített gyűjtés jelenleg nincs. Tapsonyban évi egyszer, ősszel a közszolgáltató elszállítja a gallyazási hulladékot. Balatonmárfürdő, Mesztegnyő, Vése, Nagyszakácsi településeken korábbi pályázattal nyert házi komposztáló edényzet a lakosság rendelkezésére áll, de ehhez szakképzett segítség viszont már nem, a lakosok tájékoztató anyagot kaptak a komposztáló edényekkel együtt.

A többi kistelepülésen a falusias életmódból adódóan az ételmaradékot a háziállattal etetik fel, a kerti zöldhulladékot, kaszálékot helyben hagyják elkomposztálódni, vagy a trágyadombra, komposzt halomra hordják össze. A gyűjtőedények ilyen irányú hulladékot a felmérések szerint minimális mennyiségben tartalmaznak.

A kistérségben működő, hulladékkezelői engedéllyel rendelkező vállalkozásokat tüntettük fel a 29.sz. táblázatban. A vállalkozások egyrészt a települési hulladékok kezelésére, hasznosítására, másrészt a keletkező termelői hulladékok kezelésére: előkezelés, hasznosítás, szállítás kaptak engedélyt a Dél-dunántúli Környezetvédelmi Felügyelőségtől.

29.sz. táblázat Hulladék kezelői engedéllyel rendelkezők Marcali kistérségben

Marcali kistérség hulladékkezelői engedéllyel rendelkező gazdasági társaságai DDKTVF engedélyei						
engedélyes neve	Engedélyszám	Cím (telephely)	fő tevékenység	Eng. Tev.	Eng. Menny.	Érvényes
ARANYHÍD-COOP ZRT.	001370-003/2010	8713 Kéthely BALATON U. 63.	MŰANYAG- FELDOLGOZÓ ÜZEM	Hasznosítás	30 tonna	2015.02.28
	011513-006/2008			Előkezelés	980 tonna/év	2013.12.31
				Hasznosítás	980 tonna/év	
				Tárolás	980 tonna/év	
GREEN TYRE KFT.	000804-027/2013	8700 Marcali KOSSUTH U. 74.	GUMIÖRLŐ ÜZEM	Hasznosítás / R3	25000 tonna	2018.06.30
	001473-005/2012		NEM VESZÉLYES HULLADÉK HASZNOSÍTÓ ÜZEM	Hasznosítás	9990 tonna/év	2017.01.31
KOSZESZ KFT.	003024-009/2011	8700 Marcali TÁNCICS M. ÚT 20.	SZESZFŐZDE	Begyűjtés	1000 tonna/év	2016.05.20
				Szállítás	1000 tonna/év	
KOTOSPED KFT.	005618-005/2012	8700 Marcali BERZSENYI U. 97.	AUTÓSZERELŐ MŰHELY	Szállítás	32550 tonna/év	2017.07.31
MAIS-SPEED KFT.	013902-012/2013	8700 Marcali KIS JÁNOS ALTÁBORNAGY U. 6.	FÉMFELDOLGOZÓ	Előkezelés	32670 tonna/év	2018.10.31
	004227-009/2012		FÉMFELDOLGOZÓ	Előkezelés	32540 tonna/év	visszavonásig
				Begyűjtés	32540 tonna/év	
PÉTER RÓBERT	005092-005/2012	8700 Marcali Berzsényi u. 97.	ÜZEMANYAG TÁROLÓ TARTÁLY	Szállítás	33550 tonna/év	2017.08.31
ROM-PLAST KFT.	007612-007/2009	8700 Marcali BORONKAI U. 2.	MŰANYAG- FELDOLGOZÓ TELEP	Hasznosítás	500 tonna/év	2014.11.30
WIENERBERGER ZRt.	001800-002/2005	8710 Balatonszentgyörgy Külterület	TÉGLAGYÁR	Hasznosítás	5880 tonna/év	2015.03.21
ZÖÖD Hulladék- gazdálkodási Kft.	001119-005/2012	7432 Hetes	HULLADÉK- BEGYŰJTÉS	Begyűjtés	5496 tonna/év	2016.12.31
				Szállítás	5496 tonna/év	
SAUBERMACHER- MARCALI KFT.	000348-001/2013	8714 Marcali CSERHÁTPUSZTA	REGIONÁLIS HULLADÉK-KEZELŐ TELEP	Begyűjtés	445530 tonna/év	2014.12.31
	Szállítás			445530 tonna/év		
	000348-002/2013			Begyűjtés	255800 tonna/év	2014.12.31
	002046-003/2013			Szállítás	255800 tonna/év	
	000326-013/2011	8700 Marcali Cserhátpuszta	HULLADÉKLERAKÓ I. VESZÉLYES HULLADÉK LERAKÓ	Hasznosítás	7500 tonna/év	2018.01.31
	001720-025/2008			Ártalmatlanítás	20000 tonna/év	2018.01.31
Marcali és Térsége Közzszolgáltató Nonprofit Kft.	014468-010/2013	8700 Marcali KOSSUTH LAJOS U. 74.	KÖZZSZOLGÁLTATÓ TELEPHELYE	Begyűjtés	30670 tonna/év	2018.09.30
Dömötör Tamás	005645-011/2012	8700 Marcali Piac u. 6.	ÁRUFUVAROZÓ	Szállítás	109680 tonna/év	visszavonásig
	006585-007/2011	8709 Marcali KOSSUTH U. 70.		Szállítás	22850 tonna/év	2016.09.30
Exor Kft.	003429-006/2012	8700 Marcali RÁKÓCZI ÚT 59.	BEGYŰJTŐ TELEP	Begyűjtés	1400 tonna/év	2017.04.30
				Szállítás	1400 tonna/év	

Forrás: HIR adatbázis

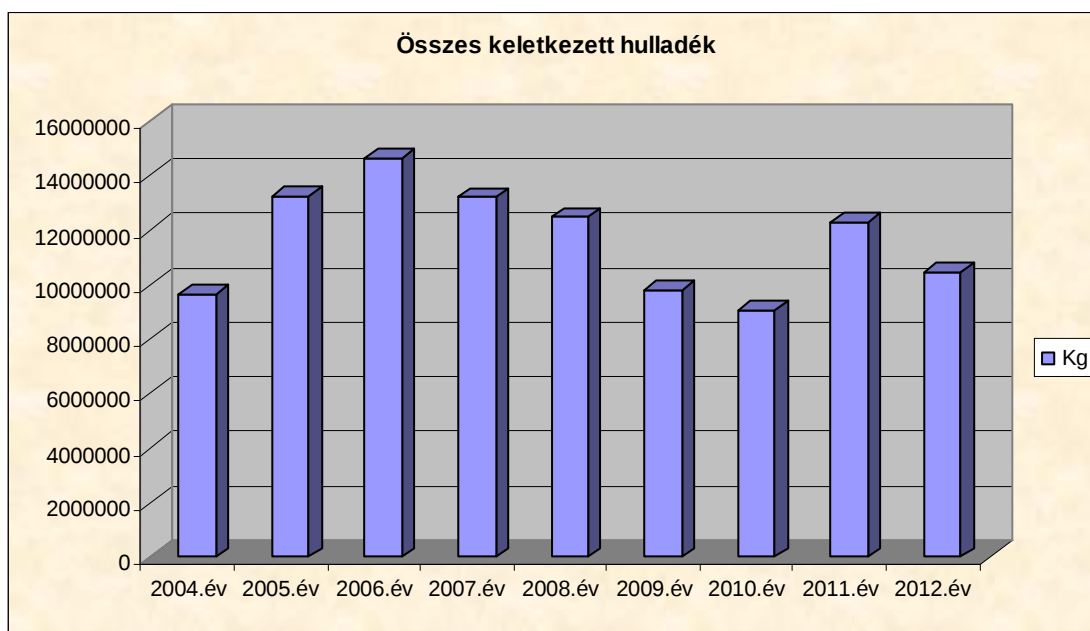
Termelői hulladékok a kistérségben

A nagyvárossal nem rendelkező, jellemzően aprófalvas Marcali kistérség a jelentős hulladék kibocsátással rendelkező nagyüzemek helyett a kisüzemek, a szolgáltatóegységek és a mezőgazdasági vállalkozások a jellemzőek. Ez a térségben keletkező hulladékok összetételében és mennyiségében is tükröződik.

Marcali kistérség 24 településén keletkezett 2004.-2012. év között termelői veszélyes és nem veszélyes hulladék. Összesített adatokról az alábbi diagram ad tájékoztatást, az összesített táblázatot, valamint a 2011. évben keletkezett hulladékokról településenként, hulladék főcsoportonként pedig az **3. sz. melléklet** tartalmaz adatokat.

A vizsgált időszakban nem keletkezett bejelentett hulladék: Csömend, Főnyed, Gadány, Hollád, Hosszúvíz, Kelevíz, Nemesdéd, Nemeskisfalud, Somogysimonyi, Szegerdő, Szenyér, Tikos, Varásló, Vörs településeken.

Marcali kistérség településein 2004-2012 év között keletkezett termelői eredetű hulladékokat szemlélteti diagram formájában a 11.sz. ábra

11.sz. ábra

2.1.5. Zajterhelés

Törvényi háttér:

A zaj-és rezgés elleni védelem területén a helyi viszonyoknak megfelelő szabályozás megalkotásán, kialakításán keresztül a települési önkormányzatok jelentős szerepet játszanak.

A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköeiről szóló 1991. évi XX. törvény rendelkezései alapján a települési önkormányzat képviselőtestületének feladat- és hatáskörébe az alábbi tevékenységek tartoznak a zaj-és rezgés elleni védelem terén:

- területek zajvédelmi szempontból fokozottan védetté nyilvánítása
- csendes övezet kialakításának elrendelése a zaj ellen fokozott védelmet igénylő létesítmény körül
- helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok megállapítása.

A szabályozással kapcsolatos alapvető fogalmakat a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban rövidítve: Korm. rendelet) tartalmazza.

A Korm. rendelet 2.§-ában foglalt legfontosabb fogalmak a következők:

a) Védendő (védett) környezet: védendő terület és védendő épület, helyiség, amely emberi tartózkodásra, tevékenység végzésére szolgál, és ahol az emberi tevékenység zavarásának megakadályozása vagy az emberi egészség védelme érdekében a környezeti zaj, rezgés mértékét korlátozni kell;

p) Védendő (védett) terület: a településrendezési terv szerinti

pa) lakó-, üdülő-, vegyes terület,

pb) különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, az egészségügyi területek és temetők területei,

pc) zöldterület (közkert, közpark),

pd) gazdasági területnek az a része, amelyen zajtól védendő épület helyezkedik el;

q) védendő (védett) épület, helyiség:

qa) kórtermek és betegszobák,

qb) tantermek és előadótermek oktatási intézményekben, foglalkoztató termek és hálóhelyiségek bölcsődékben, óvodákban,

qc) lakószobák lakóépületekben,

qd) lakószobák szállodákban és szálló jellegű épületekben,

qe) étkezőkonyha, étkezőhelyiség lakóépületekben,

qf) szállodák, szálló jellegű épületek, közösségi lakóépületek közös helyiségei,

qg) éttermek, eszpresszók,

qh) kereskedelmi, vendéglátó épület eladóterei, illetve vendéglátó helyiségei, várótermek;

t) **csendes övezet:** rendeltetése miatt zaj ellen különös védelmet igénylő létesítmények zajtól való fokozott megóvása érdekében kijelölt terület;

u) **fokozottan védett terület:** a szabadban eltöltött csendes pihenésre, kikapcsolódásra alkalmas közterület, amelyre fokozott zajvédelmi követelmények érvényesek.

A zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület a fentiek alapján tehát a közterület olyan részén jelölhető ki, ahol a cél a terület elzajosodásának megakadályozása és a zajhelyzete is lehetővé teszi szigorúbb zajterhelési határértékek előírását és teljesítését.

Csendes övezet kijelölésével a fentiek mellett a zaj ellen fokozott védelmet érdemlő létesítmények (kórházak, szállodák, éttermek, lakóépületek) kaphatnak kiemelt védelmet. Ennek keretében a csendes övezet területén a zajforrások működését a helyi rendelet térben, időben és gyakoriságban korlátozhatja, vagy akár meg is tilthatja.

A Korm. rendelet határozza meg a csendes övezet és a zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölésének részletes szabályait.

Csendes övezet, valamint zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölésére abban az esetben kerülhet sor, ha a kijelölésre szánt terület tényleges zajterhelése megfelel a külön jogszabályban a csendes övezetre, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett területre megállapított határértéknek.

A kijelölését megelőzően a kijelölésre szánt területre a fenti követelmény teljesülésének vizsgálatára éppen ezért zajtérképet kell készíteni és meg kell vizsgálni a zaj elleni védelem érdekében szükséges intézkedéseket.

A kijelölés kezdeményezésére a csendes övezetek esetében a zaj elleni fokozott védelmet igénylő intézmény üzemeltetője, vagy fenntartója is jogosult. Ez esetben a zajtérkép készíttetésének kötelezettsége a kijelölés kezdeményezőjét terheli.

Helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok megállapítása

A fenti, területi védelmen kívül a települési önkormányzat képviselő testülete rendeletet alkothat a helyi zaj-és rezgésvédelmi szabályokról is. Ezen önkormányzati rendeletben mód és lehetőség van az egyedi, határértékkel nem jellemezhető zavaró zajok szabályozására is. Így a rendelet megtilthatja, vagy korlátozhatja a település egyes részeire vonatkozóan zajos tevékenységek éjszakai folytatását, az állattartást, reklámtevékenység folytatását, intézkedhet a csendháborítás szankcionálásáról, stb.

Fontos hangsúlyozni, hogy a helyi zaj-és rezgésvédelmi szabályok megalkotásának lehetősége az önkormányzatok számára kizárólag azokra a területekre vonatkozik, amelyeket magasabb szintű jogszabályok (törvények, miniszteri rendeletek, kormányrendeletek) nem szabályoznak.

Kistérségi rendelet alkotás

Kérdőívünkben rákérdeztünk a településeken a helyi rendeletek (környezetvédelmi, köztisztasági, állattartási, egyéb rendeletek) alkotására, illetve a panaszügyekre, többek között lakossági, illetve ipari, szórakozóhelyi zajpanaszokra, a kiszabott bírságokra.

A visszaérkezett kérdőívek tanúsága szerint Balatonkeresztúron volt 3 lakossági és 2 ipari, szórakozó helyi zajpanasz, melyeket megoldottak, bírság nélkül, Balatonmárfafürdőn 4 szórakozó helyi zajpanasz volt, melyet megoldottak, Kéthelyen 1 esetben történt lakossági zajról panasz bejelentés, melyet megoldottak. Marcali városában 1 lakossági, 7 ipari eredetű, illetve szórakozóhely okozta zajpanasz ügyét kellett kivizsgálni, s megoldani, de bírságot itt sem róttak ki a szabályt vétőkre. Az Önkormányzati környezetvédelmi rendeletek főként a köztisztasággal, hulladékgazdálkodási szabályozással, avarégetéssel, állattartással foglalkoznak, s nem térnek ki a zajvédelmi intézkedésekre. Ez alól kivétel Balatonmárfafürdő, Balatonkeresztúr, ahol szabályozás védi a túlzott zajtól a lakosságot és az üdülőket. Marcali városa a közterületek eltérő használatáról szóló rendeletében korlátozza a zajterheléssel járó tevékenységeket, azaz nem adható tulajdonosi hozzájárulás közterületen zajos

(zeneszolgáltatást is ideértve) tevékenység gyakorlásához 22-06 óra között. Balatonszentgyörgyről nincs információnk.

A település-rendezés eszközei

Az önkormányzatok képviselő testületeinek zaj-szabályozással kapcsolatos, előzőekben felsorolt eszközein túl fontos még egy, alapvető eszközt megemlíteni, nevezetesen a településrendezés eszközrendszerét. A településrendezés célja, feladata ugyanis, hogy reális keretek között, a közérdek (országos, térségi és települési) és a jogos magánérdekek összehangolásával:

- biztosítsa a település terület-felhasználása és infrastruktúra hálózata fejlesztési lehetőségeinek térbeli-, műszaki kereteit;
- szabályozza az építés helyi rendjét;
- egyszerre biztosítsa a természeti, táji, környezeti és építészeti értékek védelmét, és azok fejlesztési lehetőségeit
- segítse elő az erőforrások kíméletes hasznosítását a településfejlődés fenntarthatóságának biztosításával.

Alapos és átgondolt településrendezéssel ugyanis számtalan olyan konfliktus megelőzésére mód nyílik (az egyes építési övezetek kialakítása, az ezekben folytatható tevékenységek, a területhasználat és a beépítés feltételeinek meghatározása útján), amelyek végső soron pusztán azon alapulnak, hogy egymással természetszerűleg össze nem férő tevékenységek (például zajjal járó ipari tevékenységek és lakófunkció) folytatása engedélyezett meghatározott területen, a település rendezési terve, illetve helyi építési szabályzata alapján.

A visszaérkezett kérdőívekből kapott információ szerint mindegyik településnek van településrendezési terve, ezek közül azonban 2007 után csupán 10 településen készült Balatonmárfiafürdőn, Balatonkeresztúron, Böhönyén, Libickozmán, Marcaliban, Nemeskisfaludon, Sávolyon, Szenyéren, Táskán, Vésén. **A többi településen célszerű a rendezési tervek felülvizsgálata pl. védendő létesítmény, csendes övezet, zajrendelet alkotása miatt is.**

A kistérség zajvédelmi helyzete

Közúti zaj

Az M7 autópálya Balatonkeresztúr – Zalakomár közötti szakaszát 2008-ban helyezték forgalomba. Itt a kistérséget is érintő szakaszon egy benzinkút, pihenőhellyel Balatonkeresztúrnál, valamint két pihenőhely a holládi és a szegerdői létesült.

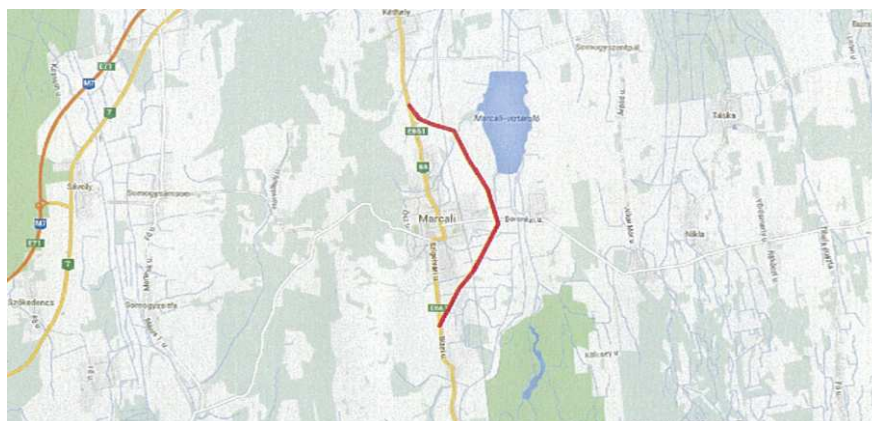
Az autópálya Szegerdő település határától 50 méterre húzódik, Tikos települést elválasztja kis Tikos településrészről.

Ezen a szakaszon deszka alapú zajvédő falat építettek az autópálya Szegerdő, Tikos felőli oldalán kb. 300 m hosszon (ld.

képeken).

A KÖZOP projektként tervezik a 68-as főút Marcali elkerülő szakaszának megépítését, mellyel várhatóan Marcali város levegője tisztább lesz, lakosait a főút zajterhelése kevésbé fogja zavarni.

Vasúti zaj

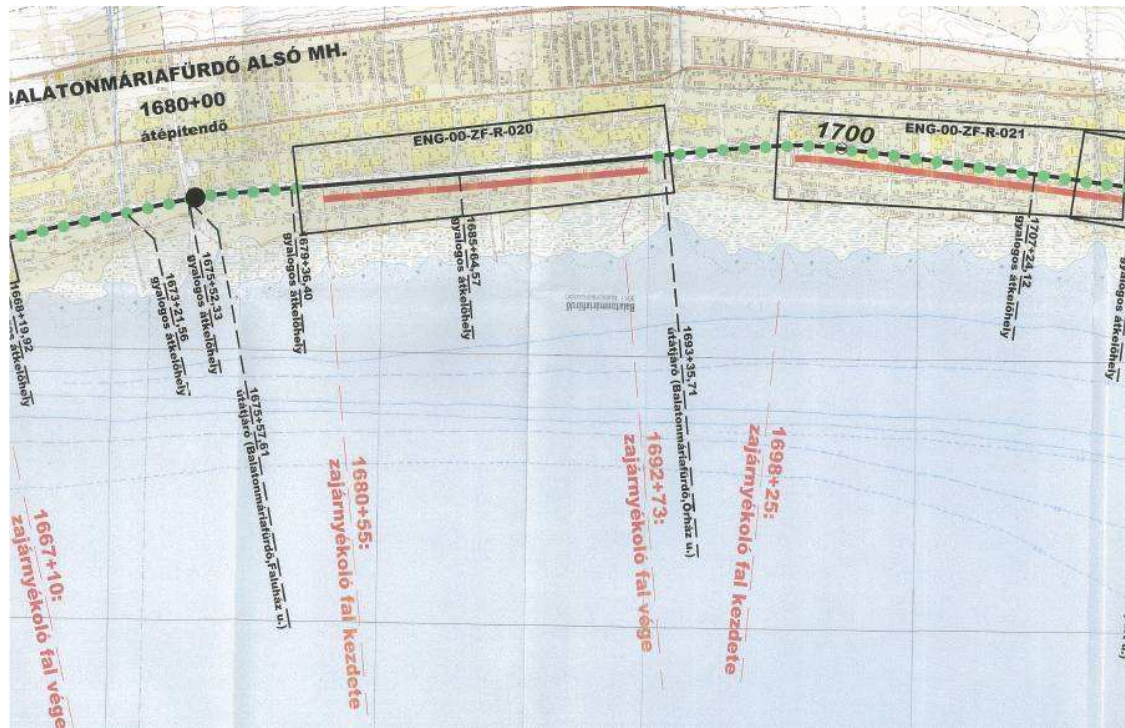
A kistérség északi felén a Balaton parti településeket a 30-as számú törzshálózati vasúti fővonal köti összes a fővárossal és az országhatárral. Stratégiai zajtérképet erre a vasúti fővonalra nem kellett készíteni, mert a MÁV Zrt., mint kötelezettnek, a 30 000 db vonat/év feletti vonalak mentén kell ilyen zajtérképeket készíttetnie. Balatonmária-fürdő-Balatonszentgyörgy szakaszon 2012 évben 15026 db vonat közlekedett, mely napi 37-41 db vonatot jelentett.

Zajvédő falat, valamint a pálya zajvédő rugalmas burkolatát a Magyar állam nevében eljáró Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. tervezi építeni, a Balatonaliga - Balatonszentgyörgy közötti vonalszakaszának korszerűsítése, átépítése, valamint második vágányok létesítése során.

A nemzeti Közlekedési Hatóság U VH/VF/1256/46/2013 sz. Határozatában adott építési engedélyt a 30-as törzshálózati vasúti pálya fenti szakaszának korszerűsítésére, átépítésére. Ennek 1.6. Pályatartozékok, 1.6.2. fejezetében írja elő a DDU KTVF 533-35/2013 sz. Határozatában előírt kialakítású és elhelyezésű zajárnyékoló fal létesítését.

A kistérség érintett települései közül Balatonmárfürdőn és Balatonberényben épül zajvédő fal, s rugalmas ágyazatburkolat.

A térkép részleten láthatóak az érintett szakaszokon tervezett zajárnyékolók (piros vonal) és rugalmas sínágyazások (zöld pontsor). A teljes térképet a **4. sz. melléklet** tartalmazza.

2.2. Marcali kistérség 2005-ben készült környezetvédelmi programja által kitűzött célok megvalósulásának értékelése

A 30.sz., 31.sz. táblázatokban foglaltuk össze a kistérség településeitől kapott információinkat, melyek az előző környezetvédelmi program előírt intézkedések megvalósulási szintjét tartalmazzák.

A 30.sz. táblázat a településeken futó, befejezett, vagy tervezett projektekről ad információt, melyek célja az energia-hatékonyság fokozása és/vagy a megújuló energia hasznosítása volt.

30.sz. táblázat

	Volt ilyen projekt	Tervezett projekt
Intézményi nyílászáró-csere	S.szentpál, Mesztegnyő, Nikla, Pusztakovácsi, Balatonkeresztúr, Balatonmárfürdő, Marcali, Táská, Balatonberény, Böhönye, Nemeskislalud, Varásló, Vése	Kelevíz, Gadány, Kéthely, Sávoly, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varásló, Vése: Önkorm.Hiv, Libickozma, Marcali
Intézményi utólagos, külső hőszigetelés	S.szentpál, Balatonkeresztúr, Balatonmárfürdő, Táská, Balatonberény, Varásló, Vése, Marcali	Somogysszentpál, Kelevíz, Gadány, Kéthely, Sávoly, Pusztakovácsi, Varásló, Libickozma, Marcali
Intézményi világításkorszerűsítés	S.szentpál, Mesztegnyő, Nikla, Balatonkeresztúr, Táská, Balatonmárfürdő, Böhönye, Nemeskislalud, Vése, Marcali	Gadány, Sávoly, Pusztakovácsi, Nagyszakácsi, Nemesdéd: Önkorm.Hiv., Balatonberény, Libickozma
Intézményi fűtéskorszerűsítés (felújítás, kazán csere)	S.szentpál, Kéthely, Táská, Mesztegnyő, Balatonkeresztúr, Balatonmárfürdő, Böhönye, Nemeskislalud, Varásló, Vése, Marcali	Gadány, Sávoly, Mesztegnyő, Pusztakovácsi, Balatonberény, Libickozma, Marcali
Közvilágítás (pl. energiatakarékos égőcsere)	S.szentpál, Gadány, Mesztegnyő, Balatonkeresztúr, Balatonmárfürdő, Vése, Táská, Libickozma, Marcali	Kéthely:teljes körű korszerűsítés; Sávoly, Pusztakovácsi, Böhönye
Primer oldali távfűtés-korszerűsítés (távhő-vezetékek, hőközpontok, távfűtőmű)	-	Pusztakovácsi, Marcali
Szekunder oldali távfűtés-korszerűsítés (egyedi mérés és szabályozás, kétcsöves rendszer)	Marcali	Pusztakovácsi, Marcali
Távfűtés kiépítése	-	Pusztakovácsi
Biogáz-hasznosítás	-	Pusztakovácsi
Szilárd biomassza-hasznosítás (pellet, tűzifa, faapríték, szalma, energiacsú, nád)	Marcali	Gadány, Kéthely: óvoda, művelődési ház; Mesztegnyő, Pusztakovácsi, Nemeskislalud, Balatonberény, Libickozma, Marcali
Bioüzemanyag-előállítás	-	-
Napenergia-hasznosítás (napkollektor, napelem)	Balatonmárfürdő, Marcali	Somogysszentpál, Gadány, Sávoly, Mesztegnyő, Pusztakovácsi, Balatonkeresztúr, Marcali Balatonmárfürdő, Böhönye, Nagyszakácsi és Nemesdéd: Önkormányzati Hivatala
Szélergia-hasznosítás (szélérőmű, kis szélmotor, szélérőgép)	-	Somogysszentpál, Pusztakovácsi, Marcali
Geotermikus energia-hasznosítás hőszivattyúval	Marcali	Pusztakovácsi, Marcali
Geotermikus energia-hasznosítás termálvíz felhasználásával	Táská, Marcali	Somogysszentpál, Sávoly, Pusztakovácsi, Táská, Marcali

Hosszúvizen, Szenyéren semmilyen projekt nem volt, s nem terveznek. Bioüzemanyag előállítást nem tervez egyik település sem, viszont más megújuló energia hasznosítást pl. napelemek létesítését sok település tervezi.

2005 évben készült Környezetvédelmi program a társulás minden települése számára előírt feladatainak megvalósulása: 31.sz. táblázat

Feladat	Megvalósulás mértéke (%), ideje
Komplex közlekedésfejlesztési terv készítése	Pusztakovácsi:59%, Nagyszakácsi, Nemesdéd:100%, Marcali (2013):100%
A gázhálózatra történő rákötések arányának növelése	Somogyzentpál, Somogysámszon:50 %, Nagyszakácsi: 15%-2008, Nemesdéd:20% (2008), Varásló (2008):15%, Vése (2005):10%, Balatonberény:100%, Táska (1999), Libickozma (2003):40%,
A parlagfű elterjedésének visszaszorítása	Somogyzentpál:100% (2012.-2013.); Sávolgy:70%; Csömend, Gadány, Mesztegnyő, Hosszúvíz, Nikla:igen, Pusztakovácsi:90% 2011, Böhönye, Nemeskislud, Szenyér: folyamatos, Nagyszakácsi, Varásló és Nemesdéd:90%-2005, Balatonberény:100%, Táska, Libickozma (2006):80%, Marcali: időszakos, folyamatos 80%.; Kelevíz: 5 panaszügy megoldásra került.
Helyi állattartási rendelet (kv-i rendelet részeként) megalkotása*	Somogysámszon:18/2005(11.25.); Gadány:7/2004.(VI.25.), Kéthely: 14/200 (XI.02.); Hosszúvíz:7/2004.(VI.25.), Sávolgy: 10/2012.(IX.27.); Mesztegnyő:8/2005.(X.26.), Böhönye:11/2011.(XI.15.); .Marcali:6/2004.(II.27.); Balatonkeresztúr:17/2012.(IX.27.). Vése: Megszűnt 2004-ben; Balatonmáriafürdő: 29/2006(XII.29.). Táska: hatályon kívül helyezve, Balatonberény:100%, Kelevíz:6/2004 (VII.01.)
Marcali víztározó- aktív turizmus fejlesztése	Somogyzentpál 30% 2012;
A települési folyékony hulladék előírás szerinti gyűjtésének felülvizsgálata	Somogyzentpál 100% (2012.-2013.); Csömend, Nikla: igen, Gadány, Hosszúvíz:2013, Sávolgy:100%, Mesztegnyő:2013, Balatonberény:100%, Táska (2004), Marcali (2011):100%
Települési hulladékgazdálkodási tervek rendszeres felülvizsgálata	Somogyzentpál 100% (2012.-2013.); Csömend, Mesztegnyő, Nikla:részben; Hosszúvíz:2006, Sávolgy:100%, Balatonkeresztúr (2012), Balatonmáriafürdő, Nagyszakácsi (2010): 100%; Böhönye:100%, Nemesdéd:100% 2010, Varásló (2010):100%, Balatonberény:100%, Táska (2004)
Az illegális hulladékhalmok felszámolása /intézkedés megnevezése/	Somogyzentpál 100% rekultiváció (2012.-2013.); Gadány:megtörtént, Sávolgy:60%, folyamatos felszámolás, Mesztegnyő:hulladék elszállítása, terület elkerítése, Nikla: részben pl. TeSzedd mozgalommal, Pusztakovácsi:100% 1998; Böhönye: Községi gyűjtés évente 1-2 alkalom, Balatonberény:100% , Táska (2004), Marcali:folyamatos 80%
A településeken keletkező állati hullák kezelésének megoldása	Pusztakovácsi:100%-2010; Böhönye:100%, Nemeskislud:100%, Szenyér:100%, Nagyszakácsi(2008), Nemesdéd (2008):100%, Varásló (2008):100%, Vése (2004): 30%, Balatonberény:100%, Táska, Libickozma (2007),
A természeti értékek megőrzése és a természetvédelmi oltalom alatt álló területek kezelése	Gadány: folyamatos, Sávolgy:100%, Pusztakovácsi:98%-2005; Balatonberény:50%, Táska (2005), Libickozma (2008):70%, Marcali (2013):100%
Zöldterület-gazdálkodás fejlesztése	Sávolgy:100%, Böhönye, Nemeskislud, Szenyér: folyamatos, Balatonberény:100%, Táska (2005), Marcali (2013):100%
Környezettudatos nevelés	Somogyzentpál :50%; Sávolgy:100%; Pusztakovácsi:98%-2004, Böhönye:folyamatos, Vése (2005):30%, Balatonberény:50%, Táska (2005), Libickozma (2008):50%
Szociális körülmények javítása	Somogyzentpál 25%, Sávolgy:50%, Böhönye: folyamatos, Balatonberény:50%

Kelevíz, Kéthely nem töltötte ki ezt a táblázatot, így csak a kérdőívben egyéb kérdésekre adott válaszokból lehet következtetni egy-egy feladat elvégzésére. Ezeket feltüntettük az adott helyen.

Kérdőívünkben rákérdeztünk a 2005 évben készült Környezetvédelmi programban a kistérségi társulás egy-egy települései számára előírt speciális feladatainak megvalósulására. A válaszokat foglaltuk össze a következőkben:

1. Az alábbi útburkolat felújítások:

- Nikla, Táncsics utca szilárd burkolatú út kialakítása *nem történt meg*,
- Kéthely, bel és külterületi utak felújítása részben megtörtént
- Tikos, Táncsics út felújítása: *A településről nem érkezett vissza kérdőív*
- Főnyed, önkormányzati utak felújítása: *A településről nem érkezett vissza kérdőív, helyszíni bejárásunkkor rossz állapotú, egy sávos, mart aszfalt úttal találkoztunk*

- Szegerdő, belterületi utak aszfaltozása:

A településről nem érkezett vissza kérdőív, helyszíni bejárásunkkor keskeny utcákat, rossz burkolatú utakkal találkoztunk. (fénykép)

- Somogysámson bel- és külterületi utak felújítása: megtörtént

2. Megvalósult-e **zajvédő fal vagy elkerülő út építése** Hollád, Szőkedencs, Tikos, Vése településeken: a 68-as, 61-es, és 7-es főút településeket érintő szakaszán?

- Zajvédő falat nem építettek: *Böhönye, Hollád, Szőkedencs, Vése, Kelevíz, Kéthely Mesztegnyő, Nemeskisfalud, Sávolgy, Szentpál, Marcali településen,*
- Elkerülő út: *Kelevízen, Nemeskisfaludon, Szentpálon nem tervezik, Sávolgyt elkerülő utat tervezik: várhatóan 2017 évben; Mesztegnyőt elkerülő út várhatóan 2015-2016 évben; Böhönyét elkerülő utat 2023-ra tervezik megépíteni, Marcalit elkerülő út várható építés éve: 2013-2014*

3. Megépültek-e a következő **mellékutak**:

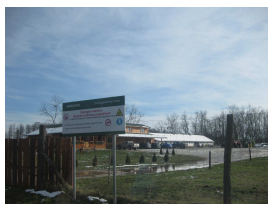
- Szegerdő – Vöröskő: nem küldtek vissza kérdőívet, a helyszíni bejárásunk alkalmával nem találtunk utat a két település között
 - Hosszúvíz – Kelevíz: *nem épült meg*
 - Gadány – Somogyzsitfa: *nem épült meg*
 - Csömend – Libickozma: *nem épült meg*
- Ha nem, mikorra várható megépítésük? A kérdésre a települések nem válaszoltak.

4. Somogyszentpálon a **mezőgazdasági út elkészült 2006-ban (Háti-hegy, Somogyszentpál-Csömend út)**

5. A **kerékpárút hálózat bővítése** a következő településeken: A Bize – Marcali – Kéthely – Balatonújlaki leágazó között a kerékpárút építése folyamatban van. Vése településen: igen megtörtént. Mesztegnyő, Nikla Csömend, Gadány, Hosszúvíz Nemesdéd és Táskas településeken nem épült bicikliút. Böhönyén és Nemeskisfaludon nem bővült. Hollád Somogysimonyi Tikos, Vöröskő nem küldött vissza kérdőívet.. Balatonmáriafürdőn, Balatonberényen, Balatonszentgyörgyön a Balaton-Bringa körút vezet keresztül.

6. **Járda** Somogyszentpálon építés helyett felújítás történt 2010-ben, Mesztegnyő, Nemesdéd, Nikla **nem történt meg**, Főnyed, Somogyzsitfa településeken épült-e és megtörtént-e a **meglévő járdák felújítása** Tikos, Főnyed, **Csömenden nem történt meg**, Gadány, Hollád, **Hosszúvízen nincs járda**, **Kéthelyen megtörtént**, **Mesztegnyőn nem történt meg**, Nagyszakácsi: volt fejlesztés, Nemesvid, Somogysimonyi, Szőkedencs településeken láttunk járdákat a főutcák egy-egy oldalán?
7. **Állattartó telepek, mint** potenciális veszélyforrások **felmerése**: Somogyszentpálon, Somogysámsonon megtörtént, Mesztegnyőn nem. Az állattartó telep Marcali Honvéd utcában megszűnt.

Nemesviden takarmánykészítő üzem működik, s egy állattartó telep, mely a fénykép tanúsága szerint biológiai védelemmel ellátott szarvasmarha telep.

Hulladék- kibocsátó és szennyezést kibocsátó üzemek és tevékenységek felmérése kérdésre: Kéthely nem adott választ Tapsony nem küldött vissza kérdőívet. A Marcali Kossuth Lajos utca 39-41 alatti terület talaj- és talajvíz szennyeződés megszüntetése, kármentesítés folyamatban. Marcali Kossuth u. 58. alatt a MOL Nyrt. bezárt tároló telepén szénhidrogén szennyeződés feltárása van folyamatban.

8. Az ivóvíz kutak környezetében a 123/1997 (VII.18.) Korm. rendelet szerint a **belső védőterület kijelölése** a következő településeken megtörtént-e: Böhönyén az ivóvíz kutak környezetében **belső védőterület kijelölése megtörtént**, Somogysámsonon **úgyszintén**. Mesztegnyőn a DRV Zrt. tájékoztatása szerint „A kutak védelmére Mesztegnyő település esetében a vízjogi üzemeltetési engedélyben megadott, **belső védőterület van kijelölve és bekerítve**”. Kelevíz, Kéthely: erre a kérdésre nem válaszoltak. Libickozmán, Niklán, Pusztakovácsin és Vésén nem lettek kijelölve a települési adatszolgáltatás szerint. Nemesdédén a helyszíni bejárásunkkor elkerített vízmű kutat láttunk.

Nemesviden a kép tanúsága szerint a vízműkút hidrogeológiai védőterület határát a kerítés kapun meg is jelölte a DRV:

Somogysimonyi, Tapsony települések nem küldtek vissza kérdőívet. Nemeskislalud és Szenyér településeken : nem tudják, megkérdőjelezték, Táskai válasza: KAVIZ-Kaposvár.

9. Megtörtént-e a **szigeteletlen folyékony hulladék befogadó telepek megszüntetése**: Balatonújlak, Somogyzsitfa településeken? Erre nem tudjuk választ.
10. Telepítettek-e **3 gyűjtőedényes gyűjtőszigeteket** Balatonújlak, Főnyed, Hollád, Tikos, Vörs, Szegerdő településeken? Ezek a települések nem küldtek vissza kérdőívet, de a közszolgáltatói tervben szerepelnek a gyűjtőszigetek 3 gyűjtőedénnyel, illetve a helyszíni bejárásunkkor is láttuk a szigeteket.
11. Mecsek –Dráva Program keretében rekultiválásra kerültek az alábbi lerakók: Sávolynon nem a Mecsek-Dráva program keretében, de megvalósult. Somogyszentpálon is megvalósult. Szőkedencs, Tapsony települések nem küldtek vissza kérdőívet, de a Mecsek-Dráva Program ismertetője szerint ezeken a településeken is rekultiválták a lerakókat.

12. A **gyógy- és élményfürdők kialakításának** lehetőségét, energetikai hasznosítását - ill. a meglevők fejlesztését- a szükséges kiszolgáló létesítményekkel együtt: Somogysámsonon megvizsgálták, pénz hiány miatt nem került sor a fejlesztésre, Somogyszentpálon, Sávolyon megvizsgálták: befektetőre vár a projekt, Táskán tanulmány terv szintig vizsgálták. Marcaliban is megvizsgálták: A fürdő használati meleg vize és az épület temperálása geotermikus energiával történik. Az elfolyó meleg víz hasznosításra került. Varáslón, Mesztegnyő nem vizsgálták meg.
13. Készült-e Szennyvíz-elhelyezési tanulmány Marcali szennyvíztelep szabad kapacitásának kihasználására? Marcali nem adott választ.

Megkérdeztük a települések vezetőit látnak-e lehetőséget a következőkre:

- Önkormányzati területen dolgozók környezet-, természetvédelmi és vízügyi képzettségének, tájékozottságának növelésére; **Erre a kérdésre igennel:** Kéthely, Sávoly, Mesztegnyő, Böhönye, Nemeskisfalud, Szenyér, Somogyszentpál, Gadány, Marcali és Hosszúvíz települések válaszoltak. **Nem lát lehetőséget:** Csömend, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Pusztakovácsi, Varásló és Vése település.
- Helyi, szezonális, bio- és magyar termékek forgalmának/választásának ösztönzése (piacok, értékesítési pontok); **Igennel** Kéthely, Sávoly, Mesztegnyő, Böhönye, Nemeskisfalud, Szenyér válaszolt; **Nem lát lehetőséget:** Somogyszentpál, Gadány, Hosszúvíz, Pusztakovácsi, Vése, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varásló, Csömend; **Részben lát lehetőséget: Marcali.**
- Településfejlesztés tervezésekor: területrendezési tervek kidolgozása, megújítása során a környezetvédelmi szempontok figyelembevétele pl. Barnamezős területek felhasználásának tervezése, zöldfelületek bővítése; - **Igennel válaszoltak** Kéthely, Sávoly, Mesztegnyő, Böhönye, Nemeskisfalud, Szenyér, Somogyszentpál, Gadány, Hosszúvíz, Pusztakovácsi, Vése, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varásló, Marcali települések, **Nem lát lehetőséget** a megvalósításra Csömend település.
- Zöldfelület gazdálkodási feladatok megtervezése (pl. a zöldfelületek állapotának javítása, parkfenntartásba bevont területek kibővítése, zöldsávok létesítése, kibővítése, fasorok állapotfelmérése, felújítása és telepítése, falak, tetők, tűzfalak zöldítése, véderdők, kiegyenlítő zöldfelületek megőrzése, kiegészítése, telepítése) és megvalósítása; **Lehetőséget látnak** Kéthely, Sávoly, Mesztegnyő, Böhönye, Nemeskisfalud, Szenyér, Somogyszentpál; Pusztakovácsi, Vése, Marcali. **Nem lát lehetőséget:** Gadány és Hosszúvíz, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varásló, Csömend
- A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása, falusi turizmus, ökoturizmus támogatása; - **Igennel** Kéthely, Sávoly, Mesztegnyő, Böhönye, Nemeskisfalud, Szenyér, Somogyszentpál, Gadány, Hosszúvíz, Nikla, Pusztakovácsi, Vése, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varásló Balatonberény válaszoltak; **Részben lát lehetőséget:** Marcali, **Nem lát lehetőséget:** Csömend

A visszaküldött kérdőívekből erre a kérdésre Somogysámson, Kelevíz, Balatonkeresztúr, Balatonmáriafürdő, Táská települések nem válaszoltak.

3. Marcali Kistérségi Társulás környezetvédelmi szempontú SWOT értékelése

A SWOT-elemzés erősségei, gyengeségei, lehetőségei és veszélyei a helyzetelemzés legfontosabb megállapításai, a kistérség környezeti állapotának és a jellemző környezeti folyamatok figyelembe vételével kerültek meghatározásra.

- Az erősségek közé elsősorban a meglévő természeti, környezeti értékek, természeti erőforrások és azokat fenntartó társadalmi-gazdasági folyamatok kerültek.
- A gyengeségek között az erősségeket gyengítő, létező környezeti problémák, a környezetre, a természetre, tájra, illetve azok állapotára ható társadalmi és gazdasági folyamatok szerepelnek.
- A lehetőségek azokat a kirajzolódó igényeket és tendenciákat, meglévő hatásokat mutatják be, amelyek önmagukban ugyan még nem tartoznak az erősségek közé, de azokhoz és a környezet állapotának javulásához képesek hozzájárulni.
- A fenyegetésekben, veszélyekben bemutatott állapotok, trendek a lehetőségekkel ellentétesen hatva csökkentik vagy károsan befolyásolják a környezeti eredményeket és összességében a környezeti állapotot

32.sz. táblázat

Belső Tényezők - Erősségek	Belső Tényezők - Gyengeségek
☐ Marcali város a kistérség közselejteinek legfőbb gazdasági, egészségügyi és kulturális szervező központja ☐ Balaton, kis-Balaton határolta terület, Balaton kiemelt üdülőkörzet ☐ Balaton menti településeken kiépített kerékpárút ☐ Jó megközelíthetőség (M7-es autópálya, 61, 68 főközlekedési út), vasút, autóbusz, megyeszékhely relatív közelsége, logisztikai potenciál ☐ Jelentéktelen az ipari eredetű lég- és zajszennyezés. ☐ A térségben működő légszennyező ipari pontforrások kibocsátása határérték alatti. ☐ Kellemes, viszonylag tiszta természeti és lakóhelyi környezet ☐ Kiépített a víz-, a gáz-, az elektromos hálózat. ☐ A mezőgazdasági termelés számára kedvező adottságok, erdő- és vadgazdálkodás lehetőségei ☐ Működik a szelektív hulladékgyűjtés a térség településein, komposztálás népszerűsítésére 4 település kapott támogatást ☐ Viszonylag sok népi építészeti, kulturális érték, tradicionális településközpontok ☐ Jelentősek a turisztikai értékek, adottságok (Balaton, termálvíz, erdő és vadállomány, halastavak, horgászati lehetőségek, műemlékek, bor, gasztronómia, víztározó stb.) ☐ Jelentős természeti, környezeti értékek, természeti szépségek; természetvédelmi, tájvédelmi területek, gazdag táji adottságok ☐ 2007-2013 közötti időszakban jelentős támogatásban részesültek a kistérség települései: szennyvízhálózat bővítés, tisztító korszerűsítés, csapadékvíz elvezetés, kerékpárút, energiatakarékos közvilágítás, turisztikai fejlesztés, ☐ Jelentős vízfelületek, horgásztavak lehetővé teszik a rekreációt, kikapcsolódást ☐ A természeti erőforrások lehetővé teszik diverzifikált gazdaságszerkezet kialakítását ☐ Civil szerveződések a térség hagyományainak őrzésében rendkívül fontos szerepet játszanak	☐ A kistérség 18 települése nem kapott a 2007-2013 közötti időszakban semmilyen támogatási programból fejlesztésre forrást ☐ Marcali városon kívül a településeken kevés a vállalkozás, vagy tökehiányosak, emiatt nincs munkalehetőség ☐ Az aprófalvas településszerkezet miatt összevont önkormányzati hivatalok, lassú információáramlás, ügyintézés nehézkes ☐ Az M7-es autópálya, 61, 68 főközlekedési út légszennyezése és zajterhelése, 30-as törzshálózati vasútvonal zajterhelése, zajvédőfal még nem épült ☐ A burkolt utak, járdák állapota romlott, minősége sok esetben nem kielégítő, a forgalomhoz képest az ellátottság sem megfelelő. ☐ A belvíz elvezető csatornák állapota romlott: Marcaliban (ennek javítását akarja megvalósítani) ☐ Szakképzetlen, iskolázatlan munkaerő, főként Marcaliban megakadályozza a magasabb hozzáadott értékben működő ipar fejlesztését ☐ Előregedő és csökkenő számú lakosság ☐ Aprófalvas településszerkezet miatt viszonylag magas a munkanélküliség ☐ Oktatási szerkezet nem felel meg a gazdasági igényeinek ☐ Csatornázatlan településeken jelentős nitrát terhelés rontja a mezőgazdasági termelést ☐ Marcali hulladékkezelő telepe, valamint a visszatérő illegális hulladéklerakás jelentős potenciális szennyező források ☐ Viszonylag kevés a turisztikai program, rendezvény ☐ Gyenge városi- és kistérségi, illetve idegenforgalmi marketing, külső és belső kommunikációs hiányosságok ☐ A kis lélekszámú településeken az internet hiánya miatt rossz a kommunikáció ☐ Még mindig magas közműolló: Közütemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma: 60%-os ☐ A lakosság alacsony informáltsága, és érdeklődése ☐ Környezettudatos szemlélet hiánya a társadalom jelentős részében. ☐ A lakossági légszennyezésre vonatkozó adatok hiánya ☐ A felszín alatti vizek minősége romlott ☐ A burkolatlan utak hossza nem csökkent jelentős mértékben

Külső tényezők- Lehetőségek	Külső tényezők - Veszélyek
☐ Gyógy turizmus, ökoturizmus beindítása ☐ Vadász- és horgászturizmus fejlesztése ☐ Balatoni idegenforgalomhoz való intenzívebb kapcsolódás ☐ Kereskedelmi, vendéglátó ipari, kulturális, turisztikai szolgáltatások minőségének javításával az átmenő forgalom egy része megállítható ☐ Hatékonyabb városmarketing ☐ A közösségi és a kerékpáros közlekedés további jogi és gazdasági eszközökkel való ösztönzésében számos lehetőség rejlik: turizmus fejlesztése, környezettudatosság elérése, levegő szennyezés és zajterhelés csökkenése. ☐ Balatoni kerékpár körútba csatlakozó Bize-Marcali-Kéthely-Balatonújlak bicikliút megépítésével a kerékpáros turizmus fejleszthetővé válik ☐ Megújuló energiaforrások (biomassza, biogáz, nap-, szél- <u>főként: geotermikus</u> energia) hasznosítása. ☐ A gázbekötések számának növelése. ☐ Korszerű, környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása. ☐ Csatornázottság növelése, rácsatlakozások számának növelése. ☐ Nitrátos területeken a helyes mezőgazdasági gyakorlat bevezetésével a talaj és a talajvíz terhelése csökken ☐ Az ivóvíz minőségének javulása, ivóvízbekötések 100%-os arányának elérése	☐ Területfejlesztési források lassuló decentralizációja ☐ A Dél-Dunántúli kistérségként, forráshiány miatt további leszakadást eredményez az ország fejlettebb régióitól ☐ Pénzhiány miatt (saját erő) a környezetvédelmi beruházások háttérbe szorulnak. ☐ A települések gazdasági kényszere erősebb, mint a környezetvédelmi érdekek. ☐ A helyi lakosság közötti kommunikáció, és az érdekegyeztetés megszakadása ☐ A nem megfelelő struktúrájú oktatás miatt a nő a lakosság közömbössége a környezet védelme iránt ☐ Az idegenforgalom, a falusi turizmus fejlesztésének hatására megnő a környezetszennyezés. ☐ Nehéz előre jelezni az oktatás terén jelentkező igényeket ☐ A továbbra is csatornázatlan településeken tovább romlik a felszín alatti vizek állapota ☐ A nem megfelelő talajművelés pl. műtrágya egy hektárra eső mennyiségének növekedése következtében a talajok minősége romlik (savanyodás, szikesedés). ☐ A kevés zöldfelület, s a közutak állapotának romlása terheli a környezetet ☐ A lakosság egészségi állapotának romlása

4. A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok, valamint környezeti célállapotok

Az NKP-III.2008-2013 közötti időszakra készült. Hosszú távú célkitűzése volt, hogy hozzájáruljon a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához. Alapja a környezet rendszerszemléletű megközelítése oly módon, hogy a társadalmi szükségletek anyagi és nem anyagi természetű feltételeinek biztosítása, valamint az ehhez kapcsolódó tevékenységek harmonikus viszonyban álljanak a környezettel.

A hosszú távú célkitűzéshez kapcsolódóan a kistérségi Környezetvédelmi Program átfogó céljai:

- a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése;
- természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése;
- a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.

Az átfogó célok megvalósítása a környezet védelmét szolgáló stratégiai feladat. A Program ezért egyrészt a problémák gyökerének bemutatásával ösztönzi a hajtóerők pozitív irányú megváltoztatását, másrészt biztosítja a környezetügy terén ehhez szükséges intézkedések megtételét.

A kistérségi környezetvédelmi programban előírt célkitűzések, feladatok a települések környezeti állapotának, helyzetértékelésének, az előző környezetvédelmi program megvalósulásának értékelésén, valamint a térség SWOT analízisében feltárt környezeti állapot javításának lehetőségein alapszik a törvényben meghatározott területeken az NKP-III. átfogó célkitűzéseinek tematikus akció programokban történt leképezésében az önkormányzatok számára előírt feladatok figyelembevételével. Mivel a kistérségi program készítésekor már előterjesztés előtt volt az új 2014-2019 időtartamra készült Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP-IV), ezért megvizsgáltuk e program tervezet célkitűzéseit is. Az NKP-IV-ben megfogalmazott 3 stratégiai cél alapjaiban nem különbözik az NKP-III. átfogó célkitűzéseitől, így kistérségi program kitűzött céljai, előírt feladatai igazodnak ezekhez az országos környezeti stratégiákhoz.

Célállapot meghatározása

A kistérségi környezetvédelmi program előkészítése során összeállítottunk egy kérdőívet, melyben a települések jelenlegi társadalmi-gazdasági helyzetét, jogszabályokban előírt környezetvédelmi feladataik végrehajtását, jogalkotásukat, a tervezett intézkedéseiket, az előző környezetvédelmi program végrehajtásának megvalósulását tudakoltuk meg. A visszaérkező válaszok hivatottak voltak egyrészt segítséget nyújtani a térség helyzetértékelésének elkészítésére és környezeti állapotának felmérésére. A települések 63%-a, 24 település küldte vissza a kérdőívet a kitűzött határidőt sok esetben jócskán meghaladva, ami nagymértékben nehezítette a valós, korrekt helyzet felmérését. A program készítői ezért azokon a településeken, ahonnan nem érkezett semmilyen adatszolgáltatás helyszíni bejárással alkottak képet a terület környezeti állapotára, s jutottak további információhoz. A lassú, sok esetben meglehetősen hiányos adatszolgáltatás, s a feltétlen szükséges információk hiánya miatt mind a helyzetértékelés, mind az abból levont következtetések, így a SWOT analízis megállapításainak lehetnek téves elemei.

A program célállapotának rögzítésekor a települések környezetminőségének javításán túl, azzal összhangban ezért a legfontosabbnak a települések irányítóinak, az önkormányzatok ügyintézőinek

megfelelő információhoz való jutását, s a lakosság környezetvédelmi ismeretinek bővítését, végső soron a környezettudatosság elérését tartjuk.

A célok nem valósíthatók meg ugyanis a kistérség társadalma környezettudatosságának erősítése nélkül. Ezáltal biztosítható, hogy az életminőséget közvetlenül érintő tényezők mellett az emberi élet alapjait jelentő természeti erőforrások és értékek védelme és fenntartható használata, valamint az ezekkel szorosan összefüggő életmód, fogyasztási és termelési szokások együttesen szolgálják a területen élők hosszú távú jóllétét biztosító környezeti, természeti állapotot.

Marcali kistérség Környezetvédelmi Programja átfogó céljai:

- *A települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése;*
Cél az emberhez méltó, kiegyensúlyozott, egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása. Ezek közé tartozik a környezet-egészségügyi feltételek teljesülése, a magas színvonalú környezeti infrastruktúra, a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége és összhangja, valamint a környezetbiztonság javítása.
- *A természeti erőforrásaink és értékeink megőrzése;*
Ezen átfogó cél a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítására, a környezetszennyezés megelőzésére, a terhelhetőség / megújuló képesség figyelembevételére épülő fenntartható használat megvalósítására irányul. Kiemelt figyelmet kap a természeti értékek, ökoszisztémák védelme, az életközösségek működőképességének megőrzése, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása
- *A fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése.*
A fenntartható életmód, fogyasztás és termelés együttesen biztosítja a társadalmi-gazdasági fejlődés és a környezetterhelés szétválását, azaz, hogy a lakosság növekvő jólléte csökkenő környezetterhelés mellett legyen biztosítható. A fogyasztói magatartás megváltozása, a környezeti szempontból fenntarthatóbb, organikus termékek és szolgáltatások felé történő elmozdulás keresleti oldalról erősíti meg a termelői folyamatok „fenntarthatósága” iránti igényt. A **fenntartható termelés** forrástakarékos (beleértve az anyag-, a víz-, a terület-, a termőföld- és energiahasználatot, az újrahasználatosság és a tartósság tervezését, az anyagciklusok körfolyamattá zárását); csökkenti a környezetre gyakorolt káros hatásokat (kibocsátások és hulladékok minimalizálása, a megújuló erőforrások fenntartható mértékű használata); növeli a termékek és szolgáltatások értékét a fogyasztók számára.

Az átfogó célok elérése érdekében a kistérségben a következő alprogramok megvalósítása javasolt összhangban az előző környezetvédelmi program feladataival és a települések jövőképevel.

4.1 A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése

A környezettudatos viselkedés elterjedését, a környezettudatos életvitel kialakítását, a lakosság és a döntéshozók széles körét érintő szemléletváltást segíti – a jelenlegi trendekkel ellentétben – a mindennapi életben előforduló pozitív minták, példaértékű cselekvések támogatása, bemutatása, elismerése, illetve a környezeti szempontból helytelen viselkedés, közosságnak okozott kár számonkérése és társadalmi elítélés. Természetesen a környezeti szemléletformálás sikerességéhez a társadalom részéről oly mértékű fogadókészség szükséges, ami elősegíti a strukturális változásokat

4.1.1. Környezeti nevelés, oktatás, szemléletformálás

A nevelés és oktatás területén jövőbeli cél egy olyan környezeti tudáslánc felépítése, amely hatékony információs és együttműködési rendszert teremt az óvodától a felsőoktatásig, illetve a felnőttképzésig, valamennyi korosztályt bevonva, ösztönözve a megfelelő környezetállapot kialakításában és megőrzésében való részvételt, a fenntartható fogyasztási minták alkalmazását.

Létrejöttek és működnek a környezettudatosság erősítését támogató nemzeti szintű minősítési keretrendszerek (Zöld Óvoda, Ökoiskola, Erdei Óvoda és Erdei Iskola programok), valamint egyéb fejlesztési és tehetséggondozási programok. A kistérség településeinek javasoljuk ezekhez a programokhoz való csatlakozását.

A környezeti szemléletformálás célja, hogy az állampolgárok tájékozottak legyenek a szűkebb és tágabb környezetük állapotáról, az ökoszisztéma szolgáltatások fontosságáról, a környezetvédelem szükségességéről és ismerjék az általuk is használt termékek, eszközök környezeti, kémiai és biológiai kockázatait, azok következményeit, a mérséklés és kezelés lehetőségeit, továbbá akarjanak tenni a környezet megóvása érdekében. Ismerjék meg és alkalmazzák a természeti erőforrásokkal való gondos bánásmód lehetőségeit (energia- és víztakarékosság, hulladékcsökkentés stb.). Fontos, hogy az egyes szakterületeken dolgozók tevékenységében integrált módon jelenjenek meg és kerüljenek figyelembe vételre a környezeti szempontok.

4.1.2. A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése, a fenntartható fogyasztás

Olyan fogyasztási szokásokat kell elterjeszteni, amelyek a társadalom és az egyén valódi jólétét, a társadalmi esélyegyenlőséget, igazságosságot szolgálják, egyúttal megvalósítva az erőforrásokkal való fenntartható és takarékos gazdálkodást, elkerülve a környezeti értékek pusztulását.

A környezeti nevelésben megjelenő normákat a mindennapi élet gyakorlata nem erősíti; a reklámok, a média által sugallt életmódok általában ellentétesek a fenntarthatósággal. A fogyasztás fenntarthatóbbá tétele érdekében ezért széleskörű tájékoztatást kell nyújtani a lakosságnak a környezet és az ökoszisztéma szolgáltatások állapotáról, a várható folyamatokról, ezeknek a jelenlegi fogyasztási és életmódmintákkal való összefüggéséről, a változtatás lehetséges módjairól; valamint meg kell adni a lehetőséget és az információt ahhoz, hogy olyan terméket választhasson, amely minél kevésbé terheli a környezetet.

Célok

- A fenntartható fogyasztói szokások térnyerésének ösztönzése
- A vásárlói tudatosság szintjének emelése: a fogyasztók tájékozottságának növelése vásárlói döntéseik hatásairól, a fenntartható életmód és fogyasztás iránti igény növelése, a környezetet jobban kímélő termékek és szolgáltatások előnyben részesítése érdekében.
- A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése

4.2. Éghajlatváltozás

Az emberi tevékenységek következtében fokozott mennyiségben a légkörbe kerülő és ott felhalmozódó üvegházhatású gázok hatására erősödik az éghajlat megváltozásának veszélye. A megváltozó hőmérséklet és csapadékviszonyok, az évszakok lehetséges eltolódása, egyes szélsőséges meteorológiai, hidrometeorológiai jelenségek erősödése, gyakoriságuk növekedése veszélyezteti a lakosság életminőségét, a természeti értékeket, a víz- és talajkészleteket, erdőállományokat és az élelmiszertermelés biztonságát. Magyarország középtávú klímapolitikájának irányait az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve végrehajtási keretrendszeréről szóló törvény alapján elkészített és elfogadott stratégia jelöli ki.

Célkitűzések

- Az energiahatékonyság és energiatakarékosság növelése.

- A kedvezőtlen ökológiai és társadalmi-gazdasági hatások elleni védekezés az alkalmazkodóképesség javításával, a károk megelőzésével, enyhítésével.

4.2.1. Energiagazdálkodás

A hazai energiagazdálkodás átfogó keretét a 2007-2020 közötti időszakra szóló magyar energiapolitika jelenti, melynek fő alapelvei: az ellátásbiztonság, a versenyképesség és a fenntarthatóság. Ez utóbbi általában az energiagazdálkodással kapcsolatos környezeti követelményeket jelenti, s ezen belül mindenekelőtt az üvegházhatású gáz kibocsátások szabályozásának ügyét. A konkrét feladatokat elsősorban az energia-hatékonyság javításával és a megújuló energiák alkalmazásával foglalkozó programok tartalmazzák.

A hazai energiastratégiával összhangban 2020-ra az összenergia felhasználáson belül 14,9-15,9%-os megújuló energiahordozó részarány elérése a cél, ami ágazati célokra bontva:

- a villamosenergia felhasználáson belül 20,1-21,4%-os zöldáram részarányt,
- a hőtermelésen belül a 2006. évi 36 PJ-hoz képest 87,1 PJ megújuló energiaforrás felhasználást, valamint
- az üzemanyag-fogyasztáson belül a 2006. évi ~0,935 PJ-hoz képest 19,6 PJ bioüzemanyag energiaértéket jelent.

Az önkormányzatok feladatai a közintézmények és a települések közvilágításának energiafelhasználása csökkentése, megújuló energiaforrások felhasználásával.

4.2.2. Felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira

Az éghajlatváltozás alakulására vonatkozó – nemzetközi és hazai együttműködésben készült – becslések alapján hazánk éghajlatát az évszázad utolsó három évtizedében (2071-2100), a Föld velünk megegyező földrajzi szélességén található területekhez hasonlóan, a földi átlaghoz képest mintegy 40%-kal nagyobb melegedés fogja jellemezni. A prognosztizált klímaváltozás egy hosszú folyamat, ezért a csökkentése érdekében fogantatott intézkedések kedvező hatása csak hosszú idő múlva érzékelhető.

A földi élet számára védelmet jelentő ózonréteg elvékonyodása következtében a Napból érkező káros ultraibolya (UV) sugárzás az emberek, az állatok és a növények egészségét veszélyezteti magaslégköri ózonréteg védelme érdekében nemzetközi összefogással zajlik az ózonkárosító anyagok gyártásának és felhasználásának visszaszorítása. Az UV sugárzás miatt bekövetkezett betegségek folyamatos növekedésére kell számítani, ezért elsődleges fontosságú *a lakosság részletes és pontos tájékoztatása a várható UV dózis mértékéről*. Az EU a korábbiaknál szigorúbb intézkedéseket vezetett be, melynek megvalósításával hazánkban is 2010-től egészen minimális szintre esik vissza az ózonkárosító anyagok felhasználása. Az ózonkárosító anyagok kiváltása egyben jelentős mennyiségű üvegházhatású gáz levegőbe kerülését is megelőzi.

4.3. Környezet és egészség

A lakosság egészségi állapotának javítása a problémákat kiváltó okok hatásfolyamatának feltárásával és az alapvető okok megszüntetésére irányuló intézkedésekkel érhető el.

Célkitűzések

- A lakosság egészségét károsító folyamatok fékezése és visszafordításának elősegítése.
- Az egészséges környezet kialakítása révén a környezeti eredetű betegségteher mérséklése (ennek megalapozása egészség-hatás vizsgálati, kockázat-felmérési és elemzési eszközökkel).

4.3.1. Biológiai allergének

Hazánkban közel 2,5 millió ember szenved allergiás megbetegedésben. A legtöbb tünetet kiváltó hazai allergének közül első helyen a rendkívül erősen allergizáló pollent termelő parlagfű áll. Az éghajlatváltozás hatásaként további kihívásokkal kell számolni, változik az allergén növények térbeli és időbeli elterjedése, hazai időjárás fokozatos felmelegedése, a gyakori enyhe telek hatására egyre több melegkedvelő növényfaj jelent meg és terjedt el az ország területén. Szükséges a jövőben az új allergén növényfajok monitorozása is. A parlagfű-mentes környezet fenntartása folyamatosan igényli a hatóság következetes, intenzív közreműködését. A pollenkoncentráció előrejelzése pedig elősegíti az információhoz jutást a gyógyítás és megelőzés javítása érdekében.

Hosszú távú célkitűzés ezért, hogy az év minden napján, minden egyes településen 30 pollenszem/m³ érték alatt maradjon a parlagfű koncentrációja, és csökkenjen a biológiai allergének okozta egészségi kockázat. Kormányzati feladat a biológiai allergének terjedésének kutatása, monitorozása, előrejelzése, önkormányzati feladat pedig a parlagfű elleni hatékony védelem szervezeti kereteinek fenntartása, fejlesztése.

4.4. Települési környezetminőség

A települések harmonikus fejlesztése, a fenntarthatósági szempontok érvényesülésének terület- és településfejlesztési, településrendezési eszközökkel való elősegítése az EU és a különböző nemzetközi szervezetek politikáiban is egyre hangsúlyosabb szerepet kap.

Az „élhető település” az ott élők számára elsősorban környezeti ártalmaktól mentes, esztétikus, komfortos, biztonságos, megfelelő rekreációt biztosító lakóhelyet jelent, ahol egészséges ivóvíz szolgáltatás, szennyvízelvezetés és -tisztítás, valamint a rendszeres és szervezett hulladékgyűjtés és – kezelés működik.

Fontos, hogy a településen élők igényeinek kielégítése, a településfejlesztés és -rendezés, illetve az infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztés a fenntarthatóság szempontjainak figyelembe vételével történjen, beleértve többek között az energiatakarékos és egyúttal „klímatudatos” építést és fenntartást, a környezetkímélő közlekedés elterjesztését, a zöldfelület-gazdálkodási szempontok megfelelő érvényesítését.

Fő célkitűzések– az „élhető települések” jegyében:

- A településfejlesztés és a rendezés tudatosabbá tétele, a fenntarthatósági szempontok hatékony érvényesítése.
- Az épített környezet és a zöldfelületi rendszer védelme.
- A települések harmonikusabb tájba illesztése.
- A közlekedési igények, feltételeinek egészségkárosító légszennyezést és zajterhelést megakadályozó módon történő biztosítása.
- A települések zavartalan működését biztosító környezeti infrastruktúra kiépítése.

4.4.1.1. Zöld településfejlesztés, -rendezés

A településrendezési döntések meghozatalakor tudatosan mérlegelni kell, hogy a településrendezési tevékenység miképpen befolyásolja a környezeti állapotot (területekkel és erőforrásokkal való takarékos bánásmód, a talaj-, a víz-, a levegőminőség, a biológiai sokféleség és a táj védelme a műszaki infrastruktúra és közüzemi szolgáltatások kialakítása során, a települések összenövésének korlátozása, átszellőzés biztosítása, a településrészekben belüli és azok közötti egyenlőtlenségek csökkentése).

A kistérség települései rendelkeznek településrendezési tervekkel, a Balaton kiemelt üdülőkörzet part menti települései vízpart rehabilitációs tervekkel, szabályozási tervekkel, amiket folyamatosan felül kell vizsgálni a Balaton törvény rendelkezéseinek megfelelően a fenti szempontok kialakíthatósága, az egészséges település kialakítása érdekében.

A településrendezési tevékenység egyik alapvető problémája, hogy a települések fejlesztési elképzelései sok esetben elnagyoltak, a fejlesztési koncepciók nem jelölnek ki határozott irányokat, a településrendezési eszközök nincsenek stratégiai döntésekkel megalapozva. Számos új beruházás a településen belüli felhagyott (barnamezős) területek hasznosítása helyett a beépítetlen külső (zöldmezős) területek rovására valósul meg. Helyszíni bejárásunk alkalmával számos ilyen területet láttunk.

Előrelátó, tudatos, a társadalmi – gazdasági – környezeti szempontokat: pl. takarékos terület felhasználást, barnamezős területek újrahasztnálátának előtérbe helyezését is figyelembevevő településfejlesztést, tervezést kell megvalósítani.

4.4.1.2. Települési zöldfelület

Egy funkcionálisan jól működő, biológiailag aktív zöldfelületi rendszer a települési életminőség javítása szempontjából is fontos tényező. A települések zöldfelületi rendszerének funkciója – területe, szerkezete és minősége függvényében – sokrétű: kedvezően módosítja a helyi klímát, védelmet biztosít egyes kedvezőtlen környezeti hatásokkal szemben, a létesítményeket keretbe foglalja, lehatárolja, illetve összekapcsolja a település különböző rendeltetésű területeit, alkalmas a lakosság rekreációjára, valamint hozzátartozik a település vizuális megjelenéséhez. A településeken a zöldfelületi arány célszerűen 55-60% volna a megfelelő az egészséges klíma létrehozásának szempontjából.

Teljes körű zöldfelületi adatfelvétel Magyarországon nincs. Adatok elsősorban a közhasználatú közparkokról, közkertről, játszóterekről állnak rendelkezésre, ezeket az információkat is csak hiányosan kaptuk meg a kistérség településeitől.

A települési zöldfelületek fontos elemei az egyes intézmények (például kórházak, iskolák) zöldfelületei, illetve a nagyobb temetők. A régi, bezárásra került temetők települési zöldfelületi szerepét fontos volna újragondolni. Ezeket különösen az alacsony zöldfelületi arányú települések esetében a lakosság számára is használható területként kellene újrahazsnosítani pl.: kegyeleti parkként, vagy az átalakítás mértékétől függően közparkként.

A zöldfelületeknek nemcsak hiánya, de a meglévők elhanyagolt állapota, vagy nem megfelelő kialakítása is problémát jelent, hiszen így alkalmatlanok sokrétű funkciójuk ellátására.

A települések zöldfelületi rendszerének fontos alaptényezője a talaj, amely a beépítések, egybefüggő burkolatok kialakítása révén azonban elveszíti eredeti funkcióját. Ezért fontos, ahol erre lehetőség van, olyan építési rendszerek alkalmazása, amelyek megőrzik a beépített talajfelszín lehető legtöbb funkcióját (pl. hálós térburkolat használatával a csapadékvíz-befogadó és -tározó kapacitás növelése). Az élő és biológiailag aktív talaj energia- és hőszabályozása kedvezően tompítja a szélsőséges települési mikroklímát.

Célok:

- Összefüggő, egységes zöldfelületi rendszer kialakítása, növelése, megújítása, fenntartása.
- A zöldfelületek ökológiai és használati értékének növelése, a zöldterületek elérhetőségének, állapotának és minőségének javítása.
- Zöldfelület-gazdálkodási tervezés, mely magában foglalja pl. parkfenntartásba bevont területek kibővítését, zöldsávok létesítését, kibővítését, falak, tetők, tűzfalak zöldítését, véderdők, kiegyenlítő zöldfelületek megőrzését, kiegészítését, koncepció, program kidolgozását a

rendelkezésre álló, hasznosítatlan területek felmérésére és annak integrációjára a településrendezésbe.

- A zöldfelületek vizuális, esztétikai célú fejlesztése

A célok eléréséhez szükséges intézkedéseket településenként az 5.1. sz. táblázat tartalmazza

4.4.1.3. Épített környezet

Az épített környezet elemei képezik a nemzeti vagyon jelentős részét, ezért ezek fenntartása, időszakos felújítása feltétlenül szükséges, ez biztosítja azt is, hogy az építmények rendeltetésüknek folyamatosan megfeleljenek, ugyanakkor területi elhelyezkedésükkel és a természeti környezettel kialakult kapcsolatukkal meghatározói a település és a térség jellegének, hangulatának, élhetőségének

Különleges szerepet töltenek be a védett épületek és épületegyüttesek, kultúrtáji területek, amelyek valamilyen védettségi kategóriához tartoznak (helyi védettségű épített környezeti elemek, műemlékek, műemléki területek, illetve szerepelnek az UNESCO Világörökség Listáján.

A településképet a természeti elemek mellett alapvetően az épített környezet határozza meg. Fontos feladatunk a különböző korokból ránk maradt építészeti alkotások megőrzése. Ezek a települések arculatának jellegzetes meghatározói, megfelelő védelmük közös érdekünk. Ez vonatkozik egy-egy épületre, jellegzetes utcasorokra, de a településkép egészére is. Ez alapján az épített környezet még fennmaradt egyedi értékeit műemléki (országos, helyi) védettség alá kell helyezni, annak érdekében, hogy a település múltjának még meglévő, értékes elemei fennmaradjanak. A kistérség településeinek műemléki védelem alá vont épített értékek ismertetését a **9.sz. melléklet** tartalmazza.

A védett és nem védett épített környezet elemei állagának fenntartása, felújítása, fejlesztése fontos gazdasági érdek, melyet részletes adatállomány alapján lehet megtervezni, ütemezni, illetve a szükséges feladatok elvégzésének fedezetéről gondoskodni.

Fontos szempont az épületek felújítása, karbantartása során a fenntartható építés, mely egyrészt a környezeti terheléseket csökkenti, másrészt a lakosság számára egészségügyi és gazdasági előnyökkel is jár

Célok

- Az épített környezeti értékek védelme és az ehhez szükséges feltételek biztosítása.
- Környezetbarát építési anyagok, folyamatok, technológiák szélesebb körű használata.
- Leromlott településrészek megújítása a környezeti szempontok figyelembe vételével.

4.4.2. A települések levegőminőségének javítása

A települések levegőminőségében javulást főként a lakossági gázfűtés széles körű elterjedése eredményez, mert ezzel jelentős csökkenés történt a szénnel fűtött kályhák okozta magas kén-dioxid és por szennyezés tekintetében. Az illékony szerves vegyületek (VOC) és az ammónia (NH₃) kibocsátásában 2000 óta kismértékű növekedés figyelhető meg. A VOC kibocsátás alakulásában a közlekedés és egyes ipari technológiák játszanak szerepet, az NH₃ kibocsátás elsősorban az állatállomány ingadozásával és a műtrágya felhasználással függ össze.

A kistérség levegőjének, szennyezettségének megítélésében az ipari légszennyező források kibocsátása mellett a nagyforgalmú közutakon (Marcali kistérségben: M7 autópálya, 7-es elsőrendű főút, ill. a 68-as, 61-es II-rendű főutak) közlekedő gépjárművek kibocsátását kell figyelembe vennünk. A légszennyezőanyag kibocsátási szerkezet átalakulása, az elmúlt évek környezet-egészségügyi kutatásainak eredményei szükségessé tették a korábbi levegőminőségi stratégiai szempontok felülvizsgálatát. Az EU 2008 évi új levegőtisztaság-védelmi keretirányelve 2020-ra előírt célok teljesítéséhez Magyarországon a nitrogénoxidokra és az illékony szerves vegyületekre vonatkozó célértékek betarthatósága problematikus. A kistérség önkormányzatainak a települések levegőminőségének javításában a lakossági és intézményi fűtési célú kibocsátásainak csökkentése, gáztüzelésre átállással, illetve megújuló energia felhasználással.

4.4.3. A zajterhelés csökkentése

A településeken a lakosság számára veszélyes vagy károsító zajterhelések csökkentését aktív vagy passzív módon, különböző műszaki megoldással, adminisztratív eszközzel, illetve ezek kombinált alkalmazásával lehet megoldani. A közlekedés zajvédelmi szempontból is az egyik legtöbb gondot okozó tevékenység, a közlekedési zajforrások közül pedig a közúti közlekedés a legjelentősebb. A hazai közlekedési igények várható növekedése alapján valószínűsíthető a közlekedési eredetű kibocsátások, így a zajterhelés további jelentős emelkedése, ezért a közlekedésfejlesztési intézkedések során fokozott figyelmet kell fordítani a környezetkímélő közlekedési módok előtérbe helyezésére. A lakosságot a bejelentett zajpanaszok alapján azonban az ipari és a kereskedelmi szórakoztató létesítmények okozta zaj, rezgés is terheli, károsítja. Az önkormányzatoknak felelősségük és igen fontos feladatuk ezért csendes övezetek létrehozása mellett rendeletekkel szabályozni, védeni a lakosságot a zaj, rezgés okozta egészségszégkárosodástól.

4.4.4. Közlekedés és környezet

Az egyéni közlekedésben a környezetkárosítóbb, motorizált közlekedési módok fokozódó térnyerése jellemző, amit alátámaszt a személygépkocsi-állomány folyamatos gyarapodása. A közösségi közlekedést a szolgáltatási színvonal javításával, a járműpark korszerűsítésével, akadálymentessé tételével, valamint az infrastruktúra átalakításával, illetve fejlesztésével lehet vonzóbbá, a gépkocsival szemben versenyképes alternatívát jelentő utazási móddá tenni. A lakóterületek közlekedési eredetű terhelésének csökkentéséhez nagyban hozzájárulnak a településeket elkerülő utak.

A gyalogos közlekedés mára háttérbe szorult egyrészt a fennálló akadályok (pl. járdák állapota, nem megfelelő, illetve hiányos közvilágítás, a nagyvárosokban a közhigiéniái viszonyok, elhanyagolt közterületek, és a járdán parkoló gépkocsik), másrészt a megváltozott életmód, fogyasztási szokások miatt.

A kistérség települései számára az előző környezetvédelmi program tartalmazott az utak, járdák felújításával kapcsolatos feladatokat, amelyek a visszaérkezett kérdőívek tanúsága, illetve a helyszíni bejárásokon tapasztaltak szerint nem, vagy csak részben valósultak meg. Ezeket a feladatokat továbbra is szükséges végrehajtani, hogy a lakosság közlekedés okozta környezetterhelése csökkenthető legyen.

Célok

- Fenntarthatóbb települési közlekedési rendszerek kialakítása (környezetkímélőbb, energia- és költségta-
karékosabb személy- és áruszállítás).
- Az egyéni és közösségi közlekedés igénybevételi részarányát érintő romlási folyamatok mérséklése,
lehetőség szerint megállítása, illetve a jelenlegi kedvező arány további javítása.
- Az egyéni motorizált közlekedés környezetkímélőbbé tétele, különösen a személygépkocsi
közlekedés környezeti hatásainak mérséklése.
- Az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése.
- A különböző közlekedési eszközök és formák (egyéni és közösségi) használatának hatékony
összehangolása

4.4.5. A települési közszolgáltatások és a környezetvédelem

4.4.5.1 Biztonságos ivóvízellátás

A lakosság egészséges ivóvízzel való ellátása önkormányzati feladatkörben a legfontosabb közszolgáltatások egyike, amely nélkülözhetetlen emberi szükségletet és társadalmi-közegészségügyi igényt elégít ki. A kistérség települései rendelkeznek közműves ivóvízellátással, igen kis hányadában a különálló településrészekben, tanyákon, pusztákon nem teljeskörű az ivóvízellátás. Az elmúlt években a hangsúly a szolgáltatott ivóvíz minőségével, az ellátás biztonságával kapcsolatos kérdésekre helyeződött.

A közütemi vízművek által szolgáltatott víz minősége a kistérség területén egyes településeken néhány paraméter tekintetében nem felel meg az uniós és a hazai előírásoknak. Közegészségügyi szempontból két paraméter – a nitritkoncentráció Nagyszakácsi, Balatonberény, Balatonmáriafürdő, Balatonkeresztúr, Balatonszentgyörgy, Kéthely, Somogyszentpál, Vörs, Hollád, Marcali, Balatonújlak, Böhönye, Csákány, Főnyed, Nikla, Szegerdő, Szőkedencs, Tapsony, Tikos településeken, a mangántartalom pedig Libickozma településen haladja meg a határértéket. Az ivóvíz mangántartalma Libickozmán hatszorosa az előírt határértéknek. Az EU emberi fogyasztásra alkalmas ivóvíz minőségéről szóló irányelv előírásainak megfelelően elkészült hazánkban az Ivóvízminőség-javító Program, amely pl. Dél-alföldi régióban: 1,2 millió lakost érint. Ivóvízminőség-javító Program várhatóan 2012 végére hajtható végre. Az **5.sz. melléklet** tartalmazza a települések ivóvíz minőségi adatait, melyet a vízszolgáltató honlapjáról kaptunk.

4.4.5.2 Szennyvízelvezetés és -kezelés

Magyarországnak a megfelelő települési szennyvízgyűjtő és –tisztító rendszerek kiépítésére vonatkozó tagállami kötelezettségeit – a vonatkozó irányelv előírásai szerint – a 2000 lakosegyenérték (LE) szennyezőanyag terhelés feletti szennyvízelvezetési agglomerációkban a Csatlakozási Szerződésben előírt határidőkre kell teljesítenie. Ennek végrehajtását szolgálja a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és-tisztítási Megvalósítási Program (Szennyvíz Program). A Szennyvíz Programban érintett településeken kívül biztosítani kell a 2000 LE alatti településeken keletkező szennyvizek kezelését is.

A kistérség csatornázatlan települései 2000 LE alatti települések, ezért az egyedi szennyvízkezelési lehetőségeket kell szorgalmazni.

Célok

- A „közműolló” fokozatos bezárása.
- A Szennyvíz Programban nem szereplő, de gazdaságosan kiépíthető és üzemeltethető rendszerek létesítése.
- Az egyedi szennyvízelhelyezési, -tisztító és -tároló berendezések, létesítmények használatának, valamint a természetközeli kezelési megoldások alkalmazásának ösztönzése.

4.5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem

Napjainkban a genetikai sokféleség megőrzése, csökkenésének megállítása mind a földi élet, mind az emberiség táplálása szempontjából a jövő kulcskérdése. Egy fajta eltűnése adott esetben egyúttal a tulajdonságait meghatározó génállomány végleges elvesztésével jár, amely többé nem rekonstruálható és mással nem pótolható. A biológiai alapok, növény- és állatfajok, fajták, vetőmagvak és a szaporítóanyagok genetikai értékének megőrzése, fenntartása, fejlesztése, valamint a természet- és a tájvédelem az agrártermelés céljainak hosszú távú megvalósítását és a termelés folyamatosságát is biztosítja.

A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem területén az önkormányzatoknak viszonylag kevés feladatuk van. A kistérség települései területén azonban található természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, NATURA 2000 terület, ezért az NKP számukra meghatározott feladatokat a környezetvédelmi programunkban felvettük. A Boronka-völgyében húzódó tórendszer és az ezt övező mocsárterek és erdőterületek gazdag növény- és állatvilágának, a fokozottan védett növény- és állatfaj élőhelyének megőrzésére, a somogyi erdőtürsulások botanikai és tájképi értékeinek védelmére 1991 évben létrehozott és védetté nyilvánított Boronka-melléki Tájvédelmi körzet leírását a **7.sz. melléklet** tartalmazza. A védett növény- és állatfajok listáját pedig a **8.sz. melléklet** tartalmazza.

4.5.1. Védetté nyilvánítás

A védelemre tervezett területek jegyzékének felülvizsgálatára 2003-2008 között került sor; a még hátralévő védetté nyilvánítások egyfelől már meglevő védett területekhez kapcsolódó bővítéseket, másfelől a nemzeti park igazgatóságok által védelemre tervezett területekként vagyongezelt területeket érintenek.

4.5.2. A természetvédelem feltételrendszerének javítása: bemutatás, szemléletformálás, ökoturizmus

A természetvédelem társadalmi szolgáltatásai a mindennapokban, az emberek számára megélhető módon a bemutatáson, szemléletformáláson, ökoturizmuson keresztül érhetők el.

A natúrpark a természeti és az épített környezet összehangolt fejlesztésén alapuló, lényegében a helybéli önkormányzatok, civil szervezetek és a lakosság összefogásával, önszerveződésével létrejött területfejlesztési együttműködés, amely az ökoturizmus fejlesztésén, a helyi nevezetességek, népi kultúrák bemutatásán keresztül hozzájárul a természet és a táj értékeinek megőrzéséhez

Cél: A helyi és önszerveződéssel, a természeti és az épített környezet összehangolása mellett megvalósuló ökoturisztikai fejlesztések részarányának növekedése.

4.6. Vizeink védelme és fenntartható használata

A víz nemzeti vagyon, annak mennyiségi és minőségi megőrzése megköveteli a vízzel, a vízkészlettel való megfelelő gazdálkodást. A vizek védelmével és fenntartható használatával kapcsolatos tevékenységek keretét, a hazai vízpolitikai célkitűzéseket a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló 2000/60/EK irányelv (Víz Keretirányelv – VKI), illetve az uniós vízpolitika hatékonyságának kiértékeléséről és jövőbeni szakpolitikai irányainak meghatározásáról szóló ún. Blueprint jelentés figyelembevételével kell meghatározni.

Az NKP-3 időszakában elfogadásra került Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve, amely intézkedési programot határozott meg a vizek jó állapotának elérése érdekében.

Célok

- A felszíni és felszíni alatti víztestek jó állapotának elérése, a velük való hosszú távú és fenntartható gazdálkodás biztosítása. Az első Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervben kitűzött környezeti célok: 2015-ig a jó állapot elérése a vízfolyás 10%-a, az állóvizek 21%-a, a felszín alatti vizek 69% esetében; 2021-ig a jó állapot elérése a vízfolyás 21%-a, az állóvizek 72%-a, a felszín alatti vizek 77% esetében (a 2021-re vonatkozó célok előzetesek, véglegesítésük az első Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv felülvizsgálatát követően).
- A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme (az ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése).
- A vizek többletéből vagy hiányából eredő káros hatások csökkentése, megelőzése.

4.6.1. Stratégiai vízkészletek megőrzése (vízbázis-védelem, nitrát érzékeny területek)

A felszín alatti vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme stratégiai szintű feladat, hiszen a hazai lakosság ivóvízellátása döntően e forrásból történik. A vízbázisoknak a felszín felől érkező szennyeződésekkel szembeni védelmét az Ivóvízbázis-védelmi Célprogram szolgálja.

A közüzemi vízellátáshoz szükséges víz kitermelését jelenleg mintegy 1600 üzemelő vízbázis biztosítja, a 74 távlati vízbázis stratégiai tartalékot jelent. Az ivóvízbázisok 65 %-a sérülékeny földtani környezetből termeli a vizet, ami a szennyezés elleni védelmi feladatok fontosságát húzza alá.

A sérülékeny földtani környezetben lévő ivóvízbázisok védelmét a VKI védett területekre vonatkozó előírásai miatt is erősíteni kell, azonban az Ivóvízbázis-védelmi Célprogram megvalósítását az elmúlt években forráshiány nehezítette. A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezés elleni védelmét jelenleg a 2013-2016 közötti időszakra szóló III. Nitrát Akcióprogram biztosítja. A program alapját a nitrát érzékeny területek kijelölése és az ezen területeken való gazdálkodásra vonatkozó, a tápanyagok felszíni és felszín alatti vizekbe történő bejutásának megelőzését célzó, az állattartó telepek megfelelő műszaki védelemmel ellátott, szivárgásmentes, 6 havi trágya tárolására képes tárolóinak kialakítására, valamint a művelésre vonatkozóan a tápanyagok bemosódását megelőző trágyakijuttatásra vonatkozó előírása képezi (ötévenkénti talajmintavételezés szükséges). A nitrát érzékeny területek az ország kb. 70%-át fedik le. Marcali kistérség nitrát érzékeny területeit a 24.sz. táblázat tartalmazza.

Célok:

- A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezésének csökkentése.
- Az újonnan kijelölt nitrát érzékeny területeken a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó követelmények alkalmazásának határideje 2014. szeptember 1., a trágyatároló, feldolgozó műtárgyak kialakításának határideje hígtrágya tároló esetén 2014. december 31., istállótrágya esetén 2015. december 22.

4.6.2. Területi vízgazdálkodás

A klímaváltozás és a korábbi vízrendezési munkálatok következtében a fokozódó vízhiány meghatározó vízgazdálkodási problémává vált. Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a vízkészleteknek az aszályos időszakra történő tározására, átmentésére. A klímaváltozás hatására növekvő vízhiány ellensúlyozása érdekében mind szélesebb körben szükséges alkalmazni a vízvisszatartás, a vízátervezés, vízkormányzás és átöblítés eszközeit. A vízvisszatartás további fontos eleme a racionális talajhasználat és agrotechnika, a felszíni lefolyás csökkentése és a csapadékvíz és egyéb (tisztított) használt vizek elszikkasztása a visszatartott vízmennyiség maximalizálása érdekében, illetve a belvizek (károkozás nélküli) visszatartása. Kiemelt figyelmet kell fordítani a víztakarékos technológiák elterjesztésére, mind a mezőgazdasági, mind a kommunális vízfelhasználások terén (pl. a mezőgazdasági öntözés során a jó minőségű rétegvizek helyett a talajvíz, a vízfolyások használatának, valamint mért fogyasztású és víztakarékos öntözési rendszerek kiépítésének preferálása).

Célok:

- A vízvisszatartás, -tározás fejlesztése, illetve az árvízvédelmi védképesség megtartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra.
- A belvizek, illetve aszályok hatásának mérséklése a „jó állapot”, mint célkitűzés figyelembevételével

4.6.3. Kiemelt fontosságú területek vízgazdálkodása

A kiemelten kezelt vízvédelmi területek, így nagy tavaink vízgazdálkodása egyedi és önálló feladatot jelentenek a vízgazdálkodásban, állapotuk javítása érdekében az elmúlt években jelentős beruházások valósultak meg, illetve kezdődtek el.

A Balaton sekélyisége miatt igen sérülékeny ökológiai rendszer. Kedvező vízminőségi állapotának, turisztikai és kulturális vonzerójének megőrzése fontos feladat. Annak ellenére, hogy a Balaton vízminősége a vízgyűjtő területén megvalósult csatornázás következtében sokat javult az elmúlt időszakban, tovább kell folytatni a vízminőség javításával összefüggő intézkedések megvalósítását (pl. a Balaton teljes területét érő összes terhelés több mint 30%-a a parti települések belterületi csapadékvizéből származik). Az éghajlatváltozás és az időjárási szélsőségek gyakoribbá válása kihatással van a hidrológiai ciklusra is, mely jelentős szélsőségeket eredményez a Balaton vízszintjének változásában. Az optimális vízkészlet gazdálkodás biztosítása érdekében fontos a tó vízszintjének, különösen a mederben történő tározási lehetőségeknek a felülvizsgálata, fejlesztése.

Célok:

- A Balaton jó ökológiai állapotához, a komplex hasznosítási célokhoz szükséges vízszint biztosítása.
- A Balaton jó állapotának védelme mellett a természetes élőhelyek (Kis-Balaton) vízigényeinek figyelembe vétele.

Balaton kiemelt üdülőkörzet Marcali kistérségbe eső települései: Vörs, Tikos, Táská, Szegerdő, Somogyszentpál, Somogysámsón, Sávolgy, Nikla, Marcali, Kéthely, Hollád, Főnyed, Csömend, Balatonújlak, Balatonkeresztúr, Balatonszentgyörgy, Balatonmáriafürdő, Balatonberény.

A 2000.évi CXII. Törvény Balaton törvény 59§ (11) bekezdése szerint a Kormány kidolgozza a Balatoni Kistelepülések Szennyvízkezelési Programját, amely biztosítja a kiemelt üdülőkörzet partinak és partközelinek nem minősülő, szennyvízelvezetési agglomerációkba nem tartozó települései szennyvízkezelésének 2018. december 31-ig történő megvalósítását.

A Program keretein belül biztosítani kell a támogatás feltételeit, a támogatás igénylésének és folyósításának rendjére vonatkozó szabályokat. A Program tartalmára vonatkozó további előírásokat rögzít a Balaton-törvény fentiekben idézett. Érzékeny felszíni vizek vízgyűjtő területén helyezkednek el Marcali kistérség települései közül: Somogysámsón, Táská települések.

4.6.4. termőföld védelme

A környezet és a termőföld védelmének érvényesítése érdekében szorgalmazni kell az ún. „barnamezős beruházásokat”: lehetőség szerint használaton kívüli, vagy jelentősen alulhasznált egykori iparterületen, gazdasági területen, vagy felhagyott katonai területen létesüljenek az új fejlesztések, beruházások. A kistérség egyik településén Sávolgyon a félbehagyott beruházás miatt elhanyagolt, gazos területen szükséges előírni a terület gyommentesítését.

Célok:

- Fenntartható „barnamezős” beruházások szorgalmazása
- Felhagyott beruházások: Sávolgy Moto GP pálya területrendezése, környezetterhelésének megszüntetése
- Talajok védelme és fenntartható használata: jó mezőgazdasági gyakorlat elsajátítására programok kidolgozása

4.7. Hulladékgyazdálkodás

2013. január 1-jével hatályba lépett a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény, amely a hulladékról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 98/2008/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet átültetve és a magyar hulladékgyazdálkodási ágazatot megújítva számos új fogalmat, elvet, célt és intézkedést vezetett be.

A hulladékgyazdálkodási tevékenységek gyakorlása során meghatározott elsőbbségi sorrendet kell biztosítani. Az elsődleges cél a megelőzés, azonban, ha ez bizonyos körülmények között nem lehetséges, akkor a lehető legtöbb hulladék esetében az újrahasználatot, illetve az újrafeldolgozást kell alkalmazni, és csak legvégső esetben lehet a hulladékot elégetni vagy lerakni.

A részletes célokat és feladatokat az Országos Hulladékgyazdálkodási Terv és a részét képező Országos Megelőzési Program tartalmazza.

Fő célkitűzések minden hulladékáramra vonatkozóan

- Hulladékképződés megelőzése vagy csökkentése.
- Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése.
- A nem hasznosítható hulladék szakszerű ártalmatlanítása.

4.8. Környezetbiztonság

4.8.1. Természeti katasztrófák elleni védekezés

A természeti katasztrófák jellemzője, hogy általában váratlanul keletkeznek, bizonyos esetben rendkívül pusztító hatásúak, a lakosság széles rétegét érintik, többirányú hatásuk miatt összetett jellegűek. Az ilyen katasztrófák megfelelő felmérése, kockázat-csökkentése, kezelése érdekében sokoldalú nemzetközi együttműködés alakult ki az ENSZ égisze alatt. Hazánk esetében különösen fontos a szomszédos államokkal való hatékony együttműködés pl. az árvízvédelem vonatkozásában.

Magyarország sajátos földrajzi viszonyaiból következően az árvizek és a belvizek kialakulásának mérséklése a következmények felszámolása elsőrendű katasztrófavédelmi feladat. A kistérség települései árvíz szempontjából nem kockázatos területen helyezkednek el, a belvíz azonban sok gondot okoz, főként a Balaton parti településeken, ahol a talajvíz a hidrogeológiai viszonyok miatt magasan van, s egy-egy nagy eső, vagy téli hó olvadásakor megtelnek a csapadék elvezető árkok.

A szélsőséges meteorológiai és hidrometeorológiai események – feltételezhetően az éghajlatváltozással is összefüggő – növekvő gyakorisága, valamint más természeti katasztrófák (pl. erdőtüzek) súlyos környezeti krízishelyzeteket okozhatnak. A kármegelőzési és kárelhárítási feladatok ellátását segítik a kiépített veszélyjelző rendszerek.

Célok:

- A károk megelőzése, illetve csökkentése.
- A védekezésben érintett szervezetek együttműködésének fejlesztése.
- Válságkezelés és konfliktus-megelőzés a társadalom minden szintjén.

A kistérség Önkormányzatok feladatait a 4.6.2., 4.6.3. pontokban foglalt intézkedések tartalmazzák.

4.9. Az előző, 2005 évi kistérségi környezetvédelmi programban előírt, s végre nem hajtott feladatok

A 2.2. pont 30.sz., 31.sz táblázatai tartalmazzák a kistérség településeinek 2005 évi környezetvédelmi programja feladatainak értékelését. Az egyes települések számára előírt, de nem megvalósult speciális feladatokat pl. a közutak állapotának javítása, a belterületi vízgazdálkodási feladatokat stb. jelen környezetvédelmi programunk is tartalmazza, mint továbbra is megoldandó, a környezetminőség javulását célzó intézkedéseket.

4.10. Települések jövőképe

A 24 településtől visszaérkezett kérdőívekben 12 település adott választ, foglalmazta meg környezeti jövőképét, település fejlesztési elképzeléseit. Ezeket az elképzeléseket, terveket, amennyiben azok a környezeti állapotfelmérésünk szerint indokoltnak tartottunk, valamint illeszkedett az NKP-III és az NKP-IV célkitűzéseivel az 5. „A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések” közé beillesztettük, figyelembe vettük. Az alábbi felsorolás tartalmazza ezeket a jövőképeket összefoglalva.

Böhönye település földrajzi elhelyezkedése, nagysága, valamint mikrostrukturális fejlettsége lehetővé tenné, hogy a környező települések igazgatási központjává váljon. A jövőkép szempontjából meghatározó jelentőségű, hogy sikerül-e új munkahelyteremtő vállalkozásokat betelepíteni illetőleg a meglévő vállalkozások fejlődőképessége fenntartható legyen.

Más oldalról nézve a jövőkép szempontjából meghatározó az új típusú önkormányzati feladatfinanszírozás elvű költségvetési támogatás mértéke, mely nagyban befolyásolja a település mozgásterét. A civil szerveződések nagy segítséget jelentenek, szerepük közösségformálásban, kulturális és más rendezvények megszervezésében. Megoldandó feladatok közé tartozik a folyamatban lévő szennyvízhálózat korszerűsítés bővítés. Az ivóvíz ellátás biztonságának megteremtése, közbiztonság javítása, erősítése és az önkormányzat hivatalának infrastrukturális hátterének megoldása a korszerű, kulturált és hatékony munkavégzés érdekében. Település külterületének úthálózatának fejlesztése is a fejlődést segíti elő, hogy fokozza a gazdálkodók tevékenységének hatékonyságát a megművelésre váró területek jobb elérhetősége lévén.

A fejlődés lehetőségét segítené a 68-as főút, Böhönyét elkerülő szakaszának mielőbbi megépítése is. Célként fogalmazható meg helyi kisvállalkozások alakulásának a segítése.

Gadány:

Az üres lakóépületek megvásárlása, önkormányzati bérlakássá alakítása, azáltal a falu megtartó erejének fokozása. A falusi turizmus fejlesztése, az infrastruktúra továbbfejlesztése (szennyvíz, belterületi utak, járdák, önkormányzati intézmények felújítása, energia racionalizálása)

Marcaliban fontos feladat a meglévő helyi ipar igényeit kiszolgáló szakképzés fejlesztése az alacsonyan képzett réteg arányának csökkentése. Foglalkoztatás területén indokolt egy jelentősebb cég letelepítése és a meglévőknél is összefüggésben a fent vázolt oktatási elképzelésekkel, a magasabb hozzáadott értékben működő ipar fejlesztése, ezzel együtt a bérszínvonal növelése a kereslet élénkítése. Jelentős fejlesztési lehetőség rejlik a város gyógyvizére alapozva az idegenforgalom, mint új ágazat fellendítésében, ehhez kapcsolódva a környék erdeiben, tavai mellett turistautak kialakításában a szennyvíztisztító telep rekonstrukcióját követően a marcali víztározó hasznosításában. Következő évben, években meg kívánják valósítani a házi szelektív gyűjtést, amelynek együtt kell járnia a marcali hulladéklerakó rekultivációjával is. Kiemelt feladat a négy alapszakmás városi kórház megőrzése.

Hosszúvíz községben a legnagyobb problémát az elvándorlás, a természetes fogyás jelenti, a megmaradásért küzdenek. Cél a természeti, környezeti értékeken alapuló népességmegtartó erő növelése, infrastruktúra továbbfejlesztése (szennyvíz, belterületi utak, járdák, önkormányzati intézmények felújítása, energiaracionalizálás)

Nemeskisfalud

A csendes, nyugodt környezet ideális a rohanó világtól visszavonuló idősök számára.

Iparterületen mezőgazdasági termék feldolgozása.

A hátrányos helyzetű településekre pénzintézet lakásépítés és felújítás célra hitelt nem helyez ki.

A természet közeli környezet fiatalok számára „erdei iskola” keretében természet ismeret, képzőművészeti alkotótábor, vagy egyéb nyári elfoglaltságot tud biztosítani.

Sávolyon motor GP pálya elkészül, úgy gondolják, hogy Pusztakovácsiban is nő a kastélyszálló forgalma és ezáltal munkalehetőség is lesz

A **Somogyszentpálon** élő hátrányos helyzetűek létszáma miatt nehézkes a település jövőképeinek jó irányba történő elképzelése, de remélhetőleg a település Helyi Esélyegyenlőségi Programja kedvező fordulatot hoz a helyiek életébe. Egyelőre szükséges a közbiztonság növelése. Ha a termál-víz hasznosítása befektetőre talál, akkor az javítana a település helyzetén.

Szenyérben szükséges új falugondnoki gépjármű beszerzése, melyre az Önkormányzat 2013. év végén pályázatot nyújtott be. Indokolt a közterületi utak fejlesztése, járdák kiépítése és karbantartása, az Önkormányzatnak helyt adó épület felújítása.

Táska:

Táskai termálvízkincs hasznosítása lehet fürdő és termálkertészet a magas 80 C-ot meghaladó víz hője fejlesztési lehetőséget biztosít a megvalósítására. Kisvasút pályatestének felújítása, idegen forgalom és a falusi turizmus fellendítése, táskai pincesorokon –kóstolási lehetőségek. Táskai gyümölcs pálinka főző megtekintése, pálinka kóstolás.

Vése mezőgazdasági termékfeldolgozást szeretne helyben

Nagyszakácsi, Varásló:

Közösségfejlesztési programok, a népesség megtartása

5. A célok és célállapotok elérése érdekében teendő főbb intézkedések

(NKP-III, NKP-IV Stratégiai területei) 33.sz. táblázat

CÉLOK MŰVELETEK	PROGRAM/INTÉZKEDÉS	VÉGREHAJTÓ KISTÉRSÉG /ÖNKORMÁNYZAT
1. KÖRNYEZETTUDATOS SZEMLÉLET ÉS GONDOLKODÁSMÓD ERŐSÍTÉSE		
1.1.Környezeti nevelés, oktatás, szemléletformálás:		
	Nevelési-oktatási intézményekben egészség- és környezeti nevelésre oktató program készítése, oktatási terv szerint környezetvédelem, egészséges életmód oktatása valamint a környezettudatos működés ösztönzése, támogatása.	Minden önkormányzat
1.2. Környezeti szemléletformálás:		
	Környezettudatos életvitelt bemutató program kidolgozása, módszertani anyagok készítése, népszerűsítése, akciók, programok	Minden önkormányzat
	Önkormányzati területen dolgozók környezet-, természetvédelmi és vízügyi képzettségének, tájékozottságának növelése	Minden önkormányzat
	Önkormányzati szervek, közintézmények, környezettudatos, a fenntarthatóság elvei (CSR, integráció, helyi erőforrás hasznosítás, szennyező fizet elv) szerinti működésének ösztönzése, támogatása,	Minden önkormányzat
1.3. Környezettudatos termelés, fenntartható fogyasztás		
	Helyi, szezonális, bio- és magyar termékek forgalmának/ választásának ösztönzése (piacok, értékesítési pontok)	Minden önkormányzat
1.4. A környezeti információk terjesztése		
	A környezeti ügyekhez kapcsolódó hatósági munka támogatása: Együttműködés kiépítése, javítása a hálózatos intézmények (Pécs, Fonyód KÖTHÁLÓ Irodák) között, valamint regionális információs központok hasonló feladatot ellátó szerveivel	Minden önkormányzat
	A környezeti tanácsadás minőségfejlesztése: Környezeti tanácsadó irodák működésének segítése:pl. Zöld-Pont Iroda,	Marcali, Böhönye
	Önkormányzatok internet hozzáférése lehetőségeinek megteremtése, a meglévő weblapok fejlesztése, folyamatos környezeti információkkal frissítése	Minden önkormányzat
2. ÉGHAJLATVÁLTOZÁS		
2.1.Energiahatékonyság, energiatakarékosság		
	Középületek, közintézmények épületeinek karbantartása, energiatakarékos működtetése, energia-hatékonyságának javítása (fűtési, hűtési és világítási rendszerek modernizálása, tanúsítása, épületszigetelés, nyílászárócsere).	Nyílászárócsere, hőszigetelés, fűtés,- és világítás korszerűsítés: Gadány, Sávoly, Libickozma, Balatonszentgyörgy, Balatonújlak, Szőkedencs, Csákány, Somogyzsitfa, Somogyfajsz, Nemesvid, Somogysimonyi, Tapsony, Szenyér Nyílászárócsere, hőszigetelés: Kéthely, Kelevíz, Marcali, Varászló Nyílászárócsere: Vése, Nemesdéd, Nagyszakácsi Hőszigetelés: Somogyszentpál, Pusztakovácsi Világítás (köz, ill intézményi) korszerűsítés: Pusztakovácsi, Nagyszakácsi, Balatonberény, Nemesdéd, Kéthely, Böhönye Fűtőkorszerűsítés: Mesztegnyő, Pusztakovácsi, Balatonberény, Távfűtés korszerűsítés: Marcali, Pusztakovácsi (biogáz-hasznosítás is)
	Helyi megújuló energiaforrások (biomassza, nap- és szélenergia, geotermikus energia) lehetőség szerinti, decentralizált felhasználása	Somogyszentpál, Gadány, Pusztakovácsi, Sávoly, Mesztegnyő, Marcali, Balatonkeresztúr, Nagyszakácsi, Balatonmárfafürdő, Nemesdéd, Böhönye, Táska: termálvíz hasznosítás

2.2. Felkészülés az éghajlatváltozásra (üvegházhatású gázok és ózonkárosító anyagok kibocsátásának csökkentése)		
	Az éghajlatváltozásra való felkészüléshez térségi és helyi programok kidolgozása, megvalósítása (pl. klímabarát települések)	Üvegházhatású gázok csökkentése megújuló energiaforrások hasznosításával: lsd.2.1. szerinti települések
	A szükséges intézkedések beépítése a fejlesztési és környezetvédelmi tervekbe, szabályozásba pl. klímaprogram, UVriadó terv	Minden önkormányzat
3. KÖRNYEZET ÉS EGÉSZSÉG		
3.1. Biológiai allergének		
	Parlagfű-mentesítéssel kapcsolatos feladatok végrehajtása, rendelet módosítása, megalkotása	Azon önkormányzatok, ahol köztisztasági rendelet nincs, vagy nem tartalmaz a parlagfű-mentesítésre előírásokat, szabályokat
	Parlagfűvel borított területek felkutatása, hatósági intézkedés parlagfű elleni védekezés elmulasztása esetén	Sávoly, Pusztakovácsi, Böhönye, Nemeskislud, Szenyér, Nagyszakácsi, Varászló, Táská, Libickozma, Nemesdéd, Marcali, Kelevíz, Balaton parti települések, Kéthely, Balatonújlak
4. TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETMINŐSÉG		
4.1. Zöld településfejlesztés, -rendezés		
4.1.1. Környezeti szempontok érvényesítése a település-fejlesztésben és a településrendezésben	A településfejlesztés tervezésekor, a településfejlesztési koncepció készítése során a jogszabályban foglalt tartalmi követelmények érdemben történő teljesítése a fenntarthatósági szempontok –társadalom, gazdaság, környezet- egyforma súllyal történő figyelembevételével (fenntarthatóság elvei: holisztikus megközelítés, tartamosság, elővigyázatosság, megelőzés stb.)	Böhönye, Csákány, Gadány, Hosszúvíz, Kelevíz, Vése Libickozma, Mesztegnyő, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Nemesvid, Nemeskislud, Pusztakovácsi, Somogyfajsz, Somogyzsitfa, Varászló, Somogysimonyi, Szegerdő, Szökedencs, Tapsony,
	2000.évi CXII Balaton törvényben foglalt területrendezési feladatok, végrehajtása, vízpart rehabilitációs tervek felülvizsgálata, összhang teremtése a településfejlesztési elképzelések és településrendezési eszközök között a fenntartható fejlődés alapelveivel összhangban	Balaton Kiemelt üdülőkörzet települései: Vörs, Tikos, Táská, Sávoly, Szegerdő, Somogyszentpál, Nikla, Somogysámsón, Marcali, Kéthely, Balatonszentgyörgy, Csömend, Balatonújlak, Balatonkeresztúr, Hollád, Főnyed, Balatonmáriafürdő, Balatonberény
	Barnamezős területek felhasználásának tervezése a települési tervekben és a beruházások elősegítése pl. Integrált Városfejlesztési Stratégia segítségével	Marcali, Böhönye, Kéthely, Balatonszentgyörgy, Balatonkeresztúr
4.1.2. Települési zöldfelület		
	Zöldfelület kataszter térkép és adatbázis (nyilvántartás) létrehozása, rendszeres karbantartása	Minden önkormányzat
	A zöldfelület gazdálkodás fejlesztése, tervezése és megvalósítása: pl. parkfenntartásba bevont területek kibővítése, zöldsávok létesítése, kibővítését, falak, tetők, tűzfalak zöldítése, véderdők, kiegyenlítő zöldfelületek megőrzése	Sávoly, Marcali, Balatonberény kivételével minden önkormányzat
	Új lakó-, illetve egyéb beépítésre szánt területek kijelölése esetén, új zöldterület (közkert, park) kialakítása.	Minden önkormányzat a település rendezési tervének módosításával.
	Fasorok állapotának javítása, védelme, fenntartása, telepítése, esetenkénti cseréje.	Minden önkormányzat
	A zöldfelület gondozása, karbantartása, a zöldfelületi funkciók fejlesztése, bővítése, visszaállítása	Minden önkormányzat
	Önálló rendelet alkotása a közhasználatú zöldfelületekről	Minden önkormányzat
	A helyi lakosság és intézmények bevonása a települési zöldfelületek tervezésébe és fenntartásába	Minden önkormányzat

4.1.3. Épített környezet		
	Az önkormányzati tulajdonú épületállomány adatainak nyilvántartása, és az erre épülő karbantartások, felújítások megtervezése és végrehajtása	Minden önkormányzat
	A helyi építészeti örökség számbavétele, védetté nyilvánítása és fenntartása	Minden önkormányzat
	Környezetbarát építési anyagok, folyamatok, technológiák előnyben részesítése az önkormányzati beruházások során	Minden önkormányzat
4.2.A települések levegőtisztaságának javítása		
	Szennyezés nélküli, vagy a legkisebb levegőszennyezést okozó megoldások előnyben részesítése a közlekedésfejlesztést, iparfejlesztést érintő önkormányzati döntések során	Marcali, Szenyér, Böhönye, Balatonszentgyörgy, Tapsony, Balatonkeresztúr, Kéthely,
	Az avar és a kerti hulladék égetésére vonatkozó helyi szabályozás megalkotása: köztisztasági rendelet módosításával, vagy környezetvédelmi rendelet kiadásával	Minden önkormányzat
	A lakosság folyamatos tájékoztatása	Minden önkormányzat
4.3.A zajterhelés csökkentése		
	Zajcsökkentést célzó intézkedések: A helyi zaj- és rezgésvédelmi szabályok megállapítása rendelettel (pl. csendes övezet, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölése; zajkibocsátási határérték megállapítása, ellenőrzése)	Minden önkormányzat, kivéve Balatonkeresztúr, Balatonmárfiafürdő, Marcali
	A helyi lakosság tájékoztatása, szemléletformálása	Minden önkormányzat
4.4. Közlekedés és környezet		
	Az egyéni közlekedési szokások alakítása szemléletformálással, folyamatos tájékoztatással, valamint a közlekedési igényt csökkentő kampány szervezése (autómentes nap).	Minden önkormányzat
	Az intézmények kerékpártároló kapacitásának bővítése	Marcali, Böhönye, Kéthely, Balatonszentgyörgy, Balatonkeresztúr, Somogyzsitfa, Mesztegnyő
	A gyalogos és a kerékpáros közlekedés és a biztonságos használat feltételeinek javítása (járda- és kerékpárút-építés, valamint ezek karbantartása, közvilágítás, köztisztaság, közbiztonság).	Kerékpárút kiépítése: Nikla, Mesztegnyő, Táská, Tikos, Vörs, Vése, Csömend, Gadány, Hosszúvíz, Kelevíz, Nemesdéd; Kerékpárút bővítése: Böhönye, Nemeskislalud, Mesztegnyő Járda: Nikla, Mesztegnyő, Szenyér, Nemesdéd, Csömend, Hosszúvíz, Gadány,
	Közösségi közlekedés feltételeinek javítására az üzemeltetővel történő egyeztetés: autóbusz járatok sűrítése, megfelelő menetrend kialakítása, megállóhelyek számának növelése	Csömend, Sávoly, Gadány, Libickozma, Varászló, Marcali, Mesztegnyő, Vése, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Nemeskislalud, Táská, Pusztakovácsi
	A települési úthálózat burkolatainak javítása, karbantartása, a pormentesítéshez burkolattal ellátása, külterületi úthálózat felújítása	Nemesvid, Somogysimonyi, Nagyszakácsi, Csákány, Sávoly, Szőkedencs, Főnyed, Somogysámsón, Szegerdő, Böhönye, Somogysimonyi, Táská
	Belterületi úthálózatok síkosság mentesítése (környezetbarát anyagok alkalmazásával).	Minden önkormányzat
	Település elkerülő út kiépítése	Böhönye, Marcali, Sávoly, Mesztegnyő
4.5. A települési közszolgáltatások és a környezetvédelem		

4.5.1. Biztonságos ivóvízellátás		
	Az ivóvízminőség-javítás előkészítése az érintett településeken (pl. pályázat előkészítése, kommunikáció) vízművet üzemeltető szervezetekkel együttműködve. A fogyasztói igények időszakos felülvizsgálata, a szükséges hálózatbővítés kivitelezése, illetve az átmeneti ivóvízellátás feltételeinek biztosítása Jövőbeni díjpolitika meghatározása A szolgáltatóval együttműködve: ivóvíz biztonsági terv alapján az üzemeltetési koncepció és felújítási ütemterv kidolgozása és végrehajtása (részletes felülvizsgálat, digitalizált hálózati adatok alapján).	Nagyszakácsi, Balatonberény, Balatonmárfafürdő, Balatonkeresztúr, Balatonszentgyörgy, Kéthely, Somogyszentpál, Vörs, Hollád, Marcali, Balatonújlak, Böhönye, Csákány, Főnyed, Nikla, Szegerdő, Szőkedencs, Tapsony, Tikos, Libickozma
4.5.2. Szennyvízelvezetés és -kezelés		
	A kiépített csatornahálózattal rendelkező településeken a csatornahálózat bővítése, illetve a lakások csatornabekötésének ösztönzése Szennyvíztisztítók kapacitásának bővítése, korszerűsítése A csatornázatlan településeken a szennyvízcsatornahálózat kiépítése, a lakosság ösztönzése a bekötésekre; vagy egyedi szennyvíz elhelyezési, -tisztító és -tároló berendezések létesítmények használatának, valamint a természet közeli kezelési megoldások alkalmazásának ösztönzése A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz (régén folyékony hulladék) kezelésére kötelezően ellátandó és igénybe veendő közszolgáltatás szervezése és fenntartása	Nemesdéd, Szegerdő, Vörs, Hollád, Főnyed, Csákány, Balatonszentgyörgy, Marcali, Vése, Csömend Marcali, Böhönye, Kéthely Gadány, Hosszúvíz, Kelevíz, Libickozma, Varásló, Mesztegnyő, Nagyszakácsi, Táská, Nemeskislud, Pusztakovácsi, Szenyér, Somogyfajsz, Somogysámsón, Somogyzsitfa, Szőkedencs, Tapsony, Gadány, Hosszúvíz, Kelevíz, Mesztegnyő, Nagyszakácsi, Nemeskislud, Pusztakovácsi, Somogyfajsz, Somogysámsón, Szenyér, Somogyzsitfa, Szőkedencs, Tapsony, Táská, Varásló
5. A BIOLÓGIAI SOKFÉLESÉG MEGŐRZÉSE, TERMÉSZET- ÉS TÁJVÉDELME		
5.1. A természeti és táji értékek védelme: Védetté nyilvánítás		
	A tervezett, illetve szükségessé váló helyi védetté nyilvánítási eljárások lefolytatása	Hosszúvíz, Mesztegnyő, Táská, Vörs, Főnyed, Balatonberény, Pusztakovácsi, Balatonszentgyörgy, Sávoly, Libickozma
5.2. A természetvédelem feltételrendszerének javítása, bemutatás, szemléltetformálás, ökoturizmus		
	A természeti és környezeti értékek bemutatását szolgáló fejlesztések, programok megvalósítása Ökoturizmus, falusi turizmus, gyógyturizmus (termálvízre épülve) elősegítése, fejlesztése, támogatása	Balatonszentgyörgy, Vörs, Hollád, Főnyed, Táská, Balatonkeresztúr, Somogyfajsz, Hosszúvíz, Libickozma, Mesztegnyő Kéthely, Sávoly, Mesztegnyő, Böhönye, Nemeskislud, Szenyér, Somogyszentpál, Gadány, Hosszúvíz, Nikla, Marcali, Pusztakovácsi, Vése, Nagyszakácsi, Nemesdéd, Varásló, Balatonberény
6. VIZEINK VÉDELME ÉS FENNTARTHATÓ HASZNÁLATA, TERMŐFÖLD VÉDELME		
6.1. Stratégiai vízkészletek megőrzése (vízbázis-védelem, nitrát érzékeny területek)		
	A hátralévő, mintegy 400 sérülékeny üzemelő vízbázist érintő, még meg nem kezdett vízbázis diagnosztikai beruházások megvalósítása pályázatokon keresztül. Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek: jó mezőgazdasági gyakorlat, jó halászati gyakorlat megvalósítása A vízbázisok biztonságba helyezése pályázaton keresztül.	Vízbázisokon fekvő önkormányzatok regionális vízművekkel együttműködve
6.2. Területi vízgazdálkodás		

	A belterületi vízrendezésekkel a csúcsidejű víztöbbletek által okozott károk csökkentése és a vízhiányos időszakokban fontos vízkészletek helyben tartása: Belterületi csapadékvíz-elvezető hálózatok fenntartása, rekonstrukciója, záportározók építése	Somogysimonyi, Tikos, Vörs Somogysámszon, Főnyed, Szegerdő, Szenyér, Hollád, Balatonmáriafürdő, Csákány, Balatonszentgyörgy, Nemesdéd, Nemeskislalud, Nemesvid, Balatonberény, egy-egy utca: Sávoly, Szökedencs,
	Külterületi belvíz elvezető csatornák felújítása	Vése, Nemesdéd, Marcali
6.3. Kiemelt fontosságú vízgazdálkodási feladatok		
	A Balatoni Kistelepülések Szennyvízkezelési Programjának kidolgozása és megvalósítása	Somogysámszon, Táska
	A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet bel és külterületi vízrendezésének megvalósítása	Vörs, Tikos, Táska, Szegerdő, Somogyszentpál, Csömend, Somogysámszon, Sávoly, Nikla, Marcali, Kéthely, Hollád, Főnyed, Balatonkeresztúr, Balatonújlak, Balatonmáriafürdő, Balatonszentgyörgy, Balatonberény
	A vízpart-rehabilitációs tanulmánytervekkel összhangban a településrendezési tervek és helyi építési szabályzatok felülvizsgálata és módosítása	Balatonszentgyörgy, Balatonberény, Balatonmáriafürdő
6.4. Termőföld védelme		
	Fenntartható „barnamezős” beruházások szorgalmazása	Minden önkormányzat
	Felhagyott beruházások: Sávoly Moto GP pálya területrendezése, környezetterhelésének megszüntetése	Sávoly
	Talajok védelme és fenntartható használata: jó mezőgazdasági gyakorlat elsajátítására programok kidolgozása	Minden önkormányzat
7. HULLADÉKGAZDÁLKODÁS		
7.1 A települési hulladékok képződésének megelőzése vagy csökkentése		
	A házi és közösségi komposztálás elterjesztése, szervezése, oktatása	Minden település kivéve: Mesztegnyő, Balatonmáriafürdő, Vése, Nagyszakácsi
	Az újrahasználati központok létrehozásának ösztönzése (a feleslegessé vált tárgyak gyűjtése, tisztítás és javítás utáni értékesítése).	Marcali, Böhönye, Kéthely,
7.2. Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése.		
	A szelektív gyűjtés rendszerének bővítése; zöld hulladék, fémek gyűjtése felmérés szerint	Gyűjtősziget: Csömend, Szenyér; többi településen felmérés
	A biohulladék elkülönített kezelésének megoldása (komposztáló és biogáz üzemek létesítése)	Marcali, Böhönye, Kéthely
7.3. A települési hulladékok biztonságos, szakszerű ártalmatlanítása		
	Az illegális hulladéklarakások felderítése, felszámolása és a szankcionálásával kapcsolatos feladatok ellátása: rendeletalkotással, figyelőhálózattal	Somogysámszon,
	Lakossági szemléletformálás a lerakás minimalizálása és hulladékelhagyás megszüntetése érdekében	Minden Önkormányzat
7.4. Hulladékgazdálkodási tervezés		
	Helyi hulladékgazdálkodási tervek (Hgt) elkészítése, meglévők felülvizsgálata	Hgt készítése: Balatonújlak, Böhönye, Csákány, Főnyed, Hollád, Libickozma, Nemesvid, Tikos, Somogyfajsz, Somogysámszon, Tapsony, Szegerdő, Somogysimonyi, Somogyszentpál, Vörs, Somogyzsitfa, Szökedencs
8. Települések környezeti jövőképe, településfejlesztés lehetőségei		
Gazdaság élénkítés,	Munkahelyteremtő kis,- és középvállalkozások letelepedése számára előnyös feltételek biztosítása	Böhönye
	Magasabb hozzáadott értékben működő ipar fejlesztése	Marcali
Turizmus fejlesztése, idegenforgalom	Civil szervezetek, önszerveződések elősegítésével kulturális, egyéb rendezvények szervezésével a turizmus	Böhönye, Marcali, Szenyér, Kéthely, Balatonújlak, Gadány, Sávoly,

fellendítése	fellendítése	Balatonszentgyörgy, Balatonberény, Mesztegnyő, Csömend, Nemesvid, Somogyszentpál, Nemesdéd,
	Víztározó, halastavak turisztikai célú hasznosítása, turista (gyalog) utak, bicikli utak építése	Marcali, Mesztegnyő, Gadány, Csömend
	Termálvíz hasznosítás, meglévő fürdő fejlesztése	Somogyszentpál, Marcali, Táská
	Sávolyi motor GP pálya megépítése a környék idegenforgalmát fellendíti	Sávoly
Fejlett infrastruktúra kialakítása, fenntartása	Egészségügyi ellátás színvonalának javítása: kórház folyamatos működési feltételeinek megteremtése	Marcali
Tudatformálás, képzés, oktatás	„Erdei iskola” keretében természet ismeret, képzőművészeti alkotótáborok megszervezése	Nemeskisfalud,
	Szakképzés fejlesztése (alacsony iskolázottság csökkentése) a helyi ipar igényeinek megfelelően	Marcali
Közbiztonság	Közbiztonság javítása, térfigyelő kamerákkal, polgári védelemmel	Somogyszentpál, Böhönye
Helyi esélyegyenlőség		Somogyszentpál, Somogysámson, Somogyzsitfa
Életkörülmények javítása	Üres lakóépületek felvásárlása, önkormányzati bérlakássá alakítása	Gadány
Elvándorlás megakadályozása	Természeti, környezeti értékeken alapuló népességmegtartó erő növelése,	Hosszúvíz

6. A kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközei

(az intézkedések végrehajtásának, valamint kitűzött célok megvalósításának szabályozási, ellenőrzési, értékelési eszközök alkalmazásának várható költségigényét, a tervezett források megjelölésével.)

2007-2013 közti uniós költségvetési időszakban a környezetvédelmet szolgáló KEOP-ban 36 milliárd forintot használtak fel. A 2020-ig tartó következő időszakban a KEHOP nevű új programban 31,3 milliárd forint szerepel, de a csökkenés csak látszólagos, mivel más operatív programok is tartalmazznak környezetvédelmi tételeket.

Az Európai Unió Környezetvédelmi Cselekvési Programjai a környezetvédelmi tervezés egyik legfontosabb alappilléreket jelentik. További fontos szempont volt, hogy az NKP-k az EU-s fejlesztési források egyik szakmai alapjaként szolgálnak, ami a 2014-2020 közötti pénzügyi tervezési időszak folyamatban lévő tervezése miatt szintén szükségessé tette a környezeti célok meghatározását. A megújítást szükségessé tevő tényezők közé tartozik a stratégiai irányítási rendszer megújítása, a 2013 tavaszán az Országgyűlés által elfogadott Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiának való megfelelés igénye, valamint az egymáshoz szorosan kapcsolódó stratégiai dokumentumok (pl. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, Biodiverzitás Stratégia, Vízgazdálkodási Stratégia) időben is összehangolt kidolgozása.

A környezetvédelmi törvényben foglaltak alapján a Program az emberi egészség védelme, valamint a természeti erőforrások és értékek megőrzése és fenntartható használata érdekében a környezettel, annak védelmével, illetve a környezetet veszélyeztető tényezőkkel kapcsolatos átfogó környezetvédelmi terv. A Program a 2014-2019 közötti időszakra szól, kitekintéssel 2020-ig, az EU 2014-2020 közötti időszakra szóló pénzügyi perspektívájával összhangban.

6.1. A Program finanszírozási eszközei

A Program keretstratégia, amelynek végrehajtása az EU, nemzetközi támogatások, az éves költségvetés és az ország teherbíró képessége függvényében alakul. A Program megvalósítása nem elsősorban többlet-ráfordítási igényt jelent, hanem sokkal inkább a tervezhető források koordinált, hatékony, a prioritásokhoz igazodó felhasználását célozza. Emellett az intézkedések számos esetben többletforrást generálnak (pl. energiatakarékosság és hatékonyság az erőforrás felhasználás és kibocsátás csökkentése mellett folyamatos pénzügyi megtakarításokat is eredményez, melyek más fontos célokra is felhasználhatók), illetve hozzájárulnak a foglalkoztatás növeléséhez (pl. az agrár-környezetgazdálkodás, környezeti ipar, környezeti infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódó intézkedések, beruházások jelentős munkahelyteremtő és megtartó hatással rendelkeznek).

A végrehajtás rendszeres monitoringja lehetőséget ad arra, hogy a Programból a prioritási elvek alapján bizonyos programok elsőbbséget élvezzenek és megvalósításuk az adott keretek között mindenképpen biztosított legyen.

A prioritás meghatározásának rendező elvei:

- Az egészséges környezethez való jog biztosításával összefüggő, az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető kockázatok csökkentését szolgáló kiemelt jelentőségű állami felelősségű feladatok.
- Az intézkedések elmulasztása a társadalom és a gazdaság számára hosszabb távon jelentősebb kockázatot jelent és később aránytalanul nagy ráfordítást igényel.
- A legnagyobb környezeti, társadalmi, gazdasági hasznú, illetve hatékonyságú intézkedések.
- A társadalmi, gazdasági tevékenységek alapját jelentő természeti erőforrások és értékek védelme.

- Amennyiben a környezeti cél elérése szabályozással, szemléletformálással hatékonyabban megvalósítható, ott azokat kell alkalmazni (a jelentős forrásigényű csővégi beruházások helyett a megelőzés érvényesítése).

A Program finanszírozásán belül meghatározó szerepe van az EU és egyéb nemzetközi támogatásnak, valamint a hazai költségvetési társfinanszírozásnak. A környezetvédelmi fejlesztések a 2014-2020 időszakban alapvetően a Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP) keretein belül jelennek meg, de természetesen a környezetpolitika integrációja lehetővé és egyben szükségessé teszi azt, hogy más operatív programok is jelentős mértékben hozzájáruljanak a hazai környezetpolitikai célok megvalósításához.

A KEHOP-on belül jelenleg 7 prioritástengely került nevesítésre, melyből az energiahatékonyságot kettő, a klímavédelmet és a víziközmű-fejlesztést egy-egy, a környezetvédelem közvetlen célkitűzéseit pedig kettő prioritástengely szolgálja (a hetedik a technikai segítségnyújtás). A tematikus koncentráció érdekében a prioritástengelyek száma limitált és egy prioritástengelynek egy tematikus célkitűzést kell szolgálnia egy finanszírozó alap felhasználásával. A környezetvédelmi fejlesztések alapvetően a Kohéziós Alap támogatásával valósulnak meg, kivételt képeznek a természetvédelmi fejlesztések, ahol az ERFA a finanszírozási forrás. Újeszközként jelenik meg a pénzügyi eszközök (pl. kedvezményes hitel) használata az energiahatékonyság területén, amely egyben a lehetőségek szélesebb skáláját is jelenti, hiszen több forrás vonható be a fejlesztésekre és alacsonyabb társfinanszírozási arány mellett is elérhetőek a célok.

Az integráció jegyében más operatív programokban is megjelennek a környezetvédelem céljait szolgáló fejlesztések. Többek között a környezettchnológiai innovációhoz, kutatás-fejlesztéshez kapcsolódó beruházások a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programon (GINOP) belül. A vállalkozások energiahatékonysági fejlesztéseit szintén a GINOP támogatja majd. A regionális fejlesztések az előző időszak gyakorlatától eltérően mindössze két operatív programban koncentrálódnak, ami szintén nélkülözhetetlenné teszi a fejlesztések jobb összehangolását, hiszen valamennyi konvergencia régió tekintetében a Terület- és Településfejlesztési Operatív

Program (TOP) foglalja össze a fejlesztéseket, a Közép-Magyarországi régió területén tervezett fejlesztéseknek a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) ad keretet. Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) elsősorban a környezeti szemléletformálással és környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat tudja integrálni az iskolarendszerű oktatás keretei között. A Közlekedésfejlesztési Operatív Program

(IKOP) a környezetbarát közlekedésfejlesztési célkitűzés megvalósításán keresztül egyaránt támogatja a települési környezetminőség javítását és a klímavédelmi célok megvalósítását is.

A fentiek mellett a Vidékfejlesztési Operatív Program, a Halászati Operatív Program, az Európai Területi Együttműködési (ETE) Programok, a megújult LIFE+, a Horizon 2020, valamint az EGT és Norvég finanszírozási Mechanizmus forrásai is hozzájárulnak a környezetvédelmi célok eléréséhez.

Európai Unió fejlesztési források intézményrendszere 2014-2020

34.sz. táblázat

Operatív program (indikatív megnevezés)	Forrás	Szakmai tartalom meghatározásáért első helyen felelős tárca	Irányító hatóság elhelyezése
Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (GINOP)	ERFA	NGM	NGM
Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP)	ERFA	NGM	NGM
Terület és Településfejlesztési OP (TOP)	ERFA	NGM	NGM
Intelligens Közlekedésfejlesztési OP (IKOP)	ERFA, KA	NFM	NFM
Környezet és Energetikai Hatékonyság OP (KEHOP)	ERFA, KA	NFM, VM	NFM
Emberi Erőforrás Fejlesztési OP (EFOP)	ERFA, ESZA	EMMI	EMMI
Koordinációs OP (KOP)	KA	ME	ME
„Vidékfejlesztés, halászat” OP	EMVA, ETHA	VM	VM

35.sz. táblázat

Operatív Program	Indikatív forrásallokáció a források %- ában	Indikatív forrásallokáció EU+hazai Mrd Ft
Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) (tervezhető alapok: ERFA, ESZA)	39,40%	2 869,7
Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) (tervezhető alapok: ERFA, ESZA)	16,15%	1 175,3
Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) (tervezhető alapok: ERFA, ESZA) (A rendelkezésre álló források kiegészíthetők a 15 %-os földrajzi rugalmasság terhére.)	3,55%	259,6
Központi és területi gazdaságfejlesztés összesen	= 59,10%	= 4 304,6
Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program (EFOP) (tervezhető alapok: ERFA, ESZA)	10,94%	796,8
Környezeti és Energetikai Hatékonyság OP (KEHOP) (tervezhető alapok: Kohéziós Alap, ERFA)	14,77%	1 075,8
Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program (IKOP) (tervezhető alapok: Kohéziós Alap, ERFA)	13,69%	997,1
Végrehajtási Koordinációs Operatív Program (KOP) (tervezhető alap: Kohéziós Alap)	1,50%	109,3
Összesen	= 100,00%	= 7 283,6

A következő táblázat szemlélteti, az egyes operatív programok mely stratégiai terület megvalósítását segítik elő. 36.sz. táblázat

				OPERATÍV PROGRAMOK 2014-2020							
Átfo- gó cél	Stratégiai célok			KEHOP	IKOP	GINOP	EFOP	TOP	VEKOP	VP	
Hozzájárulás a fenntartható fejlődés környezeti feltételeihez	Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása	Stratégiai területek	Levegőminőség javítása	X							
			A zajterhelés csökkentése	X							
			Vízminőség és egészség	X							
			Szennyvízelvezetés és tisztítás, szennyvíziszap kezelés, hasznosítás	X							
			Környezet és egészség								
			Zöldterületek védelme					X	X		
			Kémiai biztonság								
			Nukleáris biztonság, sugáregészségügy								
	Természeti értékek és erőforrások védelme fenntartható használata		A biológiai sokféleség megőrzése, természet és tájvédelem	X						X	
			Talajok védelme és fenntartható használata							X	
			Vizeink védelme és fenntartható használata	X						X	
			Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás	X							
	A gazdaság zöldítése, erőforrás takarékoság és a hatékonyság javítása		Környezeti kármentesítés	X							
			Erőforrás takarékoság és a hatékonyság javítása			X					
			A fogyasztás környezeti hatásainak csökkentése								
			Energiatakarékoság és a hatékonyság javítása	X	X	X		X	X	X	
			Hulladékgazdálkodás	X							
			Az ÜHG kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira		X			X			
			Az agrárgazdaság környezeti aspektusai							X	
			Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai							X	
			Az ásványkincsekkel való fenntartható gazdálkodás								
			Közlekedés és környezet		X			X	X		
			Turizmus - ökoturizmus					X	X		
			Stratégiai eszközök	A környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése	X	X		X	X	X	
				Társadalmi részvétel, környezeti információ	X		X				X
				Kutatás-fejlesztés, ökoinnováció, környezettechnológia			X		X	X	

A hazai költségvetésnek a társfinanszírozás biztosítása mellett más szempontból is kiemelkedő jelentősége van a Program céljainak teljesítése érdekében:

- A Program számos, a hazai környezetvédelmi célok eléréséhez elengedhetetlen intézkedést tartalmaz, amelynek megvalósításához EU támogatás nem áll rendelkezésre (pl. környezeti neveléssel és oktatással összefüggő programok fenntartása), ezért költségvetési források biztosítása szükséges.
- A Programban szereplő szabályozással, tervezéssel, engedélyezéssel és ellenőrzéssel, monitoringgal, illetve

EU és nemzetközi együttműködéssel összefüggő intézkedéseket megvalósító intézményrendszer működtetése mellett az éves költségvetés tervezésekor a növekvő számú feladatokból adódó kapacitásproblémákra is megoldást kell találni.

- A költségvetési támogatásoknak, kedvezményes hiteleknek jelentős szerepe van a Program önkormányzati, gazdálkodói és lakossági intézkedéseikhez kapcsolódó források mobilizálásában.
- Számos olyan központi és önkormányzati költségvetési intézményeket érintő fejlesztés van (pl. természetvédelem, árvíz, belvíz), amelynek működtetésére költségvetési forrást kell biztosítani.

A Program céljainak elérésében jelentős szerepe van az önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, nonprofit szervezetek és a háztartások ráfordításainak is, amelyek egyrészt a különböző támogatásokhoz, hitelekhez szükséges önrészt, másrészt a saját forrásokat biztosítják. A kormányzaton kívüli szereplőknél javasolt intézkedések forrásainak tervezése és felhasználása során figyelembe kell venni az egyes szektorok pénzügyi lehetőségeit és teherviselő képességét.

A Programban az önkormányzatok számára javasolt intézkedések megvalósítása az önkormányzatok döntésétől függően a helyi sajátosságokra és a mindenkori (saját, illetve központi költségvetési) forráslehetőségekre tekintettel történik. Az önkormányzati intézkedések hatékony megvalósítását segíti a helyi adottságok figyelembevételével kidolgozott környezetvédelmi program.

Megjelent a Környezeti és Energia Operatív Program 2014-2020 tervezete, mely lehetőséget nyújt a kistérség településeinek, valamint a közszolgáltatóknak a hulladékgazdálkodással kapcsolatos, valamint a szennyvíz-elvezetés és -tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztésével kapcsolatos feladataik megvalósításához pályázati forrás igénylésére.

A hulladékgazdálkodással kapcsolatos fejlesztések a hulladék keretirányelvben, valamint a Keretirányelvet kiegészítő más irányelvekben és a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvényben megfogalmazott célok (többek között a hasznosítási arányok növelése, rendezett közszolgáltatás biztosítása, és egyéb követelményeknek való megfelelés) elérésére irányulnak.

Lehetőség nyílik arra, hogy csökkenjen a hulladéklerakókra vitt hulladék mennyisége, a hulladék-képződés megelőzésében és a hulladék hasznosításában rejlő lehetőségeket a jövőben hazánk nagyobb mértékben tudja kiaknázni.

A jogalkotás során felszínre került hiányosságok pótlása, melyek a 2007-2013-as támogatási időszakban nem teljesültek, szükségesek a hatékony működéshez. Az előző támogatási időszakban kiépült infrastruktúra megfelelő alapokat nyújt a hulladékhierarchiához illeszkedő rendszerhez.

Az országos települési szilárd hulladék összetétele az elmúlt években nem változott jelentősen. A települési szilárd hulladék esetén a papír, a műanyag-, az üveg- és a fémhulladékok újrahasznosíthatók, ezek együttvéve mintegy 33.9 %-ot, tehát mintegy 1.5 millió tonna hulladékot tesznek ki, azonban **ezen hulladékok elkülönített gyűjtése a lakosság körében nagyon alacsony mértékű**. Jelenleg a rendszeres szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya a teljes lakásállományból mintegy 30%.

A 2020-as újrahasználatra vonatkozó cél teljesítéséhez szükséges szelektív gyűjtési rendszereknek 2015-re ki kell épülniük, amihez a szelektív gyűjtés infrastruktúrájának biztosítása szükséges.

A jelenlegi megközelítőleg 200.000 tonna/év biohulladék elkülönített gyűjtése nem lesz elegendő a hulladéklerakókról szóló 1999/31/EK irányelv biológiailag lebomló hulladékokra vonatkozó lerakás csökkentése célkitűzésének teljesítéséhez. Ezek alapján 2020-ig a jelenlegi közel 200 ezer tonna/év biológiai hulladékkezelő kapacitást 220 ezer tonnával növelni kell. A fejlesztések jelentős részének

2016-ig el kell készülnie, a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény előírásainak megfelelően, biztosítva, hogy 2016-ban csak 820 ezer tonna legyen a lerakott szerves hulladék mennyisége.

A fenti célok eléréséhez az **operatív program a következő fejlesztések révén járul hozzá:**

- 1.) komplex és költséghatékony települési hulladék kezelés fejlesztése a jelenleg hiányzó hulladék-begyűjtési és hulladékkezelési kapacitások létesítése révén;
- 2.) a szelektív gyűjtését lehetővé tevő rendszerek és az előkezelés fejlesztése,
- 3.) a biológiai lebomló hulladékok komposztálását és biogáz előállítására történő felhasználását célzó fejlesztések

A Szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése

A csatornázottság aránya jelenleg országosan 72,8% (7,25 millió fő), a szennyvízelvezető hálózat hossza országosan 43,7 ezer km. A teljes körűnek tekinthető közüzemi ivóvíz-ellátottsághoz képest a közműolló jelenleg mintegy 25,2%. Az összegyűjtött szennyvíznek 97,7%-a biológiai tisztítás után kerül vissza a környezetbe. A 91/271/EGK irányelvnek megfelelő gyűjtőhálózat, szennyvízkezelés kiépítése a végső 2015. december 31-i teljesítési határidő időarányos teljesítéséhez országos szinten nem megfelelő.

A 91/271/EGK irányelv derogációs követelményeinek teljesítése és a vizek jó állapotának elérése érdekében az EU-ban, (VKI 1. cikk (a)-(d); 4. cikk (1) a)), valamint a VGT-ben (Országos Vízügyi Gazdálkodási Terv 8.2. „tápanyag és szerves anyag terhelések csökkentését célzó intézkedések”) előírt intézkedések teljesítése céljából a 2007-2013 közötti időszakban számos projekt indult a szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, valamint szennyvízkezelés fejlesztése céljából.

A 2000 lakosegyenérték (LE) feletti szennyvízelvezetési agglomerációkban a szennyvíz-elvezetési és –tisztítási beruházások egy része már folyamatban van, vagy az előkészítési szakaszuk a 2007-13-as időszakban megkezdődött.

Jelen időszak szennyvíz-elvezetési és –tisztítási fejlesztéseinek megvalósulását követően az országban mintegy 940 db szennyvíztisztító telep fog üzemelni. A telepek közel 2.000.000 t/év iszapanyagot fognak termelni, amelyek kezelésére és hasznosítására vonatkozóan országos szennyvíziszap stratégia készítése van folyamatban.

A fentiek alapján a VGT intézkedési program 8.2.1 „Településekről összegyűjtött kommunális szennyvizek elvezetése” fejezetben megfogalmazott vízminőség-javító intézkedések teljesítése a derogációs határidőkre figyelemmel, ütemezetten halad.

A szennyvíziszap stratégia alapján kijelölhetőek és végrehajthatóak a szennyvíziszap-kezelés és hasznosítás optimalizálására vonatkozó beruházások. A szennyvíziszap elhelyezésének és felhasználásának jellemző módjai: elhelyezés kommunális hulladéklerakón, elhelyezés mezőgazdaságban, komposztálás, majd mezőgazdasági hasznosítás, égetés, energetikai hasznosítás, biogáz előállítás. A szennyvíziszap energetikai célú hasznosítása jelenleg nem éri el az 50%-ot.

A vízi közmű szolgáltatások esetében a regionalitás előtérbe helyezése a cél az integráció, és ezáltal egy költséghatékony és a fenntartható vízi közmű szektor megvalósítása érdekében.

A 2014-2020 közötti idő-szakban a környezeti infrastruktúrák további fejlesztése szükséges a vízi közmű szektorban annak érdekében, hogy a vizek ökológiai állapotát nem veszélyeztető szennyvízkezelési megoldások minél szélesebb társadalmi körre legyenek kiterjeszthetők Magyarországon. **Mindezek elérése érdekében legfőbb célkitűzésünk a 2000 LE feletti településeknél a szennyvízből eredő kibocsátások további mérséklése, továbbá a közműolló racionális keretek közötti csökkentése.** A szennyvíz szektorban tervezett hatékonyabb vízi közmű rendszerek kialakítása megelőzi a vizek állapotának romlását. Így a vizek ökológiai állapotjavítási programjának folytatása az EU VKI és a VGT alapelveinek szem előtt tartásával biztosítható.

6.2.A Környezetvédelmi Program felülvizsgálata, beszámolók készítése

A Program sikere attól függ, hogy a benne foglalt átfogó célok, alprogramok, intézkedések miként kerülnek a gyakorlatba átültetésre, feldolgozásra, konkrét cselekvési stádiumba. Ennek nyomon követésének feltétele – a korábbihoz hasonlóan – a jelenlegi Környezetvédelmi Program felülvizsgálata. Ki kell jelölni önkormányzatunként egy felelős személyt, aki a Környezetvédelmi Programban megfogalmazott alprogramok, intézkedések, megvalósulását a saját településére vonatkozóan nyomon követi. Itt fontos szempont a prioritások felállítása, valamint a folytonosság biztosítása az egyes feladatok elvégzése során.

A felelős személyeknek beszámolót kell tartania a cselekvési programok megvalósulásáról. Az első Beszámoló elkészítésének határideje, a Környezetvédelmi Program elfogadásától számított egy év. A Környezetvédelmi Programot kétfévente javasolt felülvizsgálni.

